

Chikane, trusler og vold mod undervisere i den danske folkeskole

Afslutningsrapport til
Arbejdsmiljøforskningsfonden
Projektnr 24-2017-03- 201 751 00233

Lars Peter Sønderbo Andersen
Birgit Aust
Trine Nøhr Winding

Titel	Afslutningsrapport til Arbejds miljø forskningsfonden. Projekt nummer 24-2017-03- 201 751 00233
Forfattere	Lars Peter Andersen, Birgit Aust og Trine Nøhr Winding
Institutioner	Arbejds medicin – Universitets klinik, Dansk Ramazzini Center, Regions hospitalet Gødstrup og Det Nationale Forsknings center for Arbejds miljø
Udgiver	Arbejds medicin - Universitets klinik, Regions hospitalet Gødstrup
Projekt afsluttet	1/11 2021
Udgivet	November 2021
Finansiel støtte	Arbejds miljø forskningsfonden
Bedes citeret	Andersen L.P., Aust B., Winding T.N (2021). Chikane, trusler og vold mod undervisere i den danske folkeskole Arbejds medicin - Universitets klinik, Regions hospitalet Gødstrup Det Nationale Forsknings center for Arbejds miljø, København Arbejds medicin - Universitets klinik Gammel Landevej 61 7400 Herning Tlf 7843 3500 https://www.arbejdsmedicin.rm.dk/

Indhold

RESUME.....	3
KONKLUSION	8
SUMMARY.....	9
BAGGRUND FOR UNDERSØGELSEN.....	15
RESULTATER	18
Forekomst af negativ adfærd.....	21
Forebyggelse og håndtering	42
Hvordan elevernes negative adfærd påvirker underviseres trivsel	54
Resultater fra længdesnitanalysen	55
SAMMENFATNING AF DE VIGTIGSTE RESULTATER	60
PERSPEKTIVERING OG ANBEFALINGER.....	61
PUBLIKATIONER OG PRODUKTER FRA PROJEKTET.....	63
BILAG TIL RAPPORTEN	65

Resume

Deltagerne i denne undersøgelse er undervisere (lærere og pædagogisk personale) og ledere fra almene folkeskoler (børnehave til 9. klasse). Baselineundersøgelsen blev udført mellem september 2018 og januar 2019 med en opfølgning 1 år senere, dvs. fra september 2019 til januar 2020.

Vi har valgt at præsentere en række beskrivende resultater, og derfor viser denne rapport primært resultater fra baselineundersøgelsen, fordi der her indgår flest besvarelser (2334 undervisere og 230 ledere). I herværende slutrapport fokuserer vi således på at afdække omfanget af vold, trusler og chikane. Der er imidlertid stadig meget viden at hente i data omkring årsagssammenhænge, hvorfor projektgruppen vil gennemføre yderligere analyser af data i den kommende periode.

Vi præsenterer også kvalitative resultater fra spørgeskemaundersøgelser i både 2018 og 2019. Her var der fire spørgsmål, som deltagerne kunne besvare med egne beskrivelser (877 undervisere og 129 ledere tilføjede egne beskrivelser i form af fritext i 2018, 475 undervisere i 2019). På baggrund af disse besvarelser er der lavet to særskilte rapporter, som er vedlagt som bilag 1 og 2.

Projektet havde også til formål at lave en række analyser om arbejdsmiljøets betydning i forhold til elevernes negative adfærd og undervisernes helbred. Derfor præsenterer vi en række analytiske resultater, hvor vi undersøger arbejdsmiljøets betydning i forhold til elevernes negative adfærd og de helbredsmæssige konsekvenser af elevernes negative adfærd. Til dette formål anvendes længdesnitundersøgelsen (med længdesnitundersøgelsen mener vi undersøgelsen, hvor der kun indgår undervisere som besvarede i både 2018 og 2019, svarende til 1198 undervisere).

Hyppighed af chikane, trusler og vold

I undersøgelsen spurgte vi undervisere og ledere meget detaljeret om, hvor ofte de havde været udsat for af chikane, digital chikane, trusler og vold fra elever og (på baggrund af enkelte spørgsmål) fra forældre. Resultaterne angiver den procentandel af deltagerne, som har svaret ja til, at de mindst én gang i de sidste 12 måneder har oplevet mindst én af handlingerne inden for fire typer af negativ adfærd: chikane, digital chikane, trusler om vold og vold.

Vi fandt, at en høj andel af undervisere og ledere angiver, at de mindst én gang i løbet af de sidste 12 måneder har været udsat for sådanne hændelser. Disse resultater adskiller sig fra resultaterne i den nationale arbejdsmiljøundersøgelse 'Arbejdsmiljø og Helbred' fra 2018 (<https://nfa.dk/da/Arbejdsmiljoedata/Arbejdsmiljo-i-Danmark/Arbejdsmiljo-og-helbred-i-Danmark>). Denne undersøgelse viste, at ca. 21% af skolelærerne angav, at de inden for det seneste år har været udsat for trusler om vold, mens 20% angav, at de har været udsat for vold inden for de sidste 12 måneder. I nærværende undersøgelse angav omkring 45% af underviserne, at de mindst én gang i løbet af de sidste 12 måneder havde været udsat for en eller flere af de handlinger, som relaterer sig til vold eller trusler om vold. Udsættelse for elevers negative adfærd er således udbredt blandt mange lærere, men elevers negative adfærd er også udbredt på tværs af skoler. På alle de deltagende skoler forekommer elevers negative adfærd i varierende grad.

De ovenfor beskrevne hyppigheder af chikane, trusler og vold er betydeligt højere end i undersøgelsen 'Arbejdsmiljø og Helbred' fra 2018. Forskellen skyldes formentlig, at der anvendes forskellige spørgeskemaer i de to undersøgelser. I nærværende undersøgelse har vi spurgt meget detaljeret om en lang række konkrete chikane-, trussels- og voldshændelser, mens man i undersøgelsen 'Arbejdsmiljø og Helbred', der kortlægger hele arbejdsmiljøområdet i bredden, spørger overordnet til, om man har været udsat for trusler eller vold på sit arbejde. I undersøgelsen 'Arbejdsmiljø og Helbred' er det således respondenterne selv, der definerer, hvad vold og trusler er, og her kan man antage, at mange deltagere fx ikke nødvendigvis definerer et skub eller slag fra en elev som vold. Forskellen mellem resultaterne i de to typer af undersøgelser kan således forklares med, at undersøgelserne har haft forskellige formål, hvor 'Arbejdsmiljø og Helbred' har haft til formål at afdække arbejdsmiljøet bredt på danske arbejdspladser, mens nærværende undersøgelse har haft til formål at afdække enkelte elementer i arbejdsmiljøet langt mere dybdegående og nuanceret. Derfor anvendes forskellige spørgeskemaer, og derfor er de forskellige resultater ikke anvendelige til at konkludere, at der er sket en dramatisk øgning af vold og trusler i den danske folkeskole siden 2018.

Dette bekræftes også af en tidligere undersøgelse om negativ adfærd mod undervisere i folkeskoler (Aust et al., 2018). Undersøgelsen fandt, ligesom nærværende undersøgelse, en højere hyppighed på baggrund af detaljerede spørgsmål om disse hændelser, da undervisere blev spurgt om det i 2017, mens resultaterne fra undersøgelsen 'Arbejdsmiljø og Helbred' fra 2018 viste lavere hyppigheder.

Undervisere

Resultaterne fra vores undersøgelse viser, at en høj andel af underviserne har oplevet chikanerende hændelser. Hele 86,3% af underviserne rapporterede at have været udsat for en chikanerende hændelse mindst én gang inden for et år.

Den hyppigste form for chikanerende hændelse er, at en elev stikker af eller gemmer sig i forbindelse med en konflikt. Det angiver omkring 81% af underviserne at have været udsat for mindst én gang inden for det seneste år. Den hyppigste form for direkte chikane er at blive kaldt nedværdigende ting, hvilket omkring 53% af undervisere rapporterer at have været udsat for mindst én gang inden for det seneste år. Digital chikane er forholdsvis sjældent; det har 11% af underviserne været udsat for. Den hyppigste form for chikanerende hændelse på de sociale medier er, at man mod sin vilje bliver filmet i timerne eller andre steder på skolen, hvilket opleves af 5% af undervisere mindst én gang inden for et år.

Den hyppigst forekommende form for trusler er at blive råbt ad/skældt ud på en truende facon. Omkring 40% af underviserne rapporterer at have været udsat for dette mindst én gang inden for det seneste år. Den hyppigst forekommende form for vold er at blive slået. Det har 29% af underviserne været udsat for mindst én gang inden for det seneste år. Den næst hyppigste form for vold er at blive skubbet, hvilket 28% af underviserne angiver at have været udsat for mindst én gang inden for det seneste år.

Ledere

Vi undersøgte også, hvorvidt ledere var udsat for chikane, trusler og vold. Hele 81% af lederne havde været udsat for chikane, og omkring 30% af lederne havde været udsat for digital chikane – en hyppighed, der er noget højere end for undervisere. Den hyppigste form for digital chikane for ledere er at blive negativt omtalt af forældre i lukkede grupper på sociale medier, hvilket 19% havde været udsat for. 38% af lederne havde været udsat for trusler, og 30% havde været udsat for vold. Det er bemærkelsesværdigt, at omkring 11% af lederne har modtaget trusler over telefon. Resultaterne viser dermed, at også ledere er udsat for negativ adfærd på grund af deres arbejde. Mens ledere er lidt mindre udsat for negativ adfærd fra elever ift. undervisere, ser det ud til, at ledere i højere grad er udsat for negativ adfærd fra forældre i form af chikane.

Skoletype og tidspunkt på skoledagen

Chikane, trusler og vold forekommer hyppigst i indskolingen: 40% af hændelserne finder sted her, mens 9,7% finder sted i udskolingen. Chikane, vold og trusler forekommer lidt hyppigere

på folkeskoler med specialklasser sammenlignet med øvrige folkeskoler, men forskellene er ikke store. Negative hændelser finder oftest sted i undervisningstiden om eftermiddagen og især i situationer, hvor underviseren stiller krav til eleven, og når underviseren sætter grænser for elevens adfærd.

Mest udsatte faggrupper

At negativ adfærd hyppigst forekommer i indskolingen, kan også være én af grundene til, at pædagogerne i vores undersøgelse er den faggruppe, som hyppigst udsættes for trusler og vold, efterfulgt af pædagogmedhjælpere og børnehaveklasselærere. De forskellige faggrupper udsættes dog lige ofte for chikane. Dette er også fundet i en tidligere rapport, hvor pædagogisk personale rapporterede en højere forekomst af negative hændelser end lærere (Aust et al 2018).

Voldspolitik

Undersøgelsen viser også, at der er forholdsvis mange undervisere, der ikke har kendskab til skolens voldspolitik, og at der er mange chikane-, trusler og voldshændelser, som ikke registreres i skolens registreringssystem.

Deltagernes forslag til voldsforebyggelse

I et åbent spørgsmål havde ledere og undervisere mulighed for at pege på, hvad der er vigtigt for at forebygge vold og trusler om vold. Her fandt vi, at både ledere og undervisere i høj grad mener, at godt voldsforebyggelsesklima er noget, som bidrager til forebyggelse af vold og trusler. Voldsforebyggelsesklima dækker over retningslinjer, politikker og praksis for at forebygge vold og trusler. Ift. kompetencer og normering viste det sig, at ledere og undervisere har forskellige holdninger. Mens 37% af lederne mener, at kompetencer er vigtigt for at forebygge vold og trusler, er det kun ca. 17% af underviserne, som mener dette. Mens næsten 15% af undervisere mener, at bedre normering er vigtig, gælder det kun for 2% af lederne.

Klasserumsledelse, relationer til elever og samarbejdet med forældre

På baggrund af analyser med baselinedata fandt vi, at god klasserumsledelse, gode relationer mellem undervisere og elever og et godt samarbejde mellem undervisere og forældre mindsker risikoen for alle fire typer af negativ adfærd – især trusler og vold. Fordi disse analyser bygger på en tværsnitanalyse kan vi dog ikke konkludere noget om årsagssammenhængen.

Vejledninger, kompetencer og voldsforebyggelsesklima

Også på baggrund af baselinedata fandt vi, at når undervisere oplever at have tilstrækkeligt kendskab og kompetencer til at forebygge vold og trusler på skolen, er de mindre udsat for alle fire typer af negativ adfærd fra elever – især trusler og vold.

Overordnet set bekræfter resultaterne en tidligere undersøgelse, som blev gennemført i 2017 med undervisere fra et mindre antal skoler (Aust et al., 2018). Vores mere omfattende undersøgelse har stort set fundet de samme deskriptive resultater. Med andre ord afspejler begge undersøgelser, hvordan situationen har været i folkeskolen i de sidste år. Desuden kan vi med nærværende undersøgelse henvise til kausale sammenhænge, hvilket ikke var muligt med tværsnitsundersøgelsen fra 2017. Resultaterne om kausale sammenhænge sammenfattes i næste afsnit.

Arbejds miljøet har en betydning for risikoen for chikane, vold og trusler

Længdesnitundersøgelserne viste, at høje arbejds krav og høje følelsesmæssige krav øgede risikoen for, at undervisere blev udsat for negativ adfærd fra elever. Samtidig identificerede undersøgelserne også en række beskyttende faktorer i arbejdsmiljøet. Social støtte fra især leder og høj grad af indflydelse over arbejdet mindskede risikoen for, at undervisere blev udsat for negativ adfærd fra elever. Endelig fandt vi, at den beskyttende effekt af social støtte forsvandt, når underviserne samtidig oplevede høje krav i arbejdet. Med andre ord øgede høje arbejds krav risikoen for, at underviserne blev udsat for negativ adfærd fra elever, uanset hvor meget social støtte underviserne modtog. Ligeledes fandt vi, at den beskyttende effekt af høj grad af indflydelse over arbejdet forsvandt, når undervisere samtidig oplevede høje følelsesmæssige krav i arbejdet. Med andre ord øgede høje følelsesmæssige arbejds krav risikoen for, at undervisere blev udsat for negativ adfærd fra elever, uanset hvor meget indflydelse over deres arbejde, de ellers havde.

Chikane, trusler og vold påvirker undervisernes trivsel

Længdesnitundersøgelserne viste derudover, at chikane, trusler og vold påvirker underviseres risiko for at blive udbændt betydeligt. Selvom stress i arbejdet kan føre til udbændthed, så er det ikke nok at forebygge stress, hvis underviserne også har oplevet chikane, trusler og/eller vold. Støtte fra kolleger er en beskyttende faktor mod udbændthed for dem, der har været udsat for chikane, trusler og vold.

Konklusion

Den høje forekomst af negativ udadreagerende adfærd fra især de yngste elever mod undervisere og ledere i folkeskoler kræver en systematisk og omfattende forebyggelse. Undersøgelsen peger på en række sammenhænge, som ser ud til at være særligt relevante for forebyggelsen, herunder klasserumsledelse, relationer til elever, samarbejdet med forældre, vejledninger, kompetencer og voldsforebyggelsesklima.

De identificerede risiko- og beskyttende faktorer i arbejdsmiljøet i forhold til chikane, trusler og vold peger på specifikke aspekter, som skolerne kan arbejde med for at forbedre situationen: arbejdskrav, følelsesmæssige krav, indflydelse på eget arbejde og social støtte fra ledere og kollegaer. Forebyggelse og håndtering af elevernes negative adfærd kan ikke klares af den enkelte underviser, men kræver en systematisk indsats, som involverer alle organisatoriske niveauer.

Summary

The participants in this study are educators (teachers and pedagogical staff) and school principals from municipal primary and lower secondary schools (grades 0 to 9) in Denmark. The baseline survey was conducted between September 2018 and January 2019 with a follow-up 1 year later, i.e. from September 2019 to January 2020. We have chosen to present a series of descriptive findings, and therefore this report shows results from the baseline survey, because this survey contains the largest number of responses (2334 educators and 230 school principals).

In this report, we focus on presenting the extent of violence, threats and harassment. However, the collected data gives the opportunity to do further investigations of causal relationships and the project team will therefore continue with more analyses.

We also present qualitative results from the two questionnaire surveys in 2018 and 2019. Together these questionnaires included four questions that participants could answer in their own words (877 educators and 129 school principals gave their own descriptions in free text in 2018, in 2019 own descriptions were given by 475 educators). Based on these responses, two separate reports have been produced, which are attached as Annexes 1 and 2.

Moreover, the project aimed to produce a series of analyses on the importance of the working environment in relation to pupils' negative behaviour and educators' health. We therefore also present analytical results examining the impact of the work environment on negative behaviour of pupils and the health consequences of pupils' negative behaviour for educators. For this purpose, we used the longitudinal survey (with the longitudinal survey we mean the survey that includes only educators who responded in both 2018 and 2019, corresponding to 1198 educators).

Frequency of harassment, threats and violence

In the survey, we asked educators and school principals in detail about how often they had experienced harassment, digital harassment, threats and violence from pupils and (based on single questions) from parents. The results indicate the percentage of participants who have answered yes to having at least once in the past 12 months experienced at least one or more actions within four types of negative behaviour: harassment, digital harassment, threats of violence and violence.

We found that a high proportion of educators and school principals reported that they had at least once during the last 12 months been exposed to these negative behaviours. These results differ from the findings of the 2018 national occupational health and safety survey 'Work Environment and Health' (<https://nfa.dk/da/Arbejdsmiljoedata/Arbejdsmiljo-i-Danmark/Arbejdsmiljo-og-helbred-i-Danmark>). This survey showed that approximately 21% of school teachers reported that in the past year they had been exposed to threats of violence, while 20% said they had been subjected to violence in the last 12 months.

In the present survey, about 45% of educators reported that they had at least once during the last 12 months been subjected to one or more of the acts related to violence or threats of violence. Exposure to pupils' negative behaviour is thus prevalent among many educators, and negative student behaviour is prevalent across all schools. Across all the participating schools, negative student behaviour occurs to varying degrees.

The frequencies of harassment, threats and violence described above are significantly higher than described in the 2018 'Work Environment and Health' survey. The difference is probably due to the use of different questionnaires in the two surveys. In the present survey, we asked about a wide range of incidents of harassment, threats and violence, whereas the 'Work Environment and Health' survey, which maps the whole field of the working environment in general, asks if participants have been subjected to threats or violence at work with just one question for violence and one for threats. Therefore, in the 'Work Environment and Health' survey it is the respondent who defines what violence and threats are, and it can be assumed that many participants do not necessarily define a push or a punch from a student as violence.

The difference between the results of the two types of surveys can thus be explained by the fact that the surveys had different purposes and therefore used different methods. While the 'Work Environment and Health' survey focusses on many aspects of the working environment in Danish workplaces, the present survey focussed on specific aspects of the working environment in more depth and can therefore give a more nuanced description. For this reason, different questionnaires have been used and the different results should not lead to the conclusion that there has been a dramatic increase in violence and threats in Danish schools since 2018.

This is also confirmed by a previous study on negative behaviour towards educators in municipal primary and lower secondary schools (Aust et al., 2018). That study, like the present study, found a higher frequency based on detailed questions about these incidents, as

educators were asked about it in 2017, while the results from the 'Work Environment and Health' survey from 2018 showed lower frequencies.

Educators

The results of our survey show that a high proportion of educators have experienced harassing incidents. As many as 86.3% of educators reported having been subjected to a harassing incident at least once within a year.

The most common type of harassing incident is a student running away or hiding during a conflict. Some 81% of educators report having experienced this at least once in the past year. The most common form of direct harassment is being called degrading names, which some 53% of educators report having experienced at least once in the past year. Digital harassment is relatively rare as only 11% of educators have experienced it. The most frequent type of a harassing incident at social media is being filmed against one's will in class or elsewhere in the school, which is experienced by 5% of educators at least once in a year.

The most common form of threat is being shouted at/scolded in a threatening manner. Around 40% of educators report having been subjected to this at least once in the past year. The most common form of violence is being hit: 29 % of educators have been subjected to this at least once in the past year. The next common form of violence is being pushed, which 28% of educators report having experienced at least once in the past year.

School Principals

We also looked at whether school principals were subject to harassment, threats and violence. As many as 81% of school principals had experienced harassment, and around 30% of school principals had experienced digital harassment - a frequency somewhat higher than for educators. The most frequent form of digital harassment for school principals is being mentioned in a negative way by parents in closed groups on social media. This had been experienced by 19% of school principals. 38% of school principals had experienced threats, and 30% had experienced violence.

It is notable that around 11% of school principals have received threats over the phone. The results thus show that also school principals are exposed to work related negative behaviour. While school principals are slightly less exposed to negative behaviour from pupils, they are more likely to be exposed to negative behaviour from parents in the form of harassment.

Type of school and time of the school day

Harassment, threats and violence occur most frequently in the lower grades (0.-3. grade): 40% of incidents take place there, while 9.7% take place in the higher grades (7.-9. grade). Harassment, violence and threats are slightly more frequent in schools with special classes compared to other schools, but the differences are small. Negative incidents occur most often during teaching hours in the afternoon and especially in situations where the teacher makes demands on the pupil and when the teacher sets limits on the pupil's behaviour.

Most vulnerable occupational groups

The fact that negative behaviour occurs most frequently in the lower grades may also be one of the reasons why pedagogues in our study are the professional group most frequently exposed to threats and violence, followed by teaching assistants and nursery class teachers. The different professional groups are, however, equally exposed to harassment. Also in a previous report it was found that pedagogical staff reported a higher incidence of negative incidents than teachers (Aust et al 2018).

Violence policy

The study also shows that relatively many educators are not aware of their school's violence policy, and that many incidents of harassment and threats are not registered in the school's registration system.

Participants' suggestions for violence prevention

In an open question, school principals and educators had the opportunity to point out what is important to prevent violence and threats of violence. Here we found that both school principals and educators strongly believe that a good violence prevention climate contributes to the prevention of violence and threats. Violence prevention climate covers guidelines, policies and practices to prevent violence and threats. With regard to competencies and staffing, school principals and educators have different opinions. While 37% of the school principals believe that competences are important to prevent violence and threats, only about 17% of educators think so. While almost 15% of educators think that better staffing is important, only 2% of school principals believe that this aspect is important for preventing violence and threats.

Classroom management, relations with pupils and cooperation with parents

Based on analyses with baseline data, we found that good classroom management, good relationships between educators and pupils and good cooperation between educators and

parents reduce the risk of all four types of negative behaviour - particularly threats and violence. However, because these analyses are based on a cross-sectional analysis, we cannot conclude anything about causal relationship.

Guidance, competences and violence prevention climate

Also based on baseline data, we found that when educators feel they have sufficient knowledge and competencies to prevent violence and threats at school, they are less likely to report about all four types of negative behaviour from pupils - especially threats and violence. Overall, the findings confirm a previous study conducted in 2017 with educators from a smaller number of schools (Aust et al., 2018). In general, our more comprehensive study found similar descriptive results. In other words, both studies reflect the situation in municipal primary and lower secondary schools in recent years. Moreover we can refer to causal relationships, which was not possible with the 2017 cross-sectional survey. The findings on causal relationships are summarized in the next section.

The working environment has an impact on the risk of harassment, violence and threats

The analyses based on longitudinal data showed that high work demands and high emotional demands increased educators' risks of being exposed to negative behaviour from pupils. At the same time the analyses also identified a number of protective factors in the work environment. Social support, particularly from school principals and high levels of influence over work reduced the risk of educators being exposed to negative behaviour from pupils. Finally, we found that the protective effect of social support disappeared when educators also experienced high job demands. In other words, high job demands increased the risk of educators being exposed to negative behaviour from pupils, regardless of the social support they received. Similarly, we found that the protective effect of high influence over work disappeared when educators also experienced high emotional demands in their job. Put another way, high emotional work demands increased the risk of educators being exposed to negative behaviour from pupils, no matter how much influence over their work they had.

Harassment, threats and violence affect educators' well-being

The longitudinal analyses also showed that harassment, threats and violence affect educators' risk of burnout significantly. Although stress at work can lead to burnout, it is not enough to prevent stress if educators have also experienced harassment, threats and/or violence. Support from colleagues is a protective factor against burnout for those who have been exposed to harassment, threats and violence.

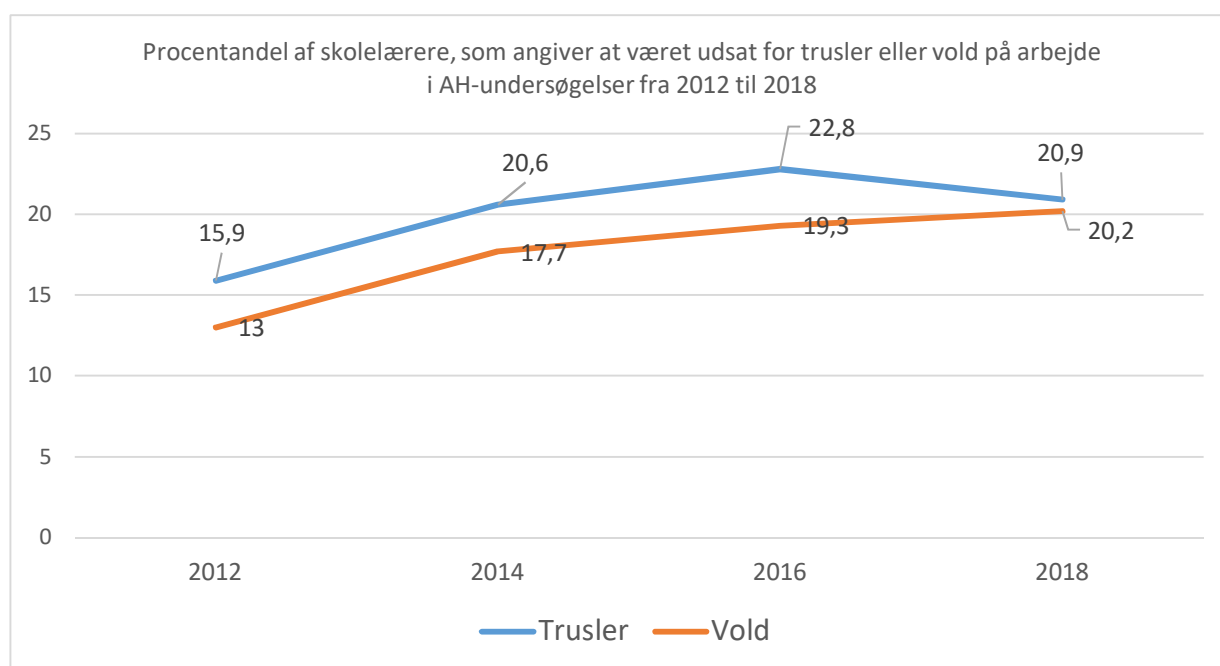
Conclusion

The high prevalence of negative aggressive behaviour especially from the youngest pupils towards educators and school principals in municipal primary and lower secondary schools requires systematic and comprehensive prevention. The study points at a number of associations that appear to be particularly relevant for prevention, including classroom management, relationships with pupils, cooperation with parents, guidance, competencies and violence prevention climate.

The identified risks and protective factors in the work environment in relation to harassment, threats and violence point to specific aspects that schools can work on to improve the situation: work demands, emotional demands, influence over work and social support from school principals and colleagues. Preventing and managing negative aggressive behaviour from pupils cannot be done by the individual educator alone, but requires a systematic approach involving all organizational levels.

Baggrund for undersøgelsen

Tal fra Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA) tyder på, at vold, trusler og chikane mod undervisere i de danske folkeskoler er et stigende problem. Den nationale arbejdsmiljøundersøgelse "Arbejdsmiljø og Helbred", som NFA har gennemført hvert andet år mellem 2012 og 2018, viser, at der er en ret høj hyppighed af både vold og trusler mod undervisere, og at hyppigheden har været stigende gennem de seneste år.

Figur 1. Andelen af skolelærere som angiver, at har været udsat for trusler om vold og for fysisk vold inden for de sidste 12 måneder. ([Arbejdsmiljø og Helbred 2012-2018 - Arbejdstilsynet \(at.dk\)](#)).

Som det fremgår af figur 1, er andelen af skolelærere, som har været udsat for vold mindst én gang i løbet af de sidste 12 måneder steget i perioden 2012 til 2018. Den samme tendens ses, når det angår trusler om vold, dog med et lille dyk fra 2016 til 2018.

På den baggrund er det dette projekts overordnede formål at etablere den nødvendige viden om risikofaktorer og beskyttende faktorer i forhold til elevers negative udadreagerende adfærd i form af chikane, trusler og vold (fremadrettet i rapporten beskrevet som negativ adfærd). Ligeledes er det vigtigt at kende til konsekvenserne af chikane, trusler og vold rettet mod undervisere på folkeskoler, så man på skolerne bedst muligt kan støtte medarbejderne.

Formål

Mere specifikt havde projektet til formål at:

- Undersøge hyppigheden af chikane, trusler og vold rettet mod undervisere på folkeskoler.
- Identificere risiko- og beskyttende faktorer i arbejdsmiljøet i forhold til chikane, trusler og vold.
- Analysere sammenhængen mellem chikane, trusler og vold, det psykosociale arbejdsmiljø og underviseres mentale helbred og engagement i arbejdet.
- Identificere beskyttende faktorer i arbejdsmiljøet i forhold til underviseres mentale helbred og engagement i arbejdet, efter de har været udsat for eller oplevet chikane, trusler og vold.
- Udarbejde vejledninger til forebyggende indsatser til skoleledere, undervisere, arbejdsmiljøorganisationer og skolebestyrelser på baggrund af projektets resultater.

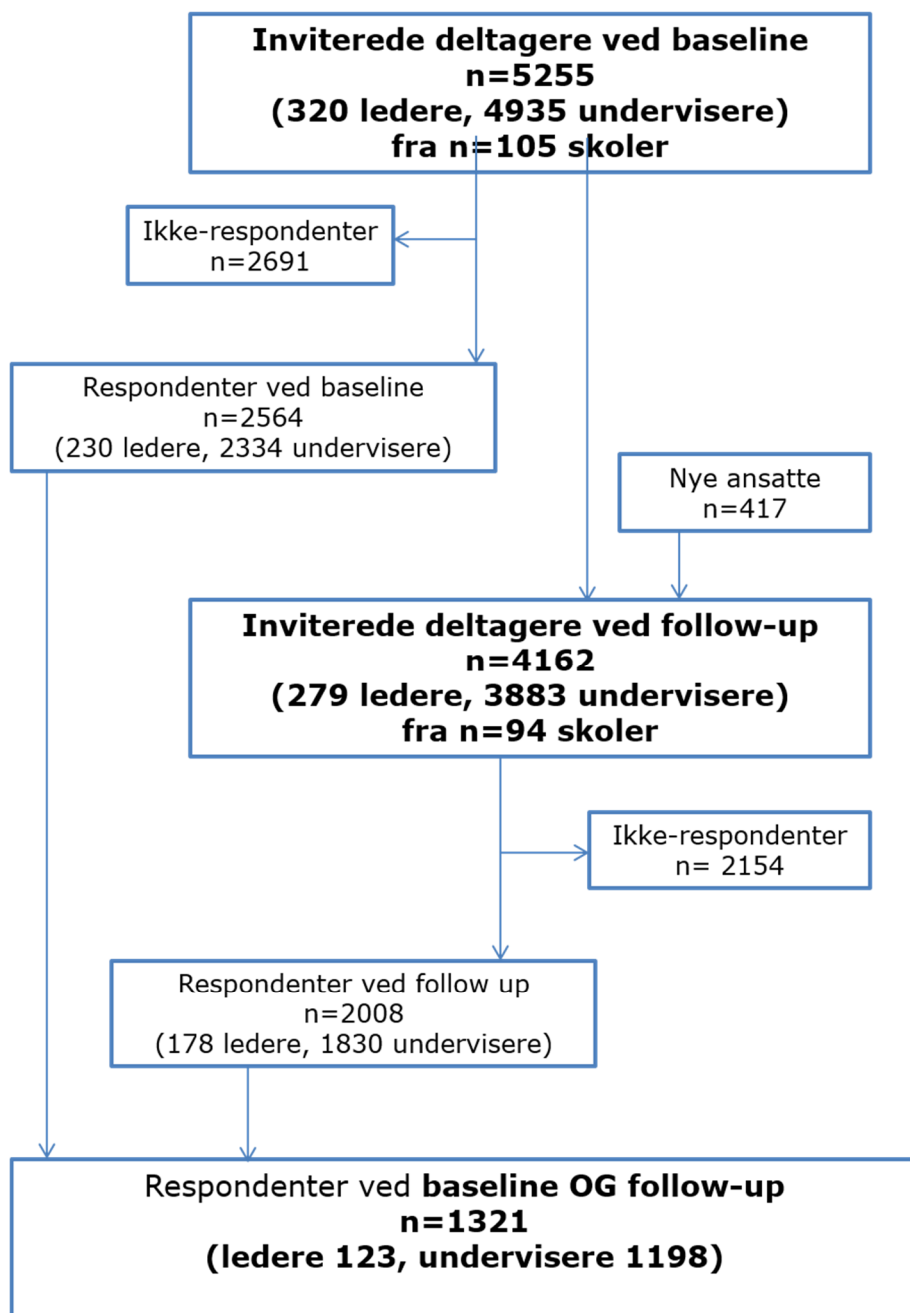
Metode

Formålet var at gennemføre en repræsentativ undersøgelse, dvs. at sammensætte stikprøven af skolerne på en sådan måde, at stikprøven afspejler befolkningstæthed og sammensætning af skolerne i hele landet.

Til at starte med blev der udarbejdet en komplet liste fra Undervisningsministeriets fortegnelse over grundskoler i Danmark. Herfra blev 100 skoler udtrukket, som udgjorde et repræsentativt udsnit af skoler i Danmark. Udsnittet afspejlede befolkningstætheden i de enkelte regioner og indeholdt både små og store skoler og skoler fra alle fem regioner. Vi sendte herefter et motivationsbrev om deltagelse til de 100 skoler underskrevet af Danmarks Lærerforening og Skolelederforeningen. Efter et par dage begyndte vi at ringe til skolerne. Det viste sig snart, at mange skoleledere sagde nej tak til deltagelse med den begrundelse, at skolen i forvejen deltog i mange undersøgelser, og at lærerne ikke magtede at deltage i flere undersøgelser. Alle skoleledere, som vi talte med, gav udtryk for, at undersøgelsen var relevant.

Rekrutteringen gik dog stadig for langsomt i forhold til tidsplanen. Vi ændrede derfor rekrutteringsstrategi, så alle de resterende skoler fra Undervisningsministeriets fortegnelse over grundskoler i Danmark fik en invitation til deltagelse via en e-mail, hvorefter skolerne kunne tilmelde sig. Omkring en tredjedel af de deltagende skoler blev rekrutteret på baggrund af denne mailbesked. I alt indvilligede 105 skoler i at deltage.

Både store og små skoler, skoler fra store og mindre byer, samt skoler fordelt ud over hele landet deltog. På grund af undersøgelsens størrelse afspejler skolerne således et meget bredt og nuanceret billede af forskellige typer, størrelser og placering af folkeskoler.

Figur 2. Flowchart over dataindsamlingen

Undersøgelsespopulationen består af undervisere fra almene folkeskoler (børnehave til 9. klasse). Der indgår ikke private skoler i undersøgelsen. Baselineundersøgelsen blev udført mellem september 2018 og januar 2019 med en opfølgning 1 år senere, dvs. fra september 2019 til januar 2020. Da den største del af indsamlingerne foregik i den sidste del af hhv. 2018 og 2019, vil de to årstal fremadrettet henvise til baseline og follow-up indsamlingstidspunkterne.

Da follow-up undersøgelsen blev afsluttet i januar 2020, er undersøgelsens resultater ikke berørt af ændringer (fx lock-down og stor brug af online-undervisning), som blev gennemført i forbindelse med coronapandemien. I baselineundersøgelsen blev 4935 undervisere inviteret, og 2334 udfyldte spørgeskemaet (svarprocent 47%). Ligeledes indgik 230 ledere i baselinebesvarelsen (svarprocent 72%).

Ved opfølgningen et år senere accepterede 94 af de 105 skoler i baselineundersøgelsen at deltage. Opfølgningsspørgeskemaet blev sendt til 3883 undervisere, hvoraf 1830 svarede (svarprocent 47%). Ligeledes indgik 178 ledere i follow-up runden (svarprocent 64%). Den endelige undersøgelsespopulation omfattede undervisere og ledere, der havde besvaret begge spørgeskemaer – altså både i 2018 og 2019. Det er 1198 undervisere og 123 ledere (Se figur 2).

Resultater

Karakteristika for deltagerne i denne undersøgelse er sammenlignet med karakteristika for medlemmer af Danmarks Lærerforening, som repræsenterer 96% af alle lærere i Danmark. Der er ikke forskel, hvad angår køn og alder i denne undersøgelse og medlemmerne i Danmarks Lærerforening, hvilket betyder, at deltagerne afspejler lærerstanden i Danmark med hensyn til køn og alder. Dette styrker muligheden for at generalisere resultaterne til alle lærere i folkeskolen i Danmark.

I det følgende vil vi præsentere en række deskriptive resultater for deltagerne, herunder fordelinger af spørgsmål relateret til forebyggelse af chikane, vold og trusler på folkeskoler. Resultaterne er baseret på baselinepopulationen, fordi denne population har flest deltagere (2334 undervisere og 230 ledere).

Deskriptive resultater - deltagerne

Tabel 1. Deltagerne fordelt på køn

	Antal deltagere i spørgeskemaundersøgelsen	
	Undervisere (N=2334)	Ledere (N=230)
Mænd	581 (24,9%)	96 (41,7%)
Kvinder	1727 (73,9%)	131 (56,9%)
Spørgsmålet ikke besvaret	26 (1,1%)	3 (1,3%)

Tabel 2. Deltagerne fordelt på alder

	Antal deltagere i spørgeskemaundersøgelsen	
	Undervisere (N=2334)	Ledere (N= 230)
21-30	192 (8,2%)	1 (0,43%)
31-40	534 (22,8%)	23 (10,0%)
41-50	788 (33,7%)	92 (40,0%)
51-60	574 (24,5%)	66 (28,7%)
> 60	213 (9,1%)	45 (19,5%)
Spørgsmålet ikke besvaret	33 (1,4%)	3 (1,30%)

Tabel 3. Underviserne fordelt på stillingsbetegnelse

	Antal deltagere i spørgeskemaundersøgelsen (N=2334)
Lærer	1621 (74,2%)
Pædagog	348 (15,9%)
Pædagogmedhjælper	33 (1,5%)
Undervisningsassistent	1 (0,05%)
Børnehaveklasseleder	97 (4,4%)
Børnehaveklasseassistent	7 (0,32%)
Andet (fx ufaglært vikar)	13 (0,6%)
Spørgsmålet ikke besvaret	64 (2,9%)

Tabel 4. Deltagerne fordelt på det klassetrin, de underviser mest

	Antal deltagerne i spørgeskemaundersøgelsen (N=2334)
Indskoling	835 (35,8%)
Mellemtrin	655 (28,1%)
Udskoling	604 (25,8%)
Både indskoling og mellemtrin	60 (2,6%)
Både mellemtrin og udskoling	75 (3,2%)
Lige meget på tværs af alderstrin	27 (1,1%)
Spørgsmålet ikke besvaret	78 (3,3%)

Ifølge tabel 1-4 ses fordelingen af køn (74% kvinder) og alder. Den største aldersgruppe er mellem 41-50 år. Som det ses af stillingsbetegnelserne, er 74% af deltagerne lærere, mens 16% er pædagoger med undervisningsfunktion. Fordelingen på de tre klassetrin (indskoling, mellemtrin og udskoling) er nogenlunde ens med en lille overvægt af undervisere i indskoling.

Tabel 5. Deltagerne fordelt på skoletyper

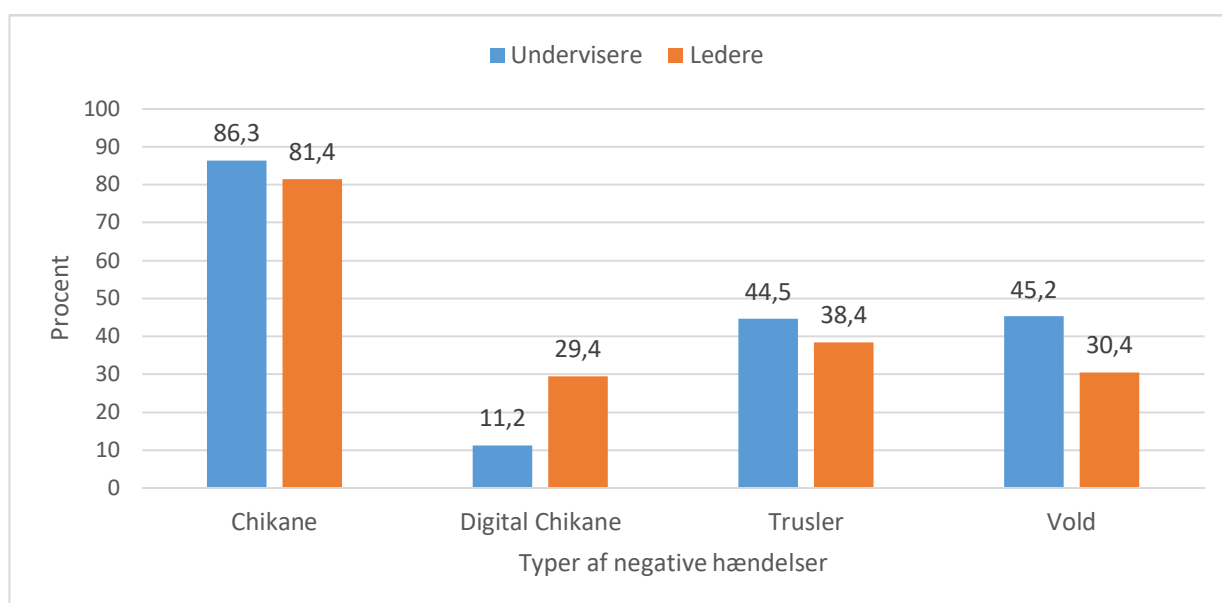
	Antal deltagerne i spørgeskemaundersøgelsen (N=2334)
Folkeskole uden specialtilbud	1006 (55,5%)
Folkeskole med specialtilbud (fx specialklasser)	476 (26,4%)
Folkeskole med modtageklasser	152 (8,6%)
Folkeskole med både specialtilbud og modtageklasser	172 (9,5%)
Spørgsmålet ikke besvaret	25 (1,4%)

Tabel 5 viser, at lidt mere end halvdelen (56%) af de deltagende undervisere arbejder på folkeskoler uden specialtilbud. Cirka 18% af de deltagende undervisere arbejder på folkeskoler med tilbud om modtageklasser (klasser hvor der fokus på udvikling af barnets danske sprog. Eleverne er oftest flygtningebørn). Endelig er der en mindre gruppe undervisere (9,5%), som arbejder på skoler, der har både specialtilbud og modtageklasser.

Forekomst af negativ adfærd

Figur 3 viser, hvor mange procent af underviserne og lederne, der har angivet, at de har været udsat for chikane, digital chikane, trusler om vold eller vold i løbet af de sidste 12 måneder. Angivelserne her bygger på svar fra et detaljeret og meget nuanceret spørgeskema om chikane, digital chikane, trusler om vold, hvor deltagerne blev spurgt, om de havde været udsat for disse hændelser inden for det seneste år (se bilag 3 og 4). Svarmulighederne var: Dagligt, ugentligt, månedligt, sjældnere eller aldrig.

Procentangivelserne viser den andel af deltagerne, som har svaret, at de har været udsat for mindst én af handlingerne inden for de fire kategorier af negativ adfærd i løbet af de sidste 12 måneder.

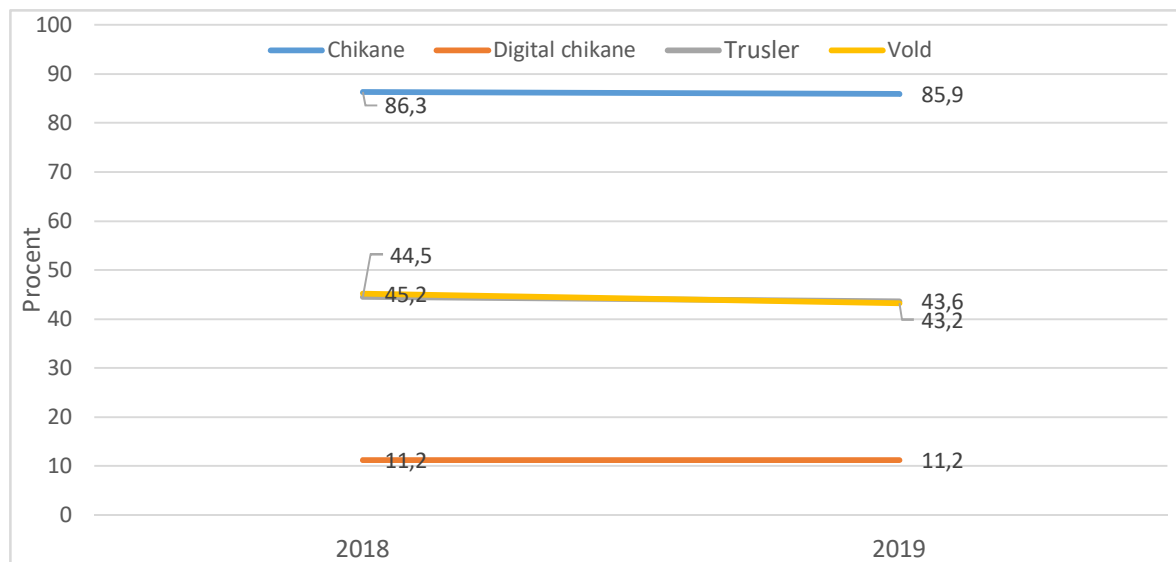

Figur 3. Hyppighed af chikane, digital chikane, trusler og vold mindst én gang inden for det seneste år – undervisere og ledere. (Undervisere=2334/ledere=230).

Det fremgår af figur 3, at mange, både undervisere og ledere, har været udsat for chikane. 86% af undervisere har mindst én gang inden for det seneste år været udsat for chikane, mens det samme gælder 81% af lederne. Hvad angår digital chikane har flere ledere end undervisere været udsat for digital chikane: 29% af lederne har således mindst én gang inden for det seneste år været udsat for digital chikane, mens det tilsvarende tal for undervisere er 11%. I forhold til trusler om vold og vold er tilkendegivelsen lidt højere blandt undervisere end fra ledere: Omkring 45% af underviserne angiver, at de har været udsat for trusler om vold og for vold, mens tallene for ledere ligger på 38% for trusler og 30% for vold.

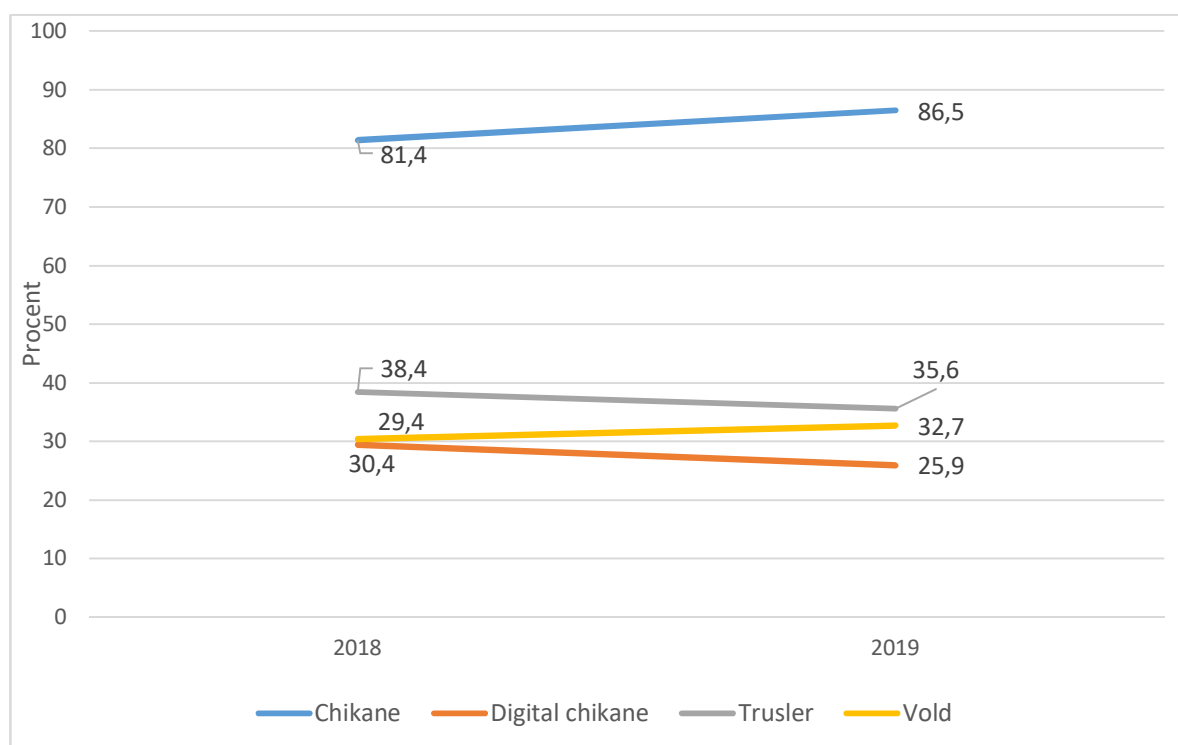
Udvikling i hyppighed fra 2018-2019

For at undersøge, om situationen havde ændret sig i tiden mellem de to undersøgelser, vi gennemførte i 2018 og i 2019, sammenlignede vi resultater for hyppigheden over tid af negativ adfærd over for undervisere og ledere.

Figur 4. Hyppighed af chikane, digital chikane, trusler og vold mod undervisere over tid

Som det ses af figur 4, er hyppigheden af chikane, digital chikane, trusler og vold stort set identisk ved de to målinger. Omfanget af trusler og vold er faldet med 1-2 procentpoint, hvilket er så lille et fald, at det kan skyldes tilfældigheder.

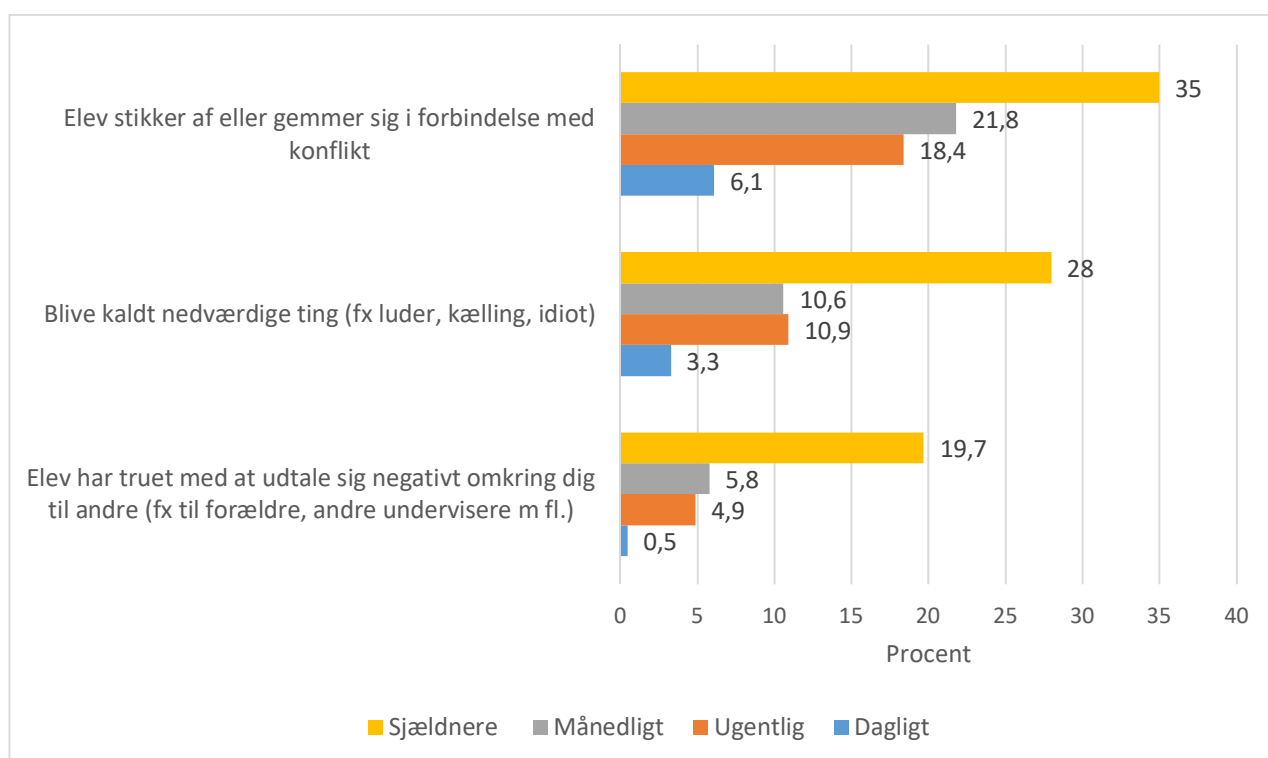
Figur 5. Hyppighed af chikane, digital chikane, trusler og vold mod ledere over tid

Som det ses af figur 5, er der sket en stigning af andelen af ledere, som har været udsat for chikane fra 2018-2019. Stigningen er på 5,1 procentpoint. Samtidig er der sket et fald i andelen af ledere, som har været udsat for digital chikane fra 2018-2019. Faldet er på 4,5 procentpoint. Der er sket et mindre fald i trusler fra 38,4% til 35,6%, og der er en lille stigning i andelen af ledere, som er udsat for vold fra 30,4% til 32,7%. Faldet i trusler og stigningen i vold er så små ændringer, at de kan skyldes tilfældigheder.

De hyppigste hændelser - undervisere

Chikane – de hyppigste hændelser

I alt blev der i de to spørgeskemarunder spurgt til 10 forskellige typer af chikane. I figur 6 vises, hvilke typer chikane undervisere angav hyppigst.

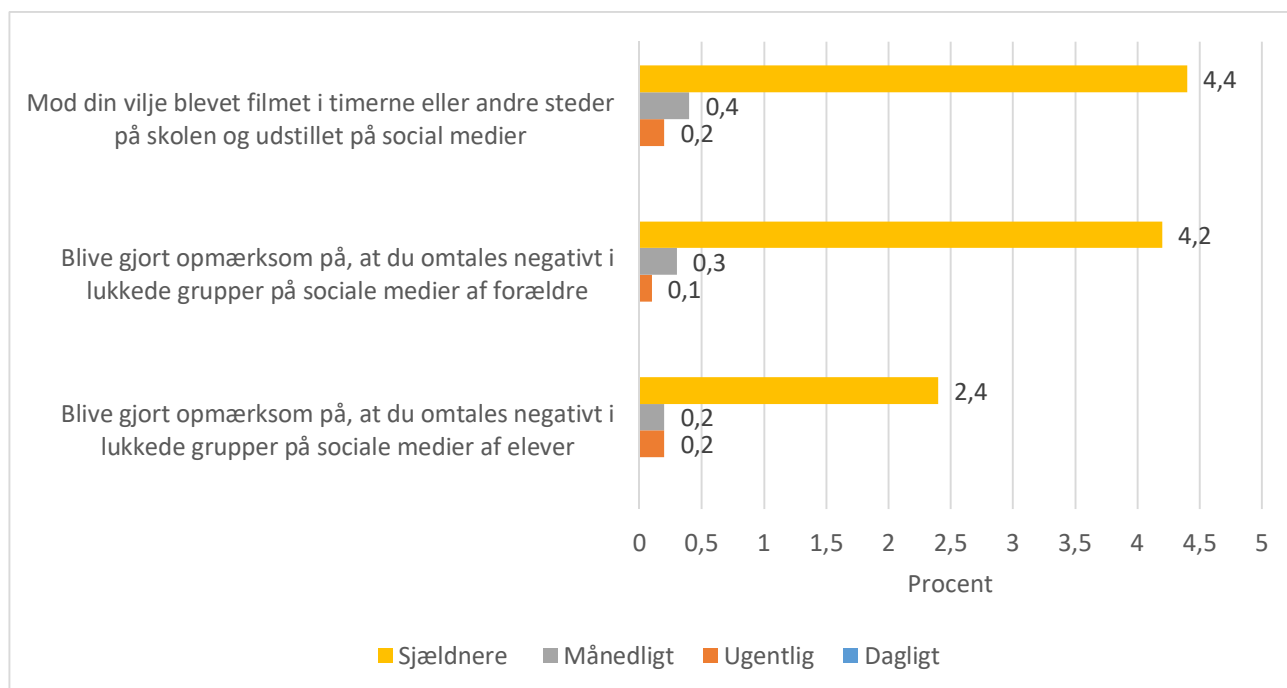

Figur 6. De hyppigste typer af chikane mod undervisere (uden for de sociale medier) (N=2334).

Af figur 6 ses det, at de tre hyppigst forekomne typer af chikane inden for det seneste år (når man lægger de fire svarkategorier sammen) er: Elev stikker af eller gemmer sig i forbindelse med konflikt (81,3%), at undervisere bliver kaldt nedværdigende ting (52,8%), og at en elev har truet med at udtale sig negativt omkring underviseren til andre, fx forældre eller andre undervisere (30,9%).

Digital chikane – de hyppigste hændelser

I alt blev der i spørgeskemaerne spurgt om 5 forskellige typer af digital chikane. I figur 7 vises, hvilke typer digital chikane undervisere angav hyppigst.

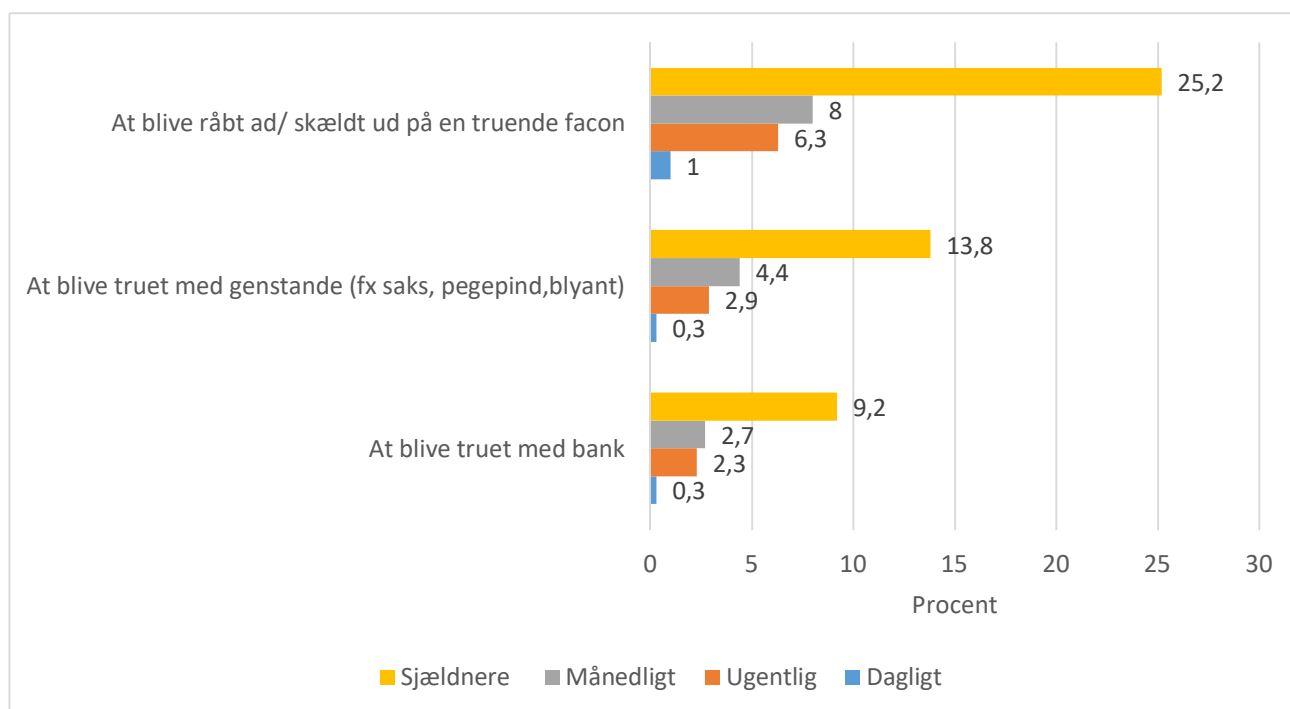
Figur 7. De hyppigste typer af chikane på de sociale medier mod undervisere (N=2234).

Overordnet kan det ses, at hyppighederne for digital chikane er betydeligt lavere end for chikane, og de fleste angiver, at de forskellige typer af digital chikane opleves sjældnere end månedligt.

Når man lægger svarene sammen, jævnfør figur 7, er de tre hyppigst forekomne typer af digital chikane: At blive filmet i timerne eller andre steder på skolen mod sin vilje og udstillet på sociale medier (5%), at blive gjort opmærksom på, at man omtales negativt i lukkede grupper på sociale medier af forældre (4,6%), og at blive gjort opmærksom på, at man omtales negativt i lukkede grupper på sociale medier af elever (2,8%).

Trusler om vold – de hyppigste hændelser

I alt blev der i spørgeskemaerne spurgt om 7 forskellige typer af trusler om vold. I figur 8 vises, hvilke typer trusler om vold, undervisere hyppigst angav at have oplevet/været udsat for.

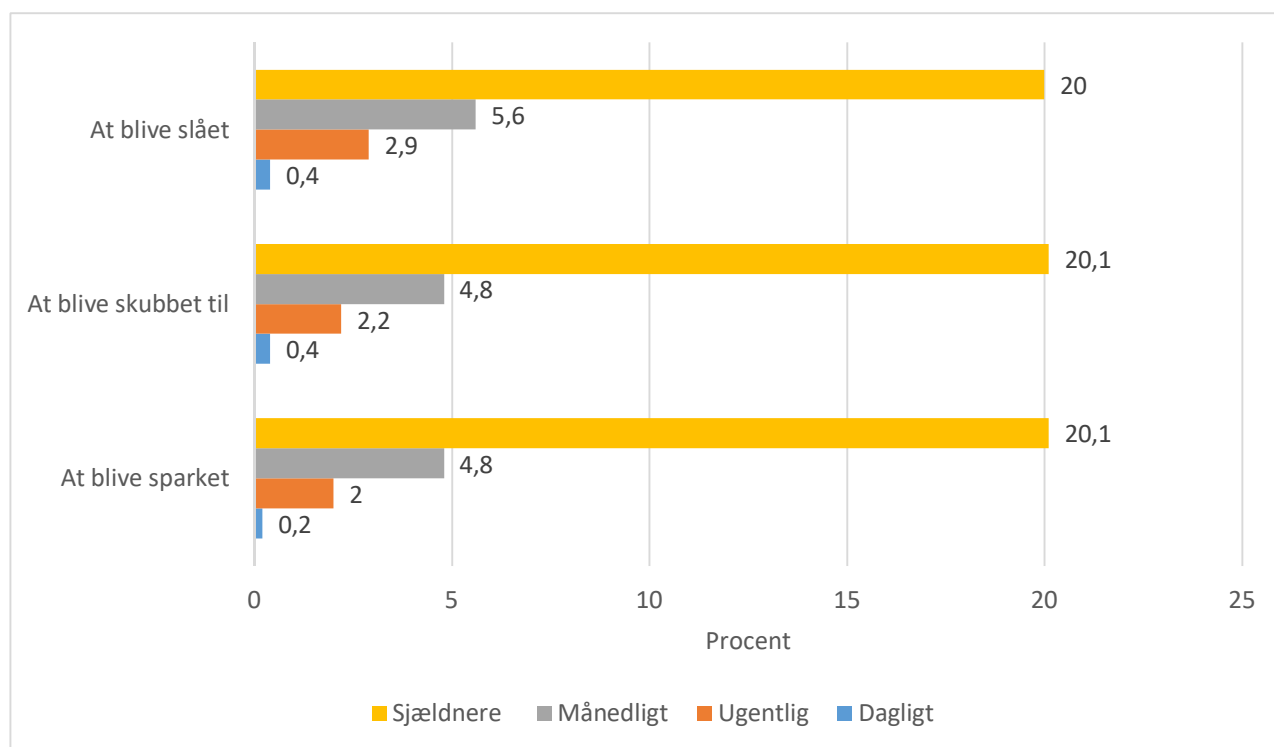
Figur 8. De hyppigste typer af trusler mod undervisere (N=2334).

Af figur 8 ses, at når man lægger svarene sammen, så er de tre hyppigst forekomne typer af trusler om vold inden for det seneste år: At blive råbt ad/skældt ud på truende facon (40,5%), at blive truet med en genstand (21,4%), og at blive truet med bank (14,5%).

6,3% af undviserne oplever ugentligt at blive råbt ad på truende vis, og 2,3% oplever ugentligt at blive truet med bank. De fleste undervisere oplever de forskellige typer af trusler om vold sjældnere end månedligt.

Vold – de hyppigste hændelser

I alt blev der i spørgeskemaerne spurgt til 12 forskellige typer af vold. I figur 9 vises, hvilke typer vold underviserne angav hyppigst.

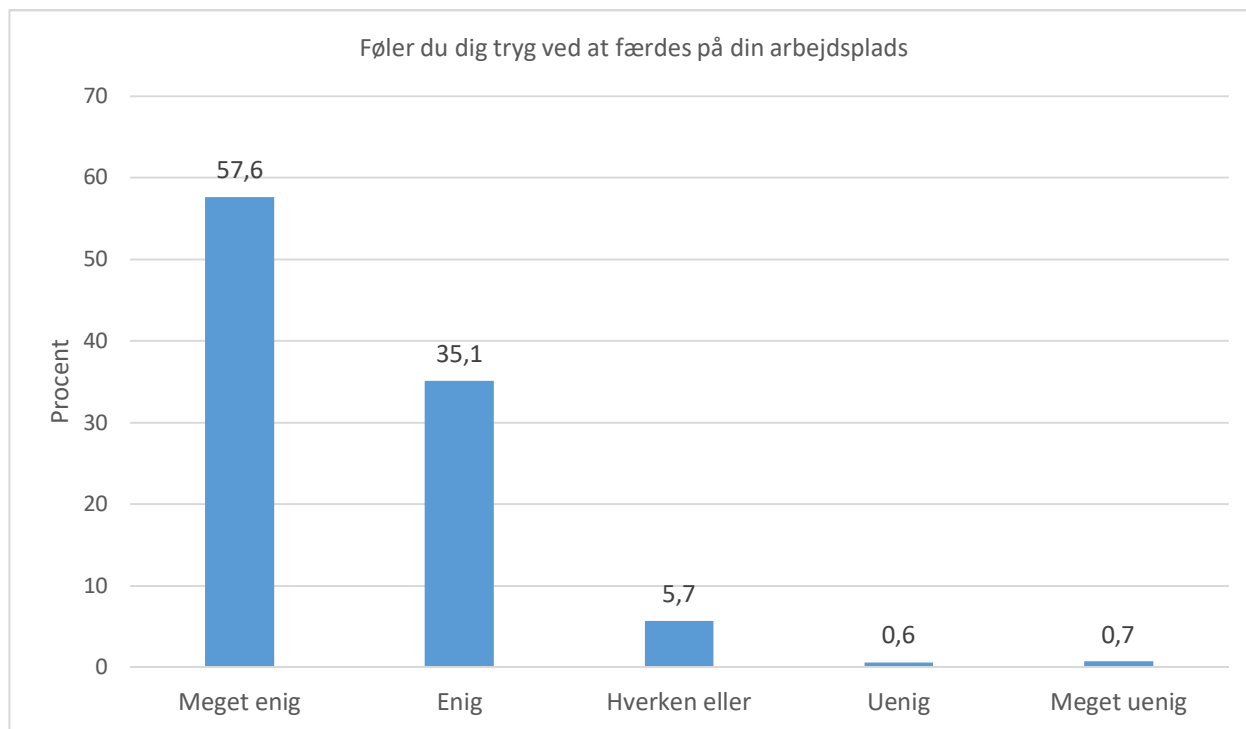
Figur 9. De hyppigste typer af vold mod undervisere (N=2334).

Når man lægger svarene sammen, ses af figur 9, at de tre hyppigst forekomne typer af vold inden for det seneste år er: At blive slået (28,9%), at blive skubbet til (27,5%), og at blive sparket (27,1%).

4,8% oplever månedligt at blive skubbet til eller sparket, og omkring 2% oplever det ugentligt. 5,6% af underviserne oplever månedligt at blive slået, mens 2,9% oplever at blive slået én gang om ugen.

Tryghed på arbejdspladsen

Vi har også spurgt, om underviserne er trygge ved at færdes på deres arbejdsplads.

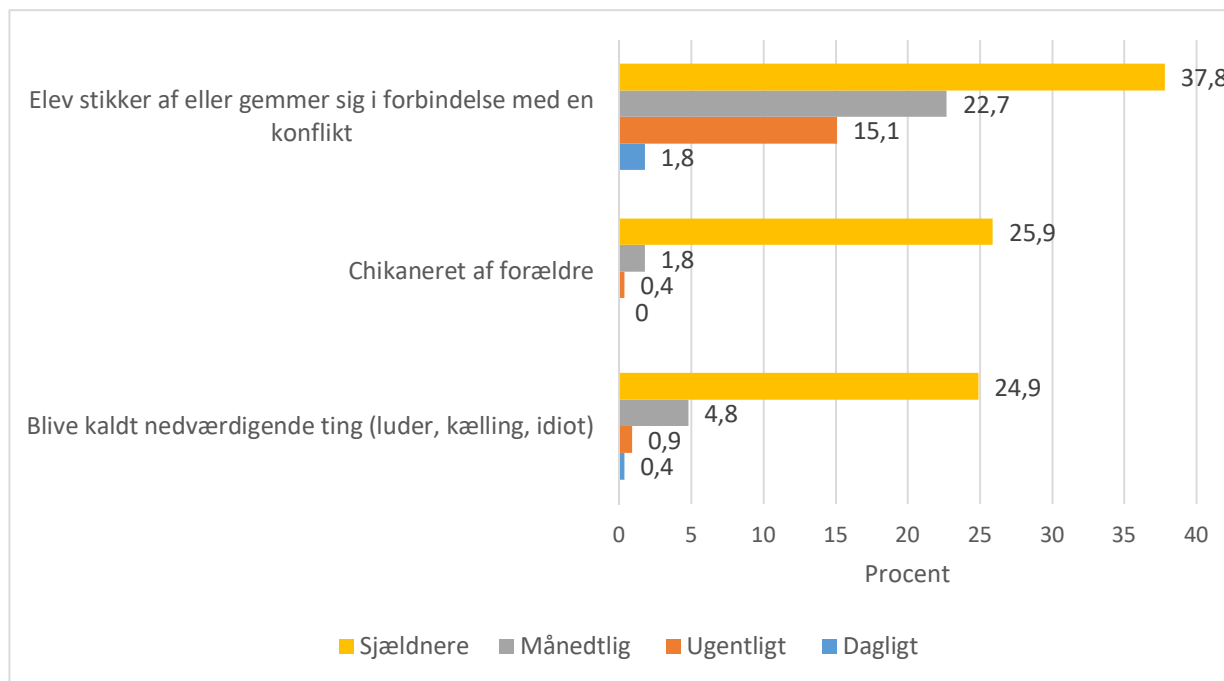
Figur 10. Tryghed ved at færdes på arbejdspladsen (N=2334, undervisere).

Det fremgår af figur 10, at langt de fleste undervisere er trygge ved at færdes på deres arbejdsplads. Næsten 93% er enige i det udsagn. Omkring 1% er ikke trygge ved at færdes på deres arbejdsplads, mens knap 6% svarer "hverken eller".

De hyppigste hændelser – ledere

Chikane – de hyppigste hændelser

I alt blev der i spørgeskemaerne spurgt til 10 forskellige typer af chikane. I figur 11 vises, hvilke typer chikane ledere angav hyppigst.

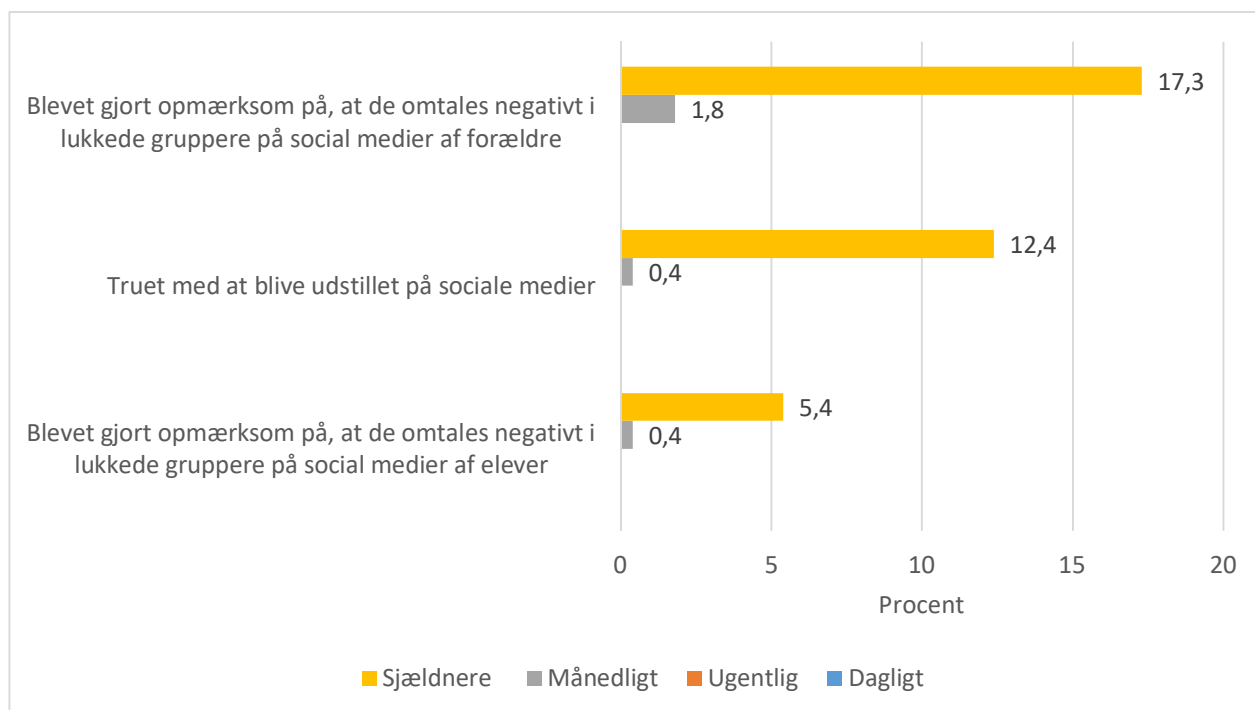

Figur 11. De hyppigste typer af chikane mod ledere (uden for de sociale medier) (N=230).

Når man lægger svarene sammen, så kan det af figur 11 ses, at 77,4% af ledere har været udsat for, at en elev i forbindelse med en konflikt stikker af, 31% har oplevet af blive kaldt nedværdigende ting, mens 28,1% har oplevet at blive chikaneret af forældre.

Digital chikane – de hyppigste hændelser

I alt blev der i spørgeskemaerne spurgt til 5 forskellige typer af digital chikane. I figur 12 vises, hvilke typer digital chikane ledere angav hyppigst.

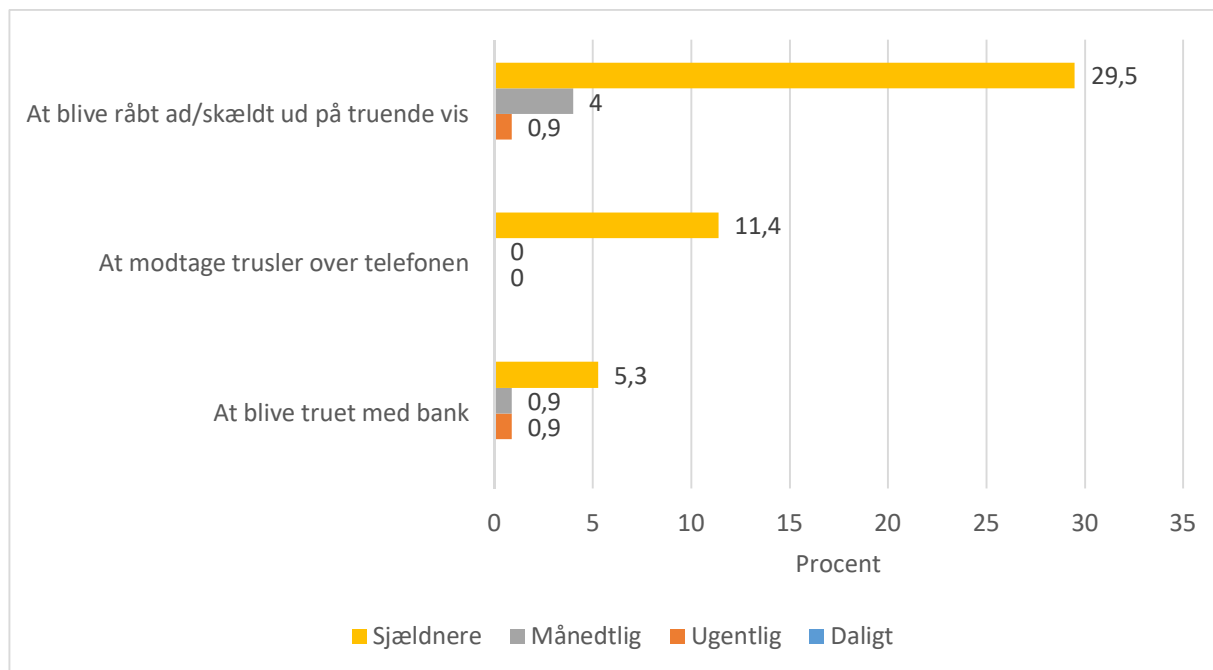

Figur 12. De hyppigste typer af digital chikane mod ledere (N=230).

Når man lægger tallene sammen, kan det af figur 12 ses, at 19,1% af lederne er blevet gjort opmærksom på, at de omtales negativt i lukkede grupper på social medier af forældre, og omkring 5,8% har oplevet at de omtales negativt af elever i lukkede grupper på social medier. 12,8% af lederne har mindst én gang inden for det seneste år oplevet at blive truet med at blive udstillet på de sociale medier.

Trusler om vold – de hyppigste hændelser

I alt blev der i spørgeskemaerne spurgt til 7 forskellige typer af trusler. I figur 13 vises, hvilke typer trusler ledere angav hyppigst.

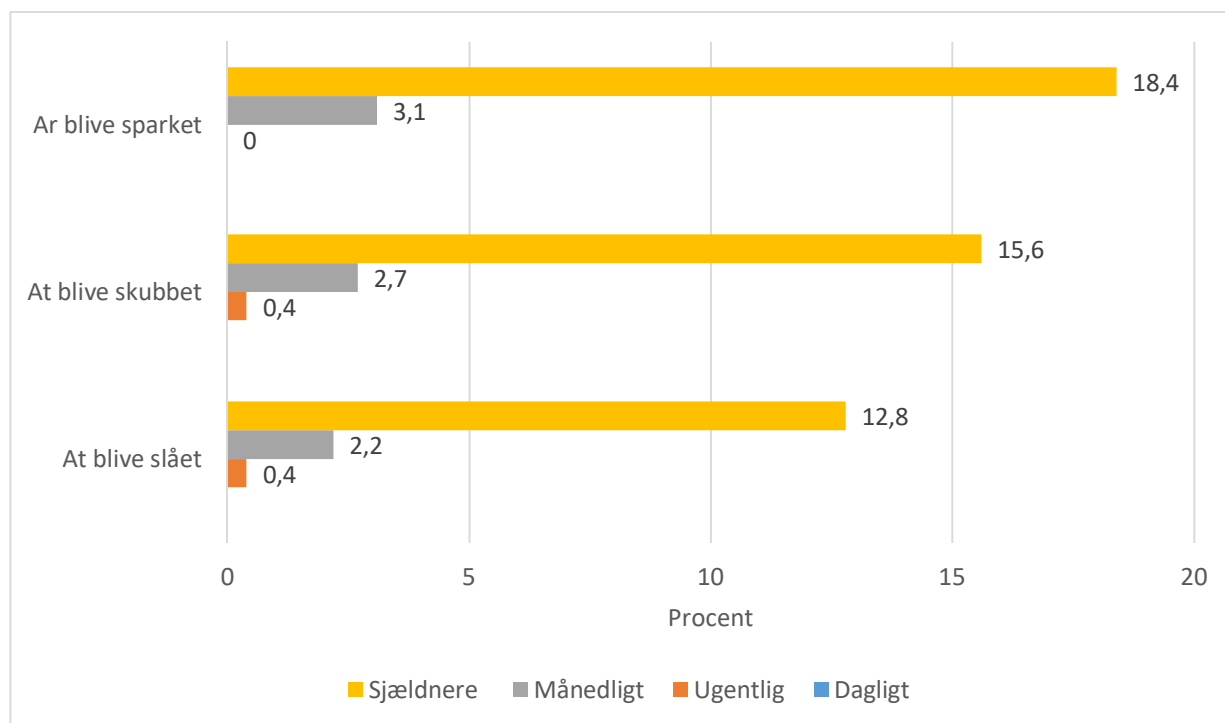

Figur 13. De hyppigste typer af trusler mod ledere (N=230).

Når man lægger svarene sammen, så kan det af figur 13 ses, at omkring 34% af lederne har oplevet at blive råbt ad/skældt ud på truende vis, og omkring 11% har modtaget trusler over telefonen. Omkring 7% af lederne har mindst én gang inden for det seneste år oplevet at blive truet med bank.

Vold – de hyppigste hændelser

I alt blev der i spørgeskemaerne spurgt til 12 forskellige typer af vold. I figur 14 vises, hvilke typer vold ledere angav hyppigst.

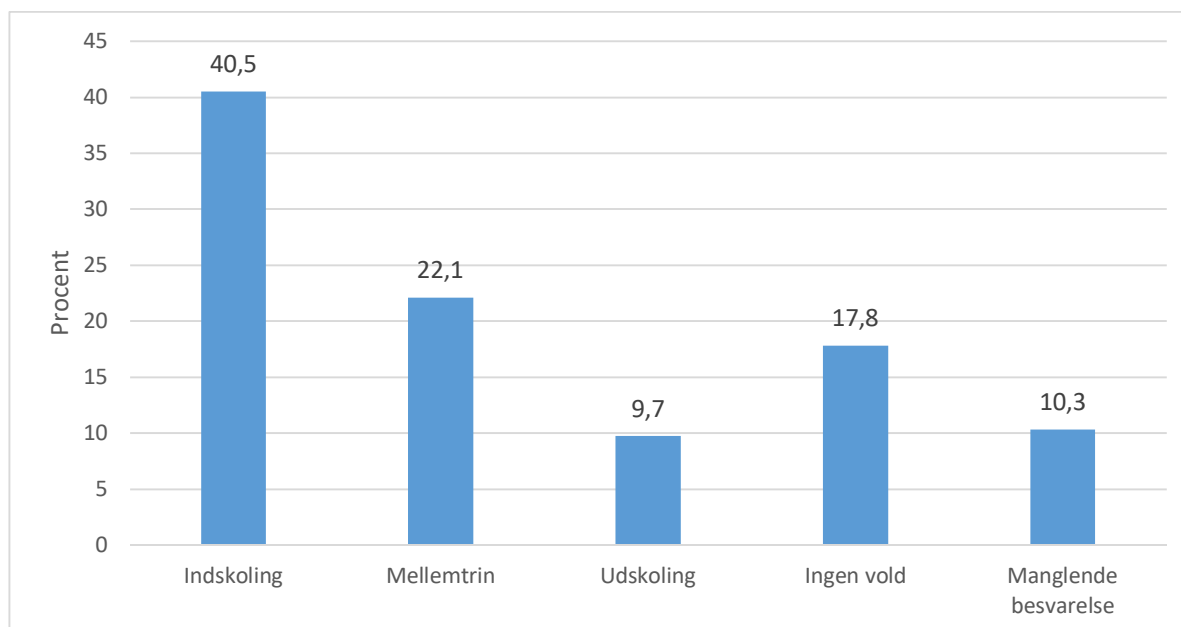

Figur 14. De hyppigste typer af vold mod ledere (N=230).

Når man lægger svarene sammen, så kan det af figur 14 ses, at 21,5% af ledere oplevede at blive sparket, og 18,7% oplevede at blive skubbet, mens omkring 15% oplevede at blive slået.

Forekomsten af vold, trusler og/eller chikane på forskellige skoletrin

I spørgeskemaet blev der spurgt om, på hvilken skoletrin, negativ adfærd opleves hyppigst, og resultaterne af det vises i figur 15.

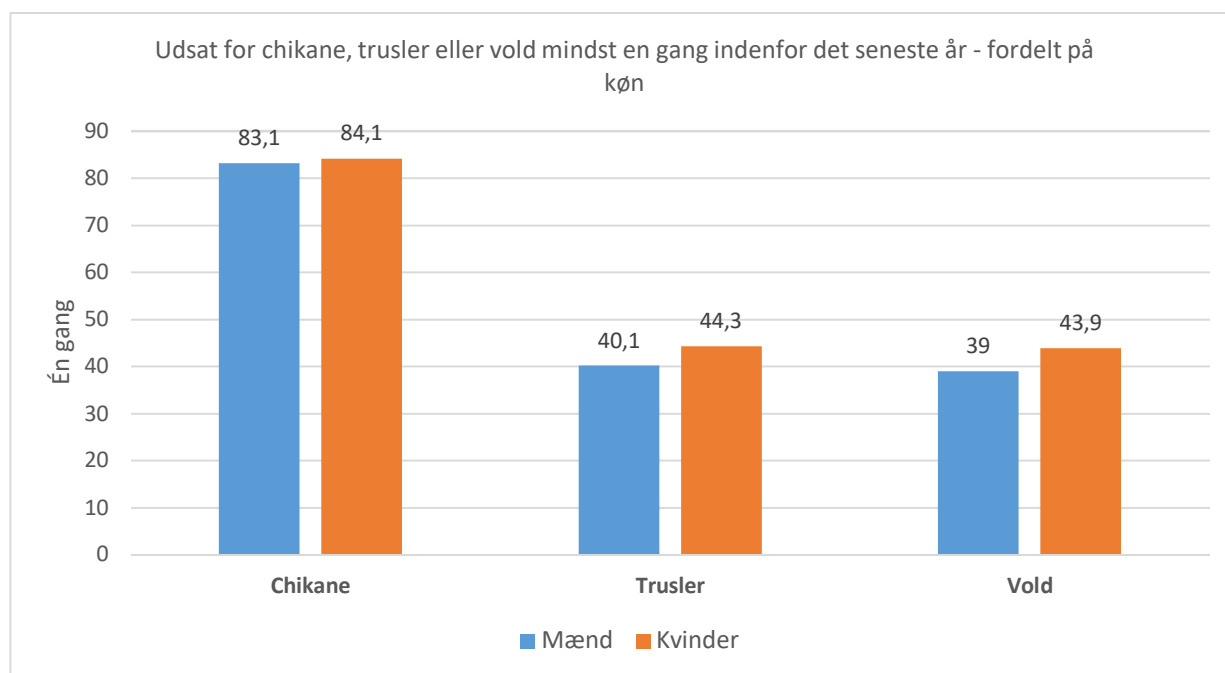
Figur 15. På hvilken skoletrin forekommer chikane, trusler og vold hyppigst? (N=2334, undervisere)

Det ses af figur 15, at chikane, trusler og/eller vold forekommer hyppigst fra elever i indskoling og mindst hyppigt fra elever i udskoling. Knap 41% af underviserne rapporterede, at chikane, trusler og vold forekommer hyppigt fra elever i indskoling, mens cirka 10% af underviserne rapporterede, at chikane, trusler og vold forekommer hyppigt fra elever i udskoling.

Der er forholdsvis mange manglende besvarelser (10%). Det kan være en afspejling af, at der manglede en "ved ikke" svarkategori, og hvis underviseren har været i tvivl, så kan vedkommende have undladt at svare på spørgsmålet.

Forekomsten af chikane, trusler og vold mindst én gang inden for det seneste år - fordelt på køn

Vi undersøgte også, om forekomsten af negativ adfærd er forskellige for mandlige og kvindelige undervisere, og resultaterne af det vises i figur 16.

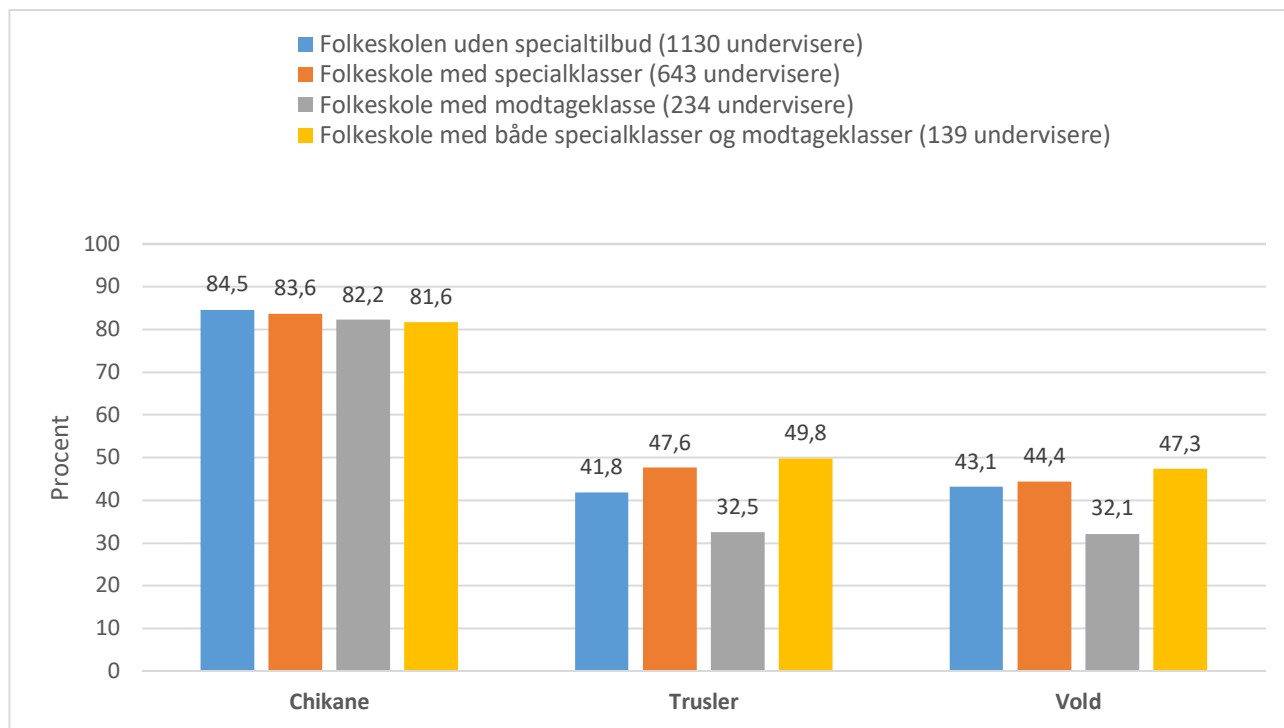

Figur 16. Forekomsten af chikane, trusler og vold mod undervisere mindst én gang inden for det seneste år - fordelt på køn (N=2334, undervisere).

Som det fremgår af figur 16, er mænd og kvinder lige ofte udsat for chikane. Der er en lille forskel mellem mænd og kvinder, når det drejer sig om trusler og vold. Kvinder angiver i lidt højere grad end mænd at være udsat for trusler og vold.

Forekomsten af chikane, trusler og vold mindst én gang inden for det seneste år – fordelt på skoletype

Vi undersøgte, om der var forskel i forekomst af negativ adfærd på de forskellige skoletyper, og resultaterne vises i figur 17.

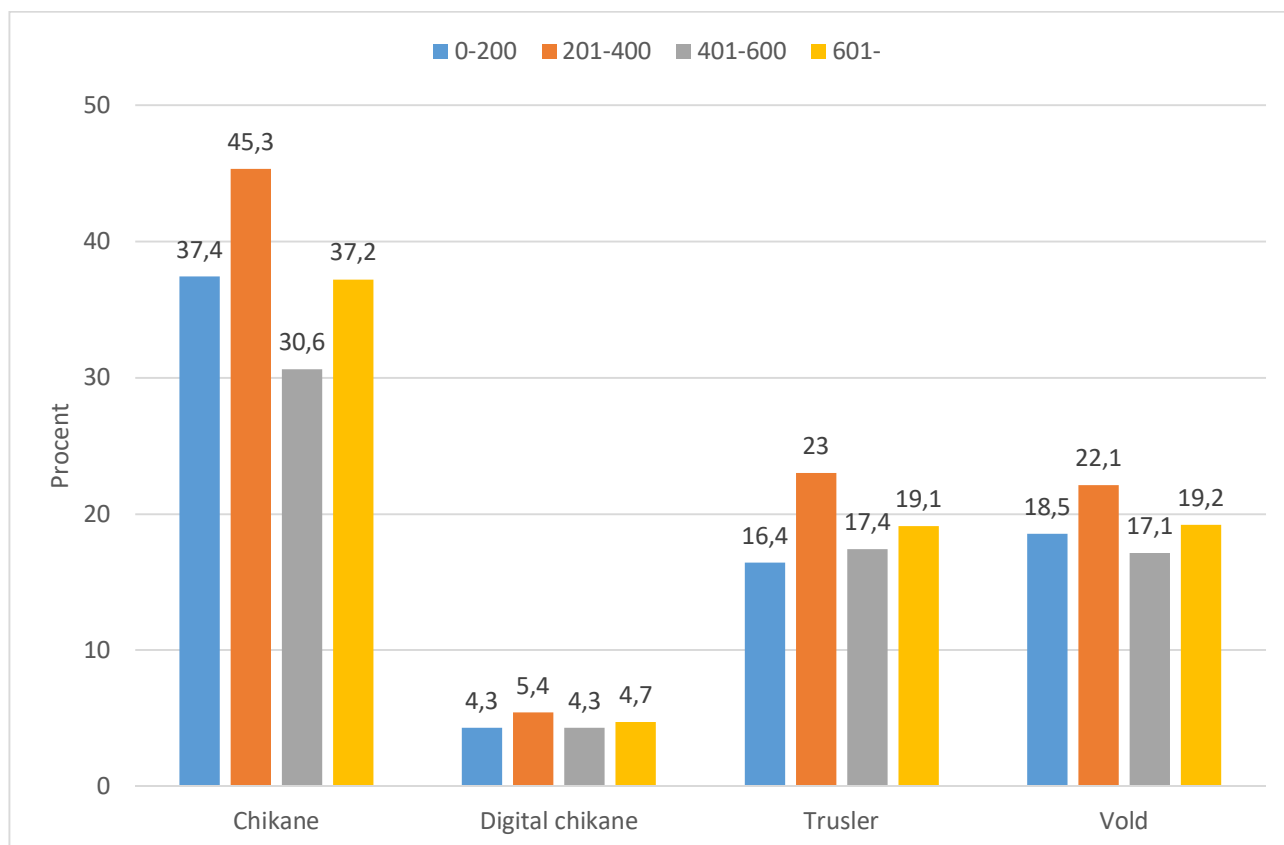

Figur 17. Forekomsten af chikane, trusler eller vold mod undervisere mindst én gang inden for det seneste år – fordelt på skoletype. (N=2334, undervisere)

Som det ses af figur 17, så forekommer trusler og vold lidt oftere på folkeskoler med specialklasser sammenlignet med folkeskoler uden specialklasser, mens det forekommer sjældnere på folkeskoler med modtageklasser end folkeskoler uden modtageklasser. Hyppigheden af chikane er derimod næsten identisk på de forskellige skoletilbud.

Forekomsten af chikane, trusler og vold mindst én gang inden for det seneste år– fordelt på skolestørrelse

Figur 18 viser resultater for forekomsten af chikane, trusler og vold opdelt efter skolestørrelse. De 105 skoler blev opdelt i 4 grupper: Skoler med op til 200 elever, skoler med 201-400 elever, skoler med 401-600 elever og skoler med mere end 600 elever.

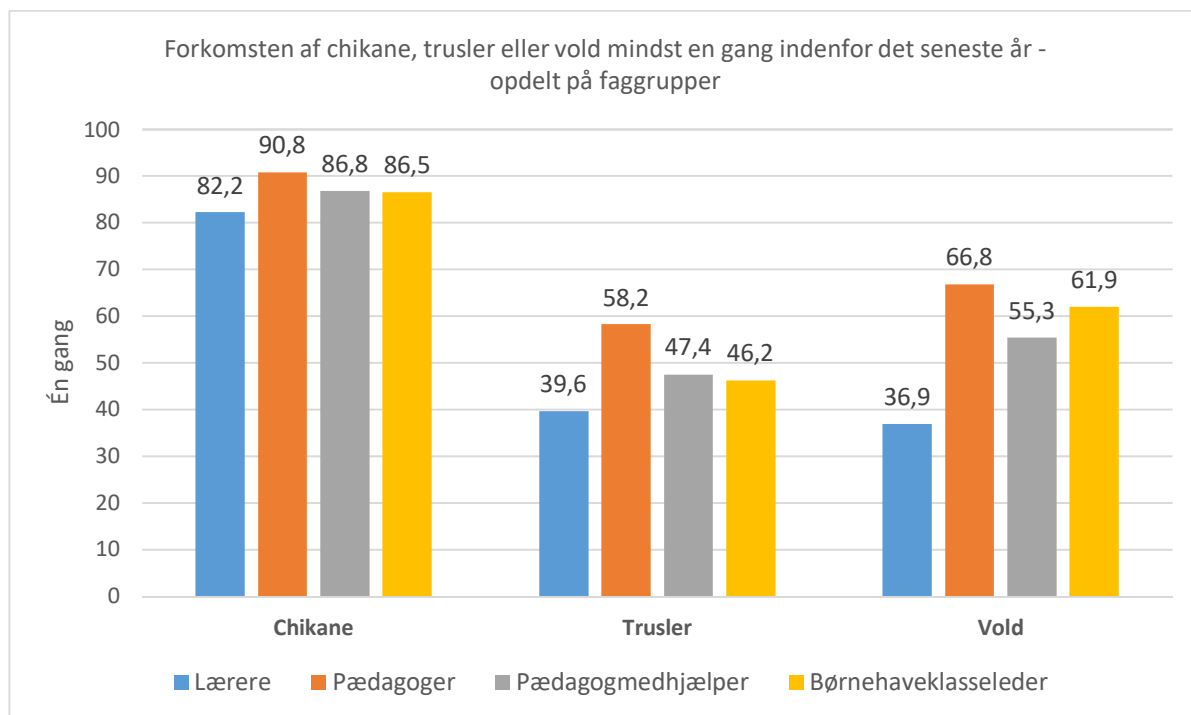

Figur 18. Forekomsten af chikane, trusler og vold mod undervisere mindst én gang inden for det seneste år– fordelt på skolestørrelse. (N=2334, undervisere)

Der synes generelt ikke at være den store forskel i forekomsten af elevernes negative adfærd på tværs af skolestørrelse. Det ses dog af figur 18, at chikane forekommer oftere på skoler med et elevtal på mellem 201-400 elever. Det gælder også for trusler og vold, men dog i mindre grad. Skoler med 401-600 elever har lavest forekomst af chikane og vold, men især for vold er forskellen beskednen. Det skal nævnes, at nogle af de største skoler var mindre skoleenheder fordelt på flere matrikler.

Forekomsten af chikane, trusler og vold mindst én gang inden for det seneste år - fordelt på faggrupper

Forekomsten af negativ adfærd blev også undersøgt ift. forskellige faggrupper. Vi undersøgte, om forekomsten var forskellige for lærere, pædagoger, pædagogmedhjælpere og børnehaveklasselærere, og resultaterne vises i figur 19.

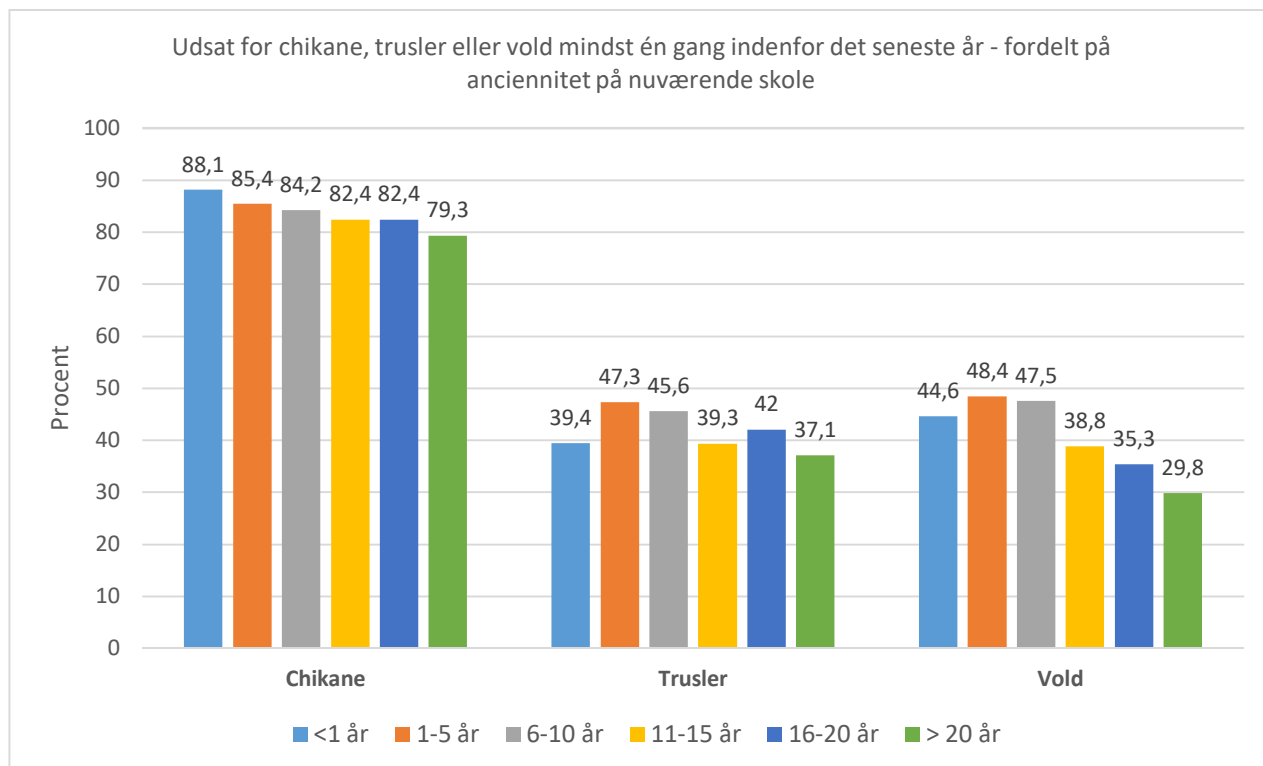

Figur 19. Den relative forekomst af chikane, trusler eller vold mod undervisere mindst én gang inden for det seneste år -fordelt på faggrupper. (N=2334, undervisere)

Det fremgår af figur 19, at pædagoger er den faggruppe, hvor relativt flest rapporterede at være udsat for chikane, trusler og vold efterfulgt af pædagogmedhjælpere og børnehaveklasselærere. Hvad angår chikane, er andelen dog meget ens på tværs af faggrupperne lærere, pædagogmedhjælpere og børnehaveklasseledere.

Forekomsten af chikane, trusler og vold fordelt på anciennitet på nuværende arbejdsplads

Den relative forekomst af chikane, trusler og vold blev undersøgt ift. undervisernes anciennitet på den nuværende skole, dvs. inddelt i seks anciennitets-grupper. Resultaterne vises i figur 20.

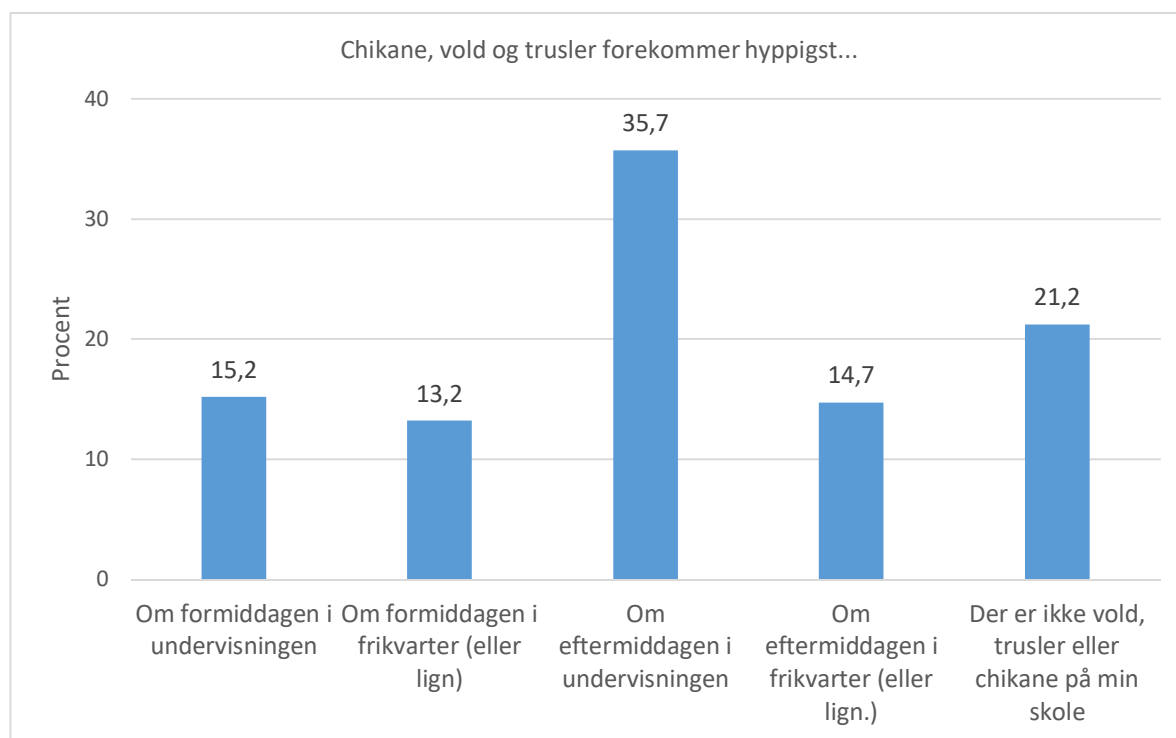

Figur 20. Den relative forekomst af chikane, trusler eller vold mod undervisere mindst én gang inden for det seneste år – fordelt på anciennitet på nuværende skole. (N=2334, undervisere)

Som det fremgår af figur 20, er den relative forekomst af chikane, trusler og vold lavest i den gruppe, der har højest anciennitet. Derudover ser det ud til, dog med mindre udsving, at det generelt er de undervisere, der ligger i de laveste anciennitetskategorier (mest tydeligt mellem 1 og 10 år), som er mest udsatte for elevernes negative adfærd. Den gruppe, som har en anciennitet på under et år, falder lidt ved siden af. De oplever en højere grad af chikane, men en mindre grad af vold og trusler. Samlet set tyder tallene på, at der kan være en sammenhæng mellem undervisningserfaring og forekomsten af vold, trusler og chikane.

Tidspunkt på dagen, hvor chikane, trusler og vold forekommer hyppigst

Vi undersøgte, om forekomsten af negativ adfærd er forskellig på forskellige tidspunkter på dagen, samt om det forekommer i undervisning eller i frikvarter. Resultaterne vises i figur 21.

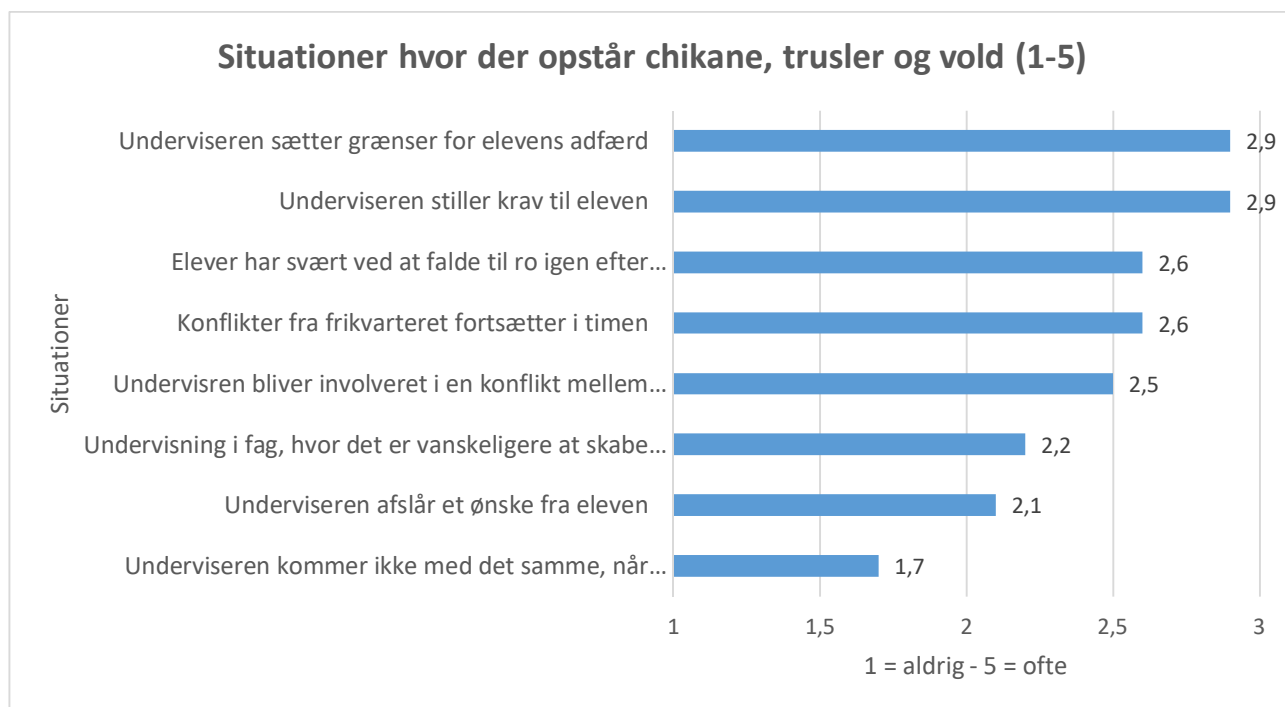
Figur 21. Tidspunkt på dagen hvor chikane, digital chikane, trusler og vold forekommer hyppigst. (N=2334, undervisere)

Det fremgår af figur 21, at chikane, vold og trusler forekommer markant hyppigst i undervisningstiden om eftermiddagen, efterfulgt af undervisningstiden om formiddagen. Der er 21,2% som rapporterer, at der ikke er vold og trusler på deres skole.

Når 21,3% rapporterer, at der ikke forekommer vold og trusler på deres skole, kan det muligvis skyldes, at skolen er opdelt i afdelinger. En samlet gennemgang af besvarelse på skoleniveau viser, at chikane, trusler og vold mod undervisere forekommer i varierende grad på alle de deltagende skoler.

Situationer hvor negativ adfærd opstår

Vi undersøgte i hvilke situationer, chikane, trusler og vold opstår hyppigst, og resultaterne vises i figur 22.

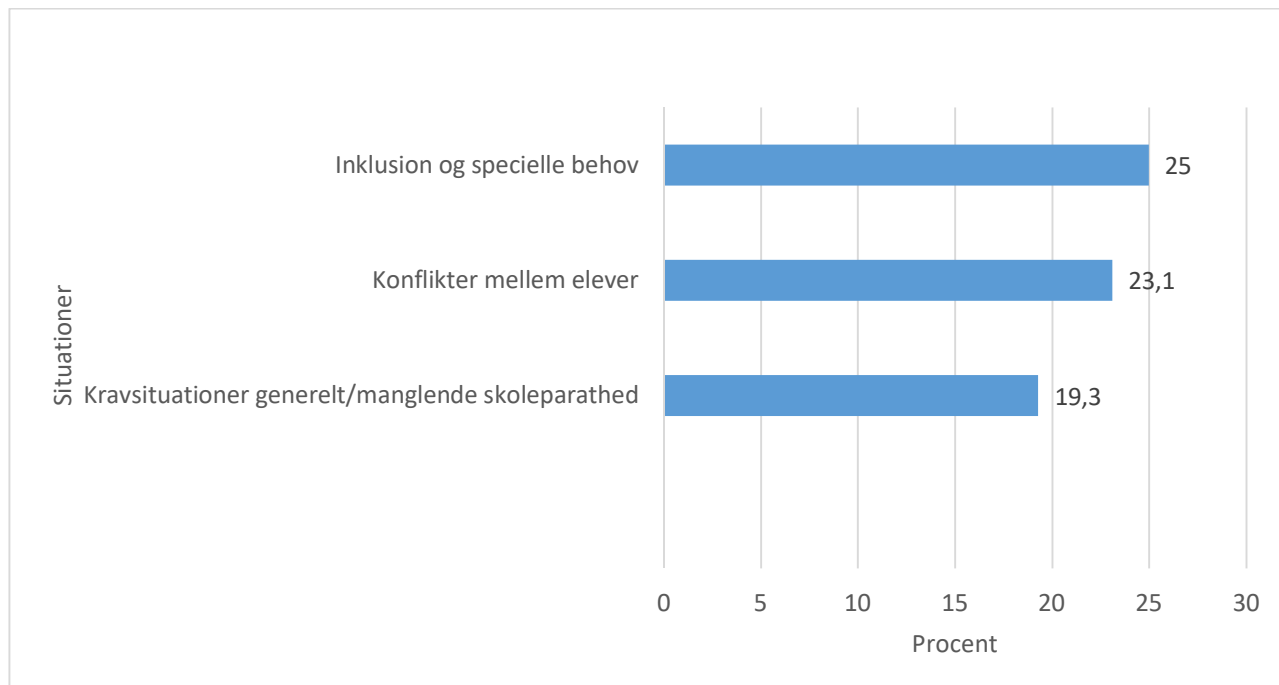
Figur 22. Situationer hvor der opstår chikane, vold og trusler. (N=2334, undervisere)

Figur 22 viser forekomsten af 8 forskellige situationer, hvor chikane, trusler og vold kan opstå. Hvert spørgsmål kan besvares med ofte (5) til aldrig (1). Jo højere score på et spørgsmål, jo højere er risikoen for, at situationen medfører, at eleven reagerer med chikane, trusler og vold.

Der ses to situationer, som underviserne hyppigst oplever, er forbundet med chikane, trusler og vold: Dels når underviseren stiller krav til eleven, dels når underviseren sætter grænser for elevens adfærd. Herudover vurderer underviserne også, at konflikter fra frikvarteret og at eleverne har svært ved at falde til ro efter frikvarteret, er situationer, der hyppigt kan føre til chikane, trusler og vold. Dette tema er yderligere afdækket ved et åbent spørgsmål i spørgeskemaet. Her blev underviserne og lederne spurgt:

"Har du haft én eller flere oplevelser med vold eller trusler på din skole, som du kort vil beskrive for os? Vi ønsker at blive klogere på, hvad det er, der helt konkret sker i situationen samt hvad der, efter din mening, udløste volds- eller trusselsepisoden?"

Her kunne undervisere og ledere med egne ord beskrive situationer, hvor de havde været udsat for elevernes negative adfærd. Alle besvarelserne er læst igennem for et mere nuanceret billede af situationerne med vold og trusler. Disse besvarelser er efterfølgende blevet kategoriseret i temaer. De tre hyppigste temaer ses i nedenstående figur 23.

Figur 23. Undervisere og ledere egne beskrivelser af situationer, som relateres til elevernes negative adfærd (877 undervisere og 129 ledere).

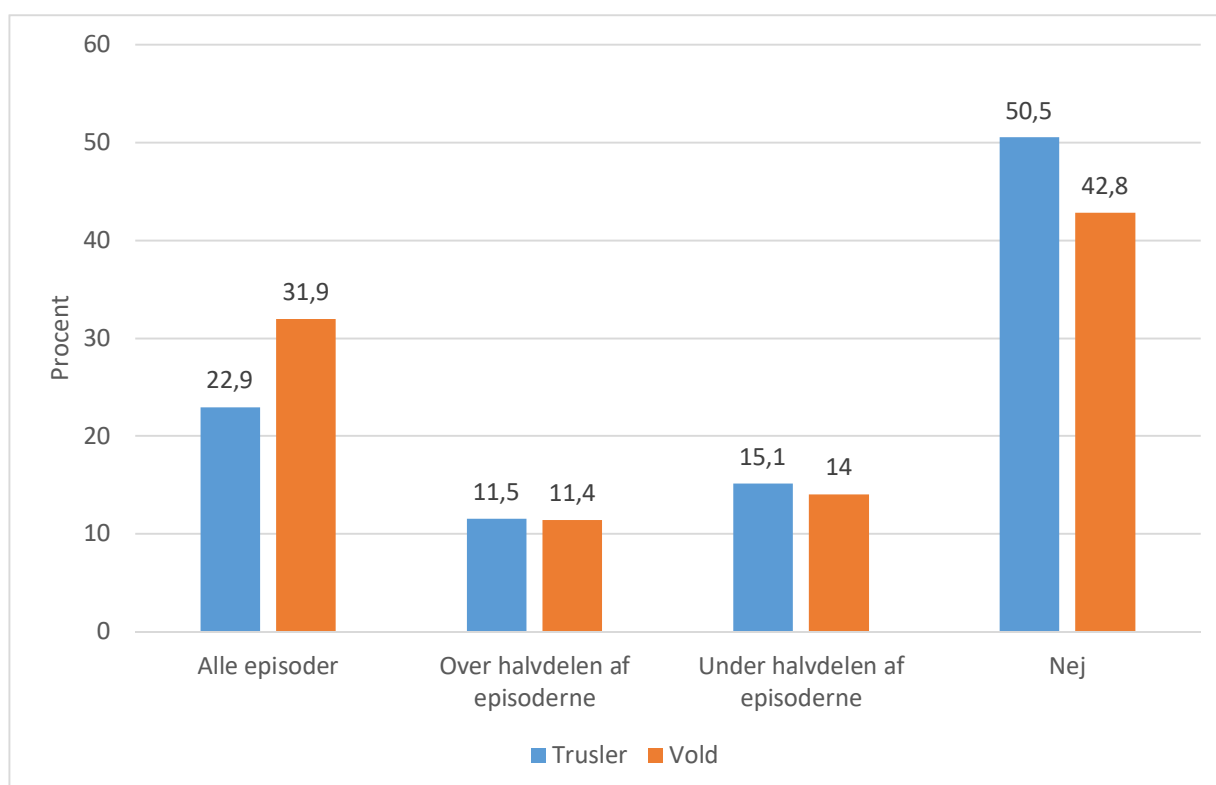
Som det ses af figur 23, vurderer de undervisere, som har været udsat for negativ adfærd, at adfærden opstår i situationer, hvor eleverne har særlige behov.

Næsten lige så hyppigt relateres elevers negative adfærd til konflikter mellem elever, krav-situationer generelt og en oplevelse af manglende skoleparathed. I bilag 1 er der yderligere detaljer om de kvalitative besvarelser.

Forebyggelse og håndtering

Registrering af vold og trusler

Et vigtigt redskab i forebyggelsen af vold og trusler er, at undervisere registrerer hændelser i skolernes registreringssystem, således at disse løbende kan analyseres med henblik på forebyggende tilgang. Derfor undersøgte vi, i hvilken grad trusler og vold bliver registeret. Resultaterne ses i figur 24.

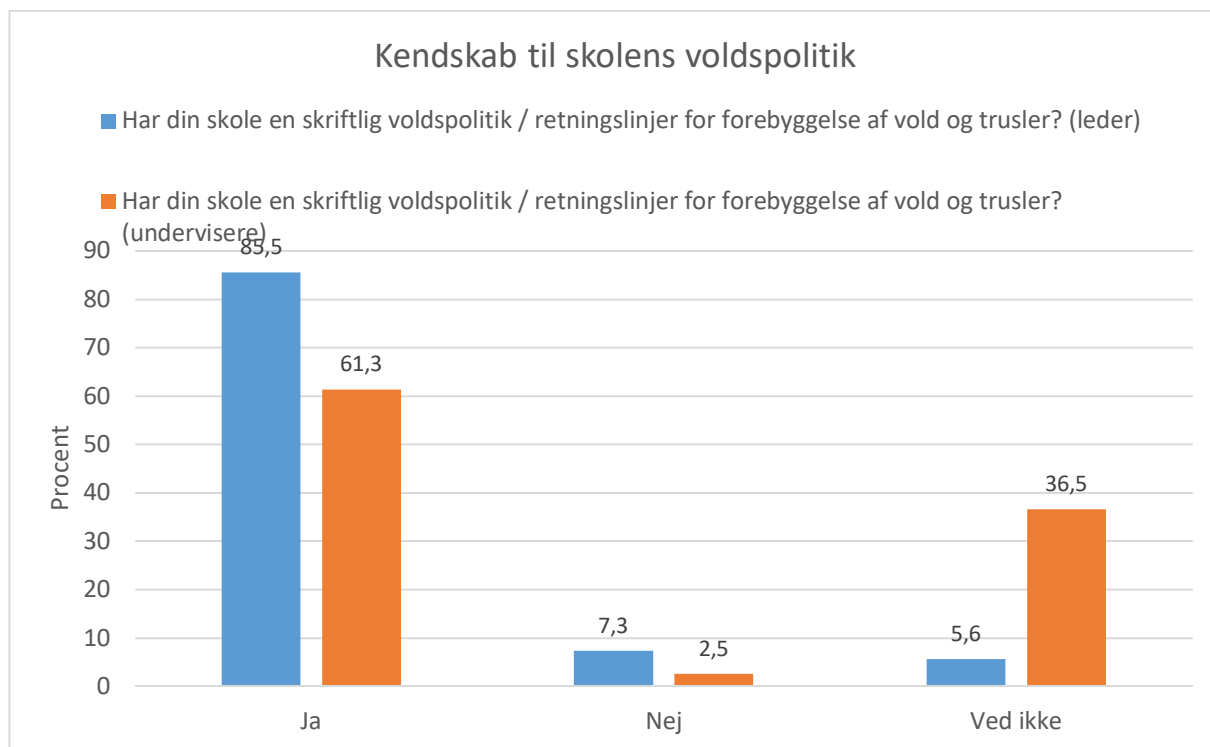
Figur 24. Undervisernes registrering af vold og trusler. (N=2334)

Som det fremgår af figur 24, registrerer omkring 23% af undviserne alle de trusler, de er udsat for. Næsten 32% af undvisere registrerer alle de voldshændelser, de er udsat for. Omkring 51% af undvisere har ikke registeret de trusselhændelser, de har været udsat for, og omkring 43% har ikke registreret de voldshændelser, de har været udsat for.

Kendskab til skolens voldspolitik

En voldspolitik på en skole kan indeholde en definition eller en afgræsning af, hvad der regnes for vold og trusler, en målsætning om at forebygge vold og trusler og en handleplan med retningslinjer og initiativer til forebyggelse af vold og trusler. Det kan understøtte

forebyggelsen af vold og trusler, at så mange som muligt af de ansatte har kendskab til skolens voldspolitik.

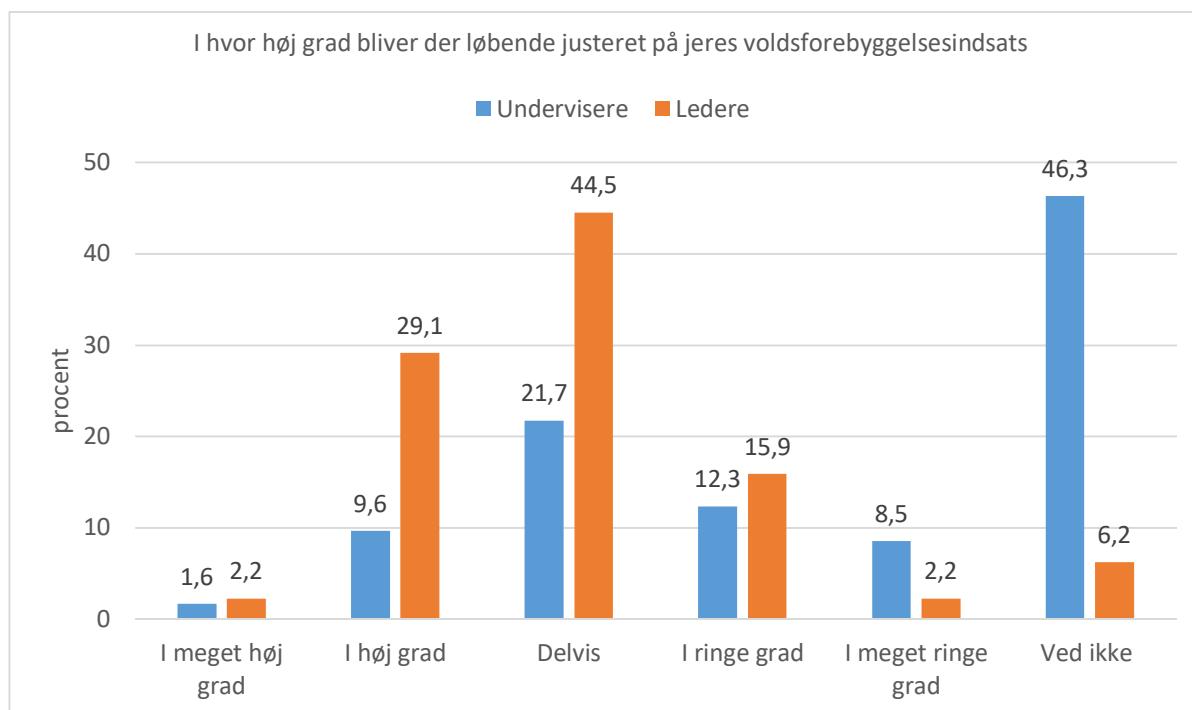

Figur 25. Kendskab til skolens voldspolitik blandt undervisere og ledere (N=2334, undervisere)

Det fremgår af figur 25, at 60% af undviserne har kendskab til skolens voldspolitik, men 37% angiver, at de ikke ved, om deres skole har en voldspolitik. 87% af lederne har kendskab til skolens voldspolitik, mens knapt 6% af ledere ikke ved, om skolen har en voldspolitik.

Løbende justering af den voldsforebyggende indsats

Løbende justering og tilpasning af den voldsforebyggende indsats er også vigtig for at forebygge trusler og vold bedst muligt. Derfor spurgte vi både ledere og medarbejdere, i hvilken grad der løbende bliver justeret på den voldsforebyggende indsats på skolerne. Svarene ses i figur 26.

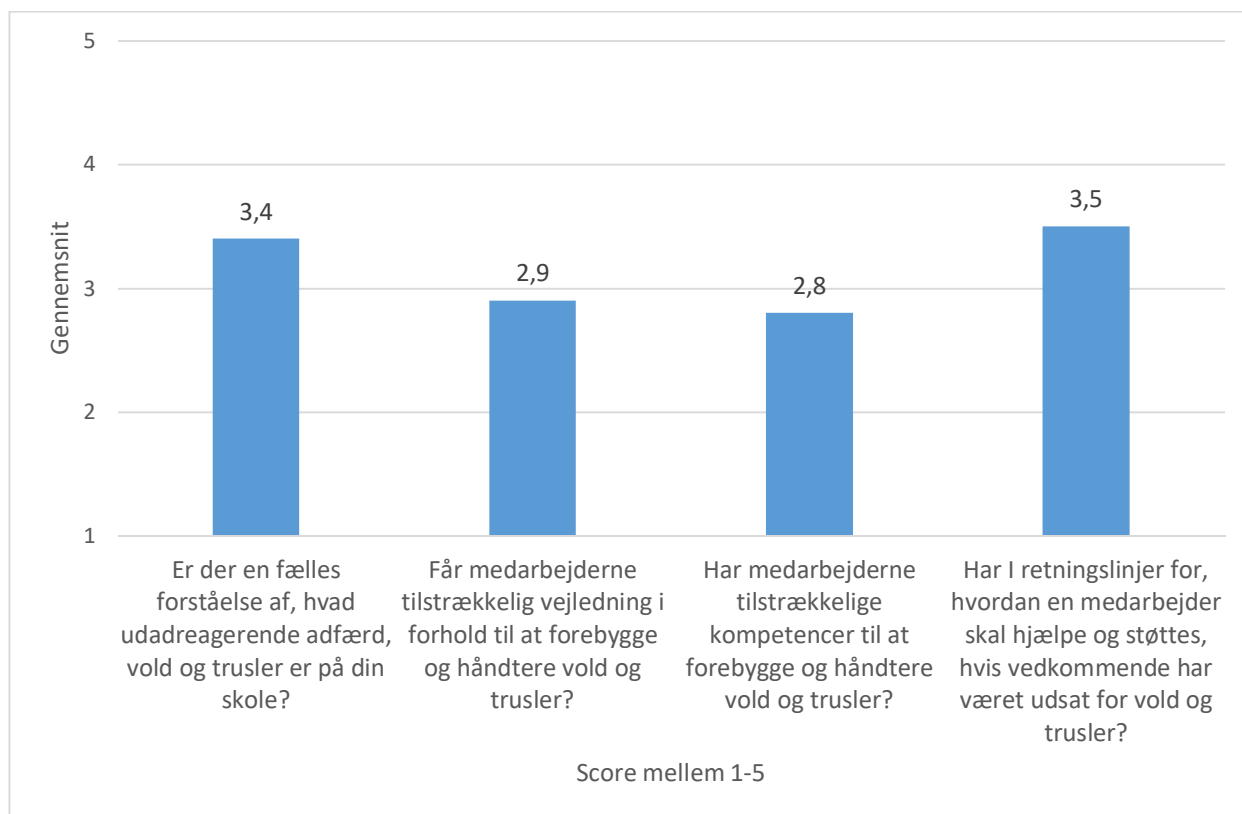

Figur 26. Løbende justering af den voldsforebyggende indsats – undervisere og ledere (N=2334, undervisere/N= 230 ledere).

Som det kan ses af figur 26, er andelen, som mener, at der i meget høj grad løbende bliver justeret på den voldsforebyggende indsats lav; 29,1% af lederne mener, at det gør der i høj grad, mens det kun er 9,6% af underviserne, der mener dette. Andelen af ledere, der mener, at der delvist bliver løbende justeret på den voldsforebyggende indsats er 44,5%, mens 15,9% af ledere mener, at dette sker i ringe grad. De tilsvarende tal for underviserne er 21,7%, som mener, at der delvist bliver løbende justeret på den voldsforebyggende indsats, mens 12,3% af underviserne mener, at det gør der i ringe grad. 46,3% af underviserne svarer "ved ikke" til spørgsmålet. Det tilsvarende tal for lederne er 6,2%.

Vejledninger og kompetencer – underviseres vurdering

Underviserne blev også spurgt, om der er en fælles forståelse på skolen af, hvad chikane, trusler og vold er (en fælles definition), samt om der findes tilstrækkelige vejledninger og retningslinjer i forhold til forebyggelse og håndtering af vold og trusler. Underviserne valgte for hvert udsagn mellem altid (5) og aldrig (1). Hvis alle undervisere svarede 'altid' på et udsagn, ville gennemsnittet være 5. Fordelingen ses i figur 27.

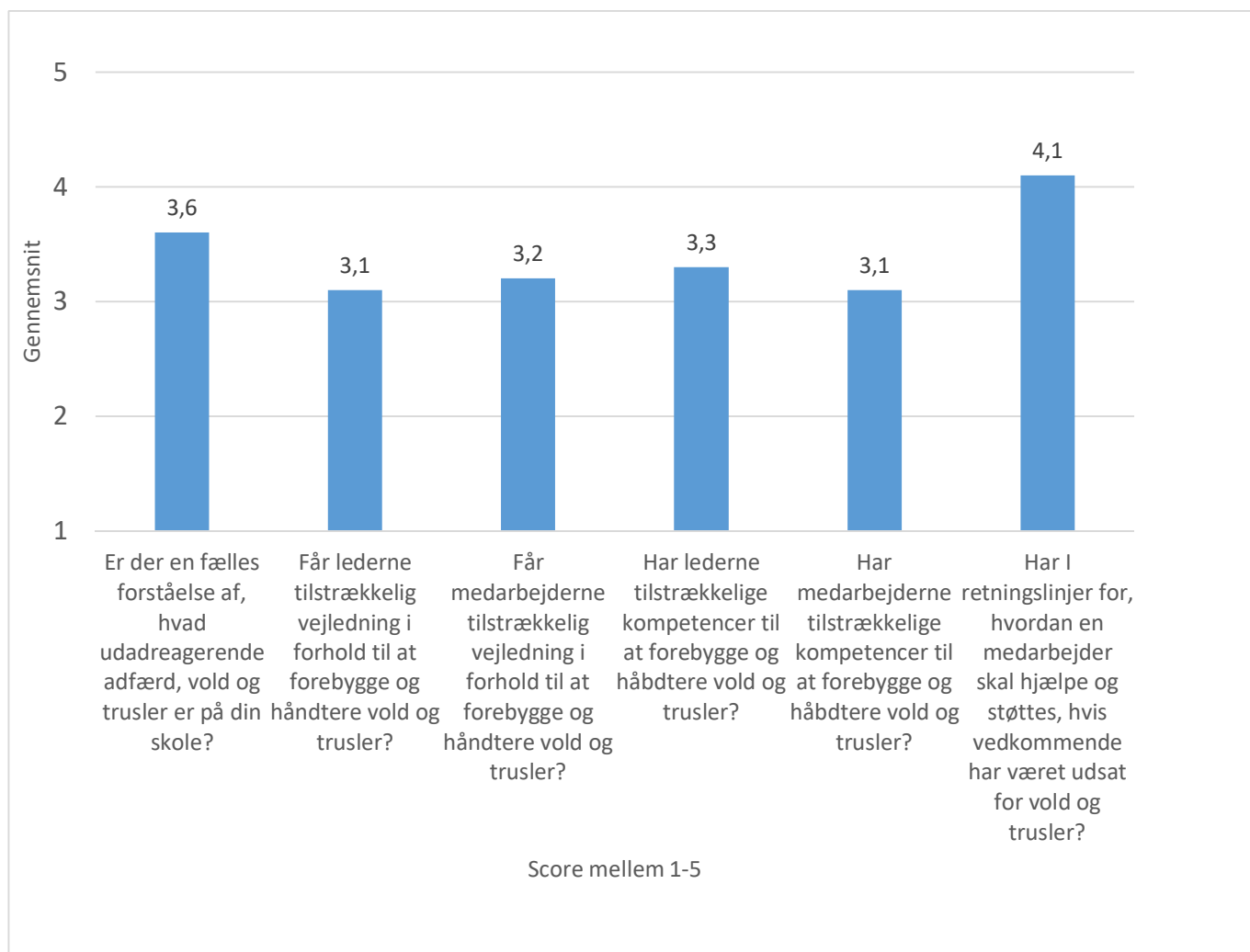

Figur 27. Vejledning og kompetencer – undervisere. (N=2334)

Det ses af figur 27, at underviserne scorer lavest på spørgsmålene om, hvorvidt medarbejdere får "tilstrækkelig vejledning i forhold til at forebygge og håndtere vold og trusler", samt om medarbejdere har "tilstrækkelige kompetencer til at forebygge og håndtere vold og trusler"; her ligger gennemsnittet på hhv. 2,9 og 2,8. Noget højere er vurderingen af: "Har I retningslinjer for, hvordan en medarbejder skal hjælpes og støttes, hvis vedkommende har været udsat for vold og trusler?". Her er gennemsnittet 3,5.

Vejledninger og kompetencer – ledere

Også ledere blev spurgt, om der er en fælles forståelse på skolen af, hvad chikane, trusler og vold er (fælles definition), samt om der findes tilstrækkelige vejledninger og retningslinjer i forhold til forebyggelse og håndtering af vold og trusler. Igen var det muligt til hvert udsagn at svare mellem altid (5) og aldrig (1). Hvis alle ledere svarede 'altid' på et udsagn, ville gennemsnittet være 5. Fordelingen ses i figur 28.

Figur 28. Vejledning og kompetencer – ledere. (N=230).

Som det kan ses af figur 28, så vurderer lederne lavest på spørgsmålet om medarbejderne "får tilstrækkelig vejledning i forhold til at forebygge og håndtere vold og trusler" og på spørgsmålet om medarbejderne "har tilstrækkelige kompetencer til at forebygge og håndtere vold og trusler", nemlig 3,1.

Til gengæld scorer lederne forholdsvis højt på spørgsmålet om skolen har "retningslinjer for hvordan en medarbejder skal hjælpes og støttes, hvis vedkommende har været udsat for vold og trusler". Her er vurderingen i gennemsnit 4,1.

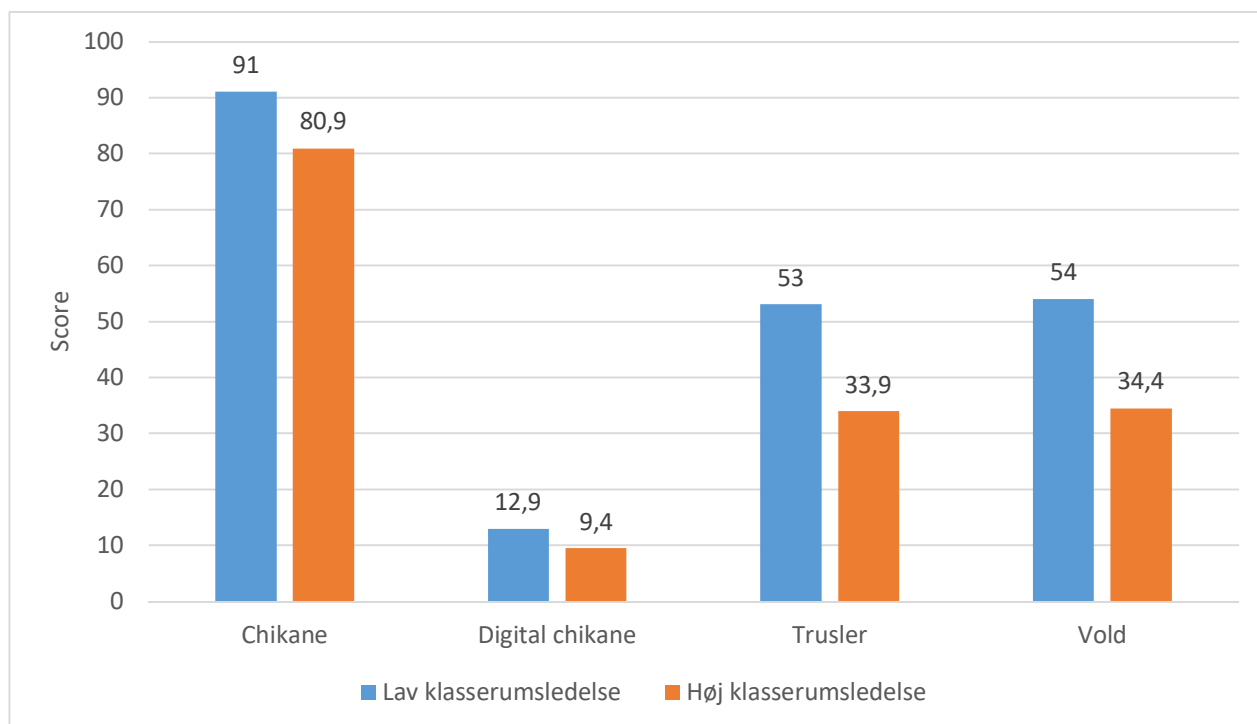
Klasserumsledelse, relation til eleven og samarbejdet med forældrene og hyppigheden af elevernes negative adfærd

For at undersøge hvordan klasserumsledelse, relation til eleven og samarbejdet med forældrene hænger sammen med hyppigheden af elevernes negative adfærd, lavede vi forskellige analyser på baggrund af baselineundersøgelsen. Disse analyser giver indsigt i, om der er en sammenhæng. Men fordi alle spørgsmål bliver stillet på samme tidspunkt (baseline), kan vi ikke afdække årsagssammenhænge.

Resultaterne afdækker således ikke, om f.eks. dårlige relationer til eleverne og dårligt samarbejde med forældrene fører til, at man oftere udsættes for negativ adfærd fra elever, eller omvendt: om hyppig udsættelse for negativ adfærd medfører, at man får en dårligere relation til eleven og et dårligere samarbejde med forældrene. En mere detaljeret sammenligning af data fra de to undersøgelser er i gang og vil kunne bidrage yderligere til, at eventuelle årsagssammenhænge afdækkes.

Klasserumsledelse i forhold til elevers negative adfærd

For at undersøge klasserumsledelse i forhold til elevers negative adfærd, undersøgte vi, hvordan undervisere selv vurderer deres egen klasserumsledelse. Hertil brugte vi tre spørgsmål omhandlende klasserumsledelse, som bedst passede på undervisere. Et eksempel på spørgsmål er: "Jeg er i stand til at få eleverne til at følge de regler, der er i klasseværelset". Hvis underviseren svarede "kan slet ikke" til udsagnet, fik det scoren 0; hvis underviseren svarede "kan helt sikkert" til udsagnet, fik det scoren 100. De tre spørgsmålene er lagt sammen til en sumscore fra 0 til 300. Herefter blev deltagernes besvarelser delt ind efter oplevelsen af høj klasserumsledelse og lav klasserumsledelse på baggrund af medianscoren.

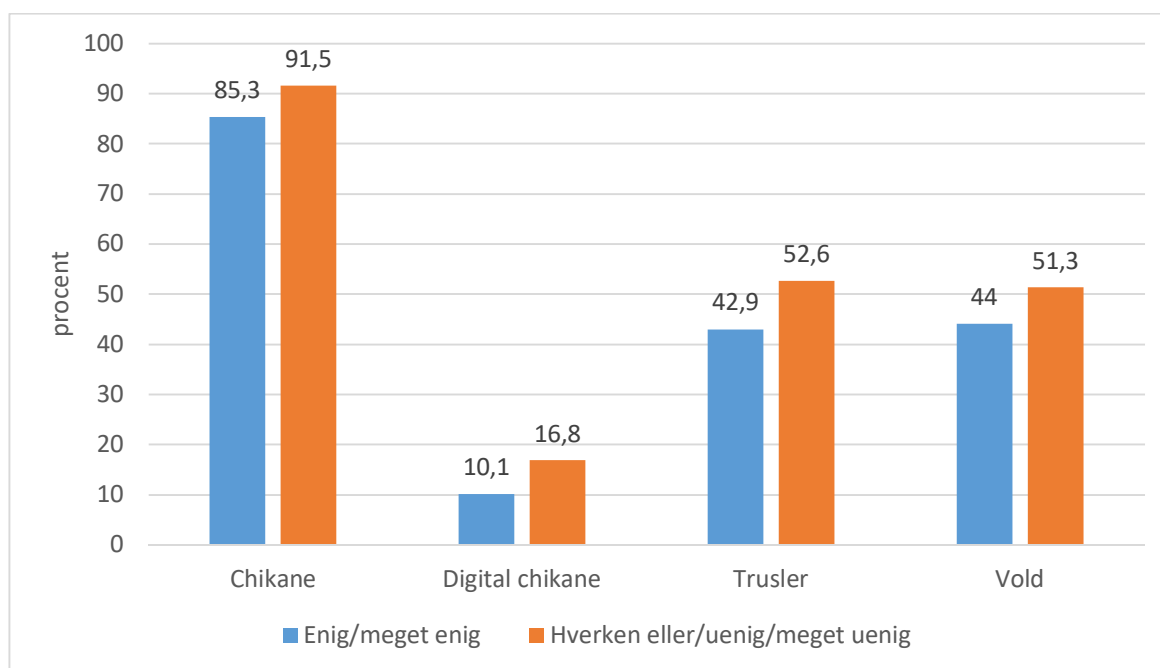
Figur 29. Lav og høj scoring på klasserumsledelse og hyppighed for elevernes negative adfærd. (N=2334, undervisere)

Som det fremgår af figur 29 er der en tydelig tendens til, at de undervisere, som scorer højt på klasserumsledelse, udsættes for mindre grad af alle fire typer negativ adfærd. Især udsættes de, som scorer højt på klasserumsledelse, i betydelig mindre grad for trusler og vold sammenlignet med de undervisere, som scorer lavt på klasserumsledelse. Forskellen her er omkring 20 procentpoint.

Resultatet afdækker ikke årsagssammenhængen mellem oplevelsen af ens egen klasserumsledelse og elevernes negative adfærd. Man kan altså ikke sige, om lav klasserumsledelse fører til mere uddadreagerende adfærd fra elever, eller om man pga. uddadreagerende adfærd synes, at ens klasserumsledelse er lav.

Underviserens og elevens relation i forhold til hyppigheden af elevernes negative adfærd

Undervisernes og elevers relation i forhold til hyppigheden af elevers negative adfærd er undersøgt med følgende spørgsmål: "På vores skole er der en god relation mellem eleverne og underviserne". Svarene er efterfølgende opdelt efter undervisere som svarede "meget enig"/"enig", og undervisere som svarede "hverken enig eller uenig"/"uenig"/"meget uenig". De to grupper sammenlignes i forhold til hyppigheden af udsættelsen for elevernes negative adfærd. Resultatet ses i nedenstående figur 30.

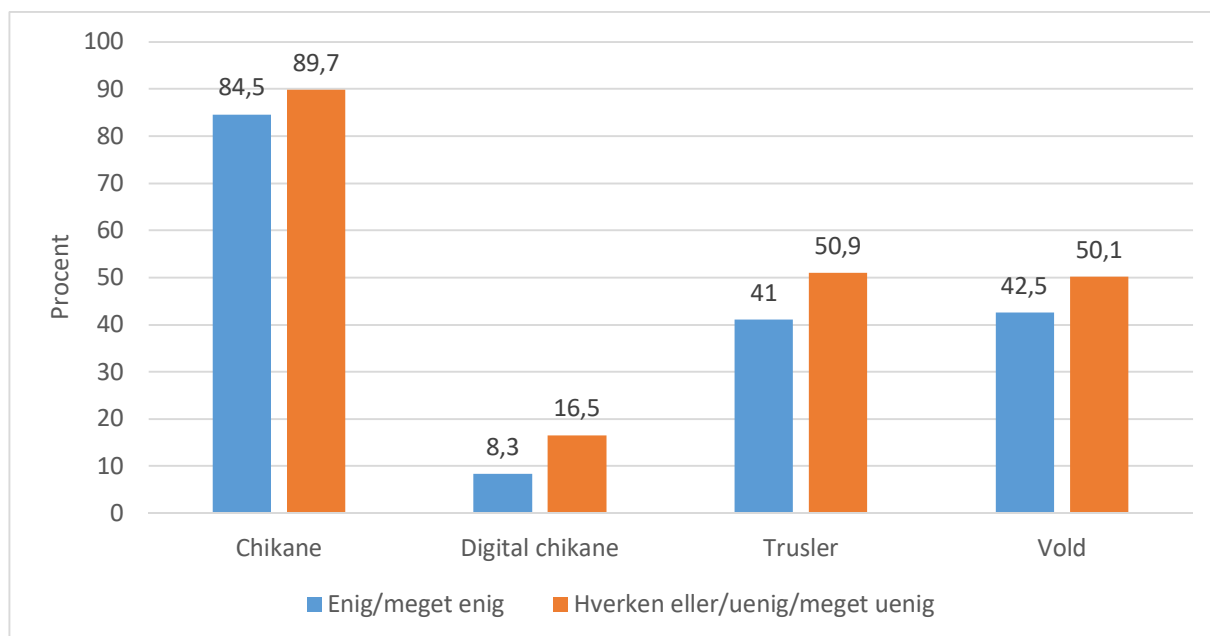

Figur 30. Andelen af undervisere, der har været udsat for negativ adfærd blandt dem, der er hhv. enig/meget enig og hverken eller/uenig/meget uenig i, at der er en god relation mellem eleverne og underviserne på deres skole. (N=2334, undervisere)

Som det fremgår af figur 30 ses en tydelig tendens til, at de undervisere, som er enig/meget enig i, at der på deres skole er en god relation mellem undervisere og elever, i mindre grad udsættes for alle fire typer af negative adfærd. Især udsættes de i mindre grad for trusler og vold sammenlignet med de undervisere, som svarer hverken eller/uenig/meget uenig på spørgsmålet. Forskellen her er omkring 10 procentpoint. Det skal igen understreges, at man ikke ud fra tabellen her kan konkludere, hvilken årsagssammenhæng, der er mellem en god relation mellem underviser og elev og elevernes negative adfærd.

Samarbejdet mellem undervisere og forældre i forhold til hyppigheden af elevers negative adfærd

Samarbejdet mellem undervisere og forældre i forhold til hyppigheden af elevers negative adfærd er undersøgt med følgende spørgsmål: "På vores skole er der et godt samarbejde mellem forældrene og underviserne". Svarene er efterfølgende opdelt efter undervisere som svarer "meget enig"/"enig" og undervisere, som svarer "hverken enig eller uenig"/"uenig"/"meget uenig". De to grupper sammenlignes i forhold til hyppigheden af udsættelsen for elevernes negative adfærd. Resultatet ses i nedenstående figur 31.

Figur 31. Andelen af undervisere, der har været udsat for negativ adfærd blandt dem, der er hhv. enig/meget enig og hverken eller/uenig/meget uenig i, at der er et godt samarbejde mellem forældre og undervisere på deres skole". (N=2334, undervisere)

Som det fremgår af figur 31 er der en tydelig tendens til, at de undervisere, som er enig/meget enig i, at der på deres skole er et godt samarbejde mellem undervisere og forældre, i mindre grad udsættes for alle fire typer af elevernes negative adfærd. Især udsættes de i mindre grad for digital chikane, trusler og vold sammenlignet med de undervisere, som svarede hverken eller/uenig/meget uenig. Forskellen her er omkring 8 procentpoint. Resultatet skal dog tolkes med forbehold, idet det er baseret på tværsnitsdata, og årsagssammenhængen mellem at opleve et godt samarbejde mellem underviser og forældre og elevers negative adfærd dermed ikke kan bestemmes på baggrund af resultatet.

Vejledning og kompetencer, voldsforebyggelsesklime og elevernes negative adfærd

Vi gennemførte også analyser for at undersøge, hvordan vejledning og kompetencer samt voldsforebyggelsesklime hænger sammen med elevernes negative adfærd. Igen bygger disse analyser kun på baselinedata og vi kan derfor igen kun sige noget om, hvorvidt der findes en sammenhæng, men ikke, hvad årsagen er.

Vejledninger og kompetencers betydning i forhold til at forebygge elevers negative adfærd

Til besvarelse af, hvorvidt underviserne får tilstrækkelig vejledning og har tilstrækkelige kompetencer til at forebygge og håndtere vold og trusler, er der anvendt to spørgsmål, som er lagt sammen til en sumscore fra 2 til 10. Herefter er svarene fordelt i to grupper på baggrund af medianen (høj vs. lav score) og resultatet vises i figur 32.

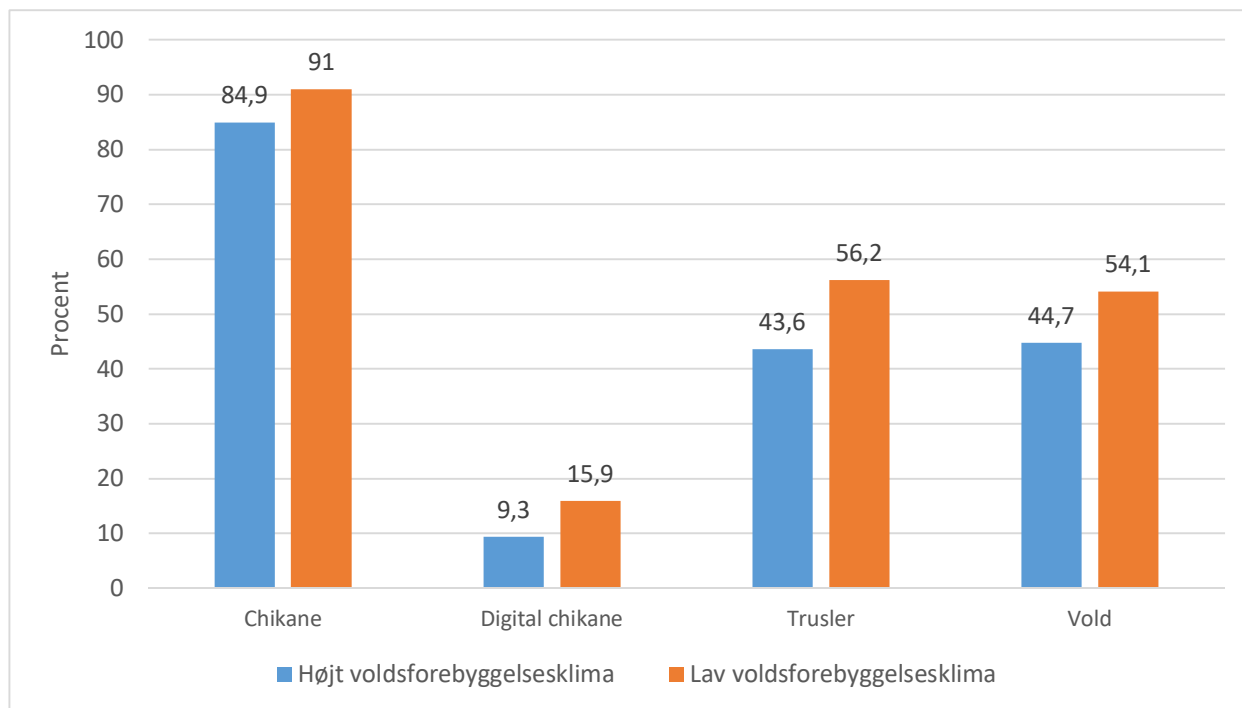
Figur 32. Vejledninger og kompetencer opgjort i høj og lav scoring og betydningen af dette i forhold til at forebygge elevernes negative adfærd. (N=2334, undervisere).

Som det fremgår af figur 32, er der en tydelig tendens til, at de, som scorer højt på spørgsmål om, hvorvidt undervisere får tilstrækkelig vejledning og har tilstrækkelige kompetencer til at forebygge og håndtere vold og trusler, i mindre grad udsættes for alle fire typer af elevernes negative adfærd. Især udsættes de i mindre grad for trusler og vold, sammenlignet med de undervisere, som svarer hverken eller/uenig/meget uenig på spørgsmålet. Forskellen her er omkring 10 procentpoint. Resultatet skal tolkes med forbehold, da de er baseret på tværsnitsdata og årsagssammenhængen mellem, hvorvidt undervisere får tilstrækkelig vejledning og har tilstrækkelige kompetencer til at forebygge og håndtere vold og trusler og elevers negative adfærd dermed ikke kan bestemmes på baggrund af resultatet.

Voldsforebyggelsesklima

For at afdække undervisernes oplevelse af, hvordan ledelsen forholder sig til forebyggelse og håndtering af trusler på skolen, anvendte vi fire spørgsmål, som er lagt sammen til en

sumscore fra 4 til 20. Et eksempel på spørgsmål er: "I hvor høj kan man sige, at din nærmeste leder er engageret og aktiv i forebyggelse af vold og trusler". Spørgsmålene afspejler skolens voldsforebyggelsesklime (skolens praksis, procedurer og politikker i forhold til at forebygge og håndtere vold og trusler). Herefter er deltagernes sumscore delt i to grupper på baggrund af medianen (højt vs lavt forebyggelsesklime). Resultatet vises i figur 33.

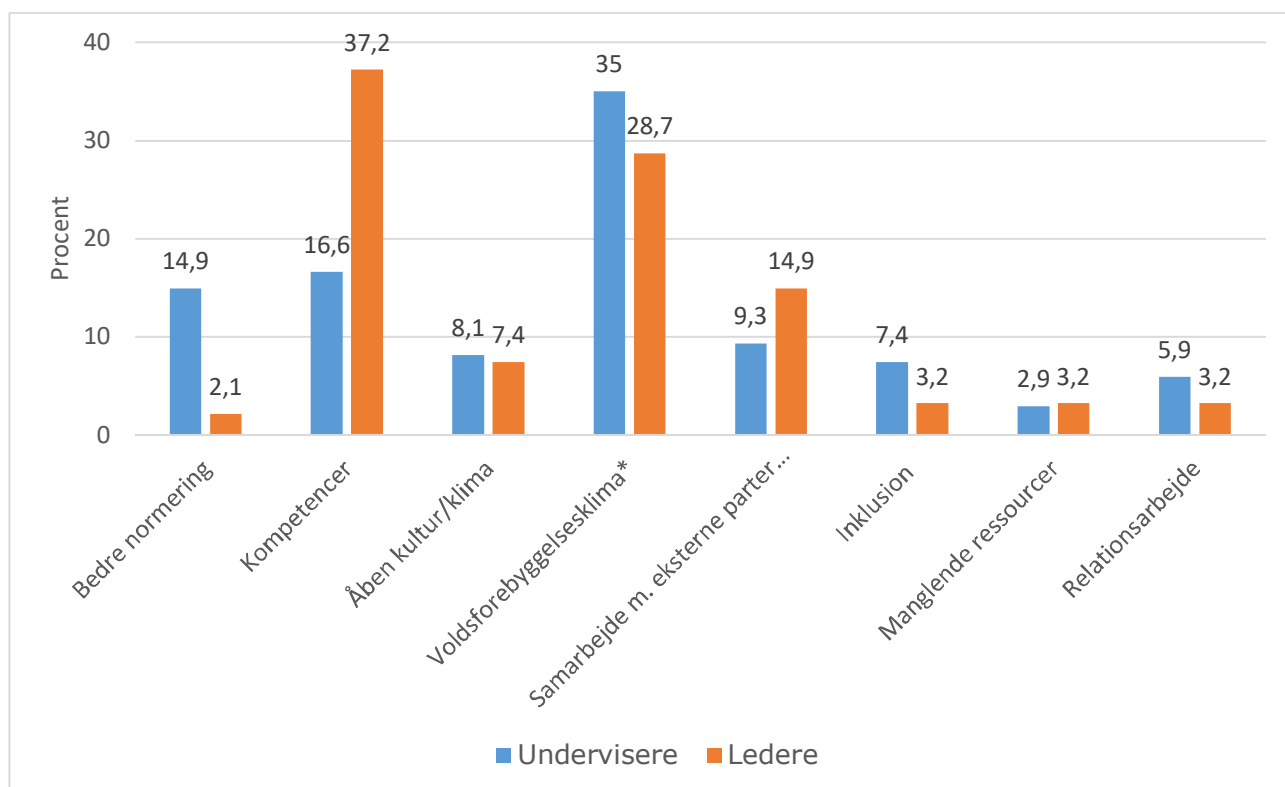

Figur 33. Andelen, der har været udsat for elevers negative adfærd blandt dem, som rapporterede hhv. et højt og lavt voldsforebyggelsesklime. (N=2334, undervisere)

Som det fremgår af figur 33, er der en tydelig tendens til, at de som scorer højt på voldsforebyggelsesklime, i mindre grad udsættes for alle fire typer negativ adfærd fra elever. Især udsættes de i mindre grad for trusler og vold sammenlignet med de undervisere, som svarer hverken eller/uenig/meget uenig på spørgsmålet. Forskellen her er omkring 10 procentpoint. Resultatet skal dog tolkes med forbehold, da de er baseret på tværsnitsdata, og årsagssammenhængen mellem voldsforebyggelsesklime og elevers negative adfærd dermed ikke kan bestemmes på baggrund af resultatet.

Forebyggelse – hvad synes undervisere og ledere er vigtigst?

I den sidste del af spørgeskemaet var der mulighed for, at undervisere og ledere med egne ord kunne beskrive, hvad de syntes var "vigtigst for at forebygge og håndtere vold og trusler på skolerne". En opgørelse og kategorisering af svarene kan læses i bilag 1. I alt 877 undervisere og 129 ledere havde tilføjet kommentarer i form af fritekst.

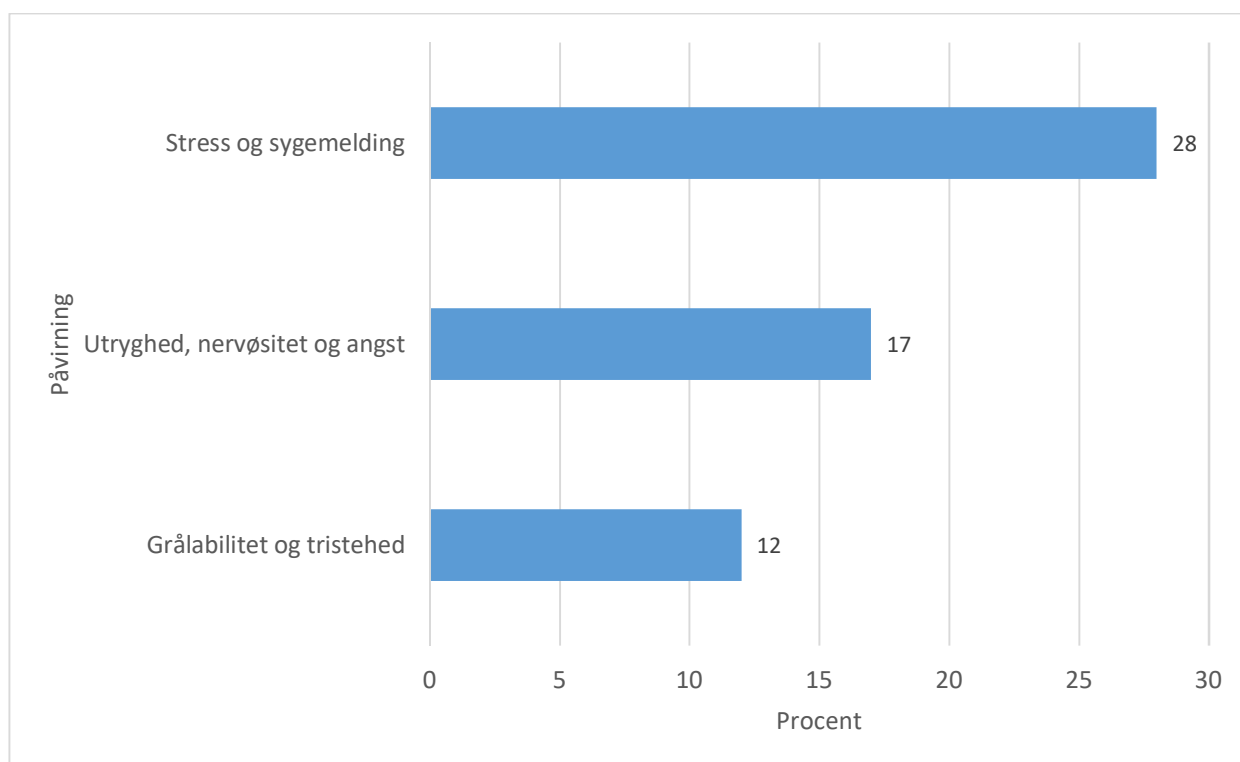

Figur 34. Hvad synes underviserne og lederne er vigtigst for at forebygge vold og trusler? (877 undervisere og 129 ledere).

Som det kan ses af figur 34, er der blandt undervisere og ledere både uenighed og enighed om hvad der er vigtigst for at forebygge vold og trusler. Både ledere og undervisere henviser til, at et godt voldsforebyggelsesklima bidrager til forebyggelse af vold og trusler. Blandt ledere henviser 35% til, at et godt voldsforebyggelsesklima er vigtigt for at kunne forebygge vold og trusler, mens det samme svar gives af 29% af underviserne. Ligeledes mener både ledere og undervisere, at kompetencer er vigtige for voldsforebyggelse. Der er dog dobbelt så mange ledere, der angiver det som vigtigt (37%) som undervisere (17%). Med kompetencer menes kompetencer til at håndtere konflikter og elever med specielle behov. Ift. behov for bedre normering er ledere og undervisere meget uenige. Mens næsten 15% af underviserne mener, at bedre normeringer er vigtige, gælder det kun 2% af lederne.

Hvordan elevernes negative adfærd påvirker underviseres trivsel

Dette tema er afdækket ved et åbent spørgsmål i baselinespørgeskemaet. Her blev underviserne spurgt: "Har du erfaringer fra dig selv eller kollegaer med, at elevers udadreagerende adfærd kan påvirke din eller dine kollegaers trivsel og velbefindende? Hvordan kommer det til udtryk?" Her kunne underviserne med egne ord beskrive situationer, hvor de have været udsat for elevernes negative adfærd, og hvordan det havde påvirket dem. Vi har kategoriseret besvarelserne i temaer, og de tre hyppigste ses i nedenstående figur 35.

Figur 35. De tre hyppigste temaer i undervisernes egne beskrivelser af, hvordan elevernes negative adfærd kan påvirke deres egen eller kollegaers trivsel og velbefindende (475 beskrivelser fra undervisere).

Som det ses af figur 35, er stress og sygdomsmedling den hyppigste reaktion på udsættelse for negativ adfærd fra elever (28%). Andre reaktioner er utryghed, nervøsitet og angst (17%), samt gråblabilitet og tristhed (12%). I bilag 2 er der yderligere detaljer om de kvalitative besvarelser.

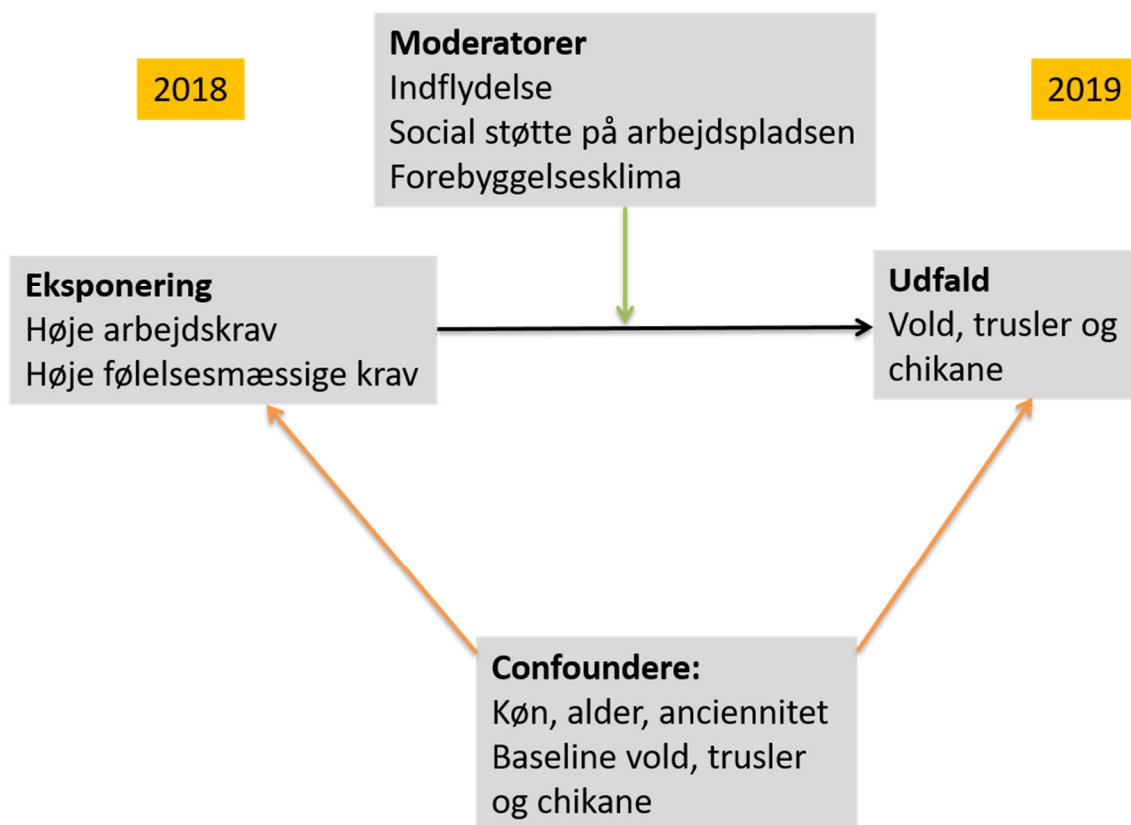
Vi har yderligere analyseret de helbredsmæssige konsekvenser af negativ adfærd på baggrund af længdeundersøgelsen. Resultaterne er beskrevet nedenfor.

Resultater fra længdesnitanalysen

Et af formålene med denne undersøgelse har været at undersøge betydningen af undervisernes arbejdsmiljø for udsættelsen for chikane, vold og trusler. Specifikt har det været et formål at identificere risiko- og beskyttende faktorer i arbejdsmiljøet i forhold til chikane, trusler og vold.

Datagrundlaget for de næste analyser er baseret på de 1198 undervisere, som besvarede spørgeskemaerne i såvel 2018 som 2019. Bortfaldsanalysen, der sammenligner de lærere, der svarede på begge spørgeskemaer (n=1198) med dem, der kun svarede ved baseline (n=1138) og derfor ikke var med i analyserne, viser, at grupperne er meget sammenlignelige. Således var der ingen forskel på kønsfordelingen mellem deltagere og ikke-deltagere. Andelen i aldersgrupperne ≤ 21 –30 år og >60 år var lidt højere blandt ikke-deltagere sammenlignet med deltagere (dog kun 6% forskel), ligesom andelen af lærere med under 5 års eller over 20 års erfaring var lidt højere blandt ikke-deltagere (8% forskel). Det er vores vurdering, at både baselinepopulationen og længdesnitpopulationen er repræsentativ for den danske lærerstand målt på køn og alder.

Vi undersøgte arbejdsmiljøets betydning (målt i 2018) for risikoen for chikane, trusler og vold (målt i 2019, se figur 36). Undersøgelserne skulle vise, om udsættelse (eksponering) for særlige forhold i arbejdsmiljøet i 2018 førte til en højere eller lavere oplevelse af negativ adfærd (udfald) i 2019. Derudover undersøgte vi, om forskellige faktorer kunne mindske denne sammenhæng. Analyserne blev kontrolleret for relevante confoundere (fx deltagernes alder, anciennitet, køn, samt om de tidligere havde været udsat for negativ adfærd ved den første undersøgelse). Med andre ord blev vores beregninger justeret, så disse forhold ikke påvirkede resultaterne for sammenhæng mellem eksponering og udfald.

Figur 36. Analytisk model, der viser sammenhængen mellem eksponeringsmål, moderatorer, confoundere og udfald.

Betydningen af høje arbejdskrav og social støtte fra ledelse og kollegaer

Arbejdsmiljøets betydning for risikoen for vold og trusler er blevet undersøgt og beskrevet i to videnskabelige artikler.

I den første artikel "Work demands and the risk of pupils' aggressive behaviour towards teachers: The mitigating effect of social support at work: a follow-up study" undersøgte vi følgende spørgsmål:

1. Hvorvidt høje arbejdskrav øger risikoen for at underviserne et år senere rapporterer at være udsat for chikane, trusler og vold.
2. Hvorvidt social støtte fra ledelse og kollegaer mindsker risikoen for at underviserne rapporterer et år senere at være udsat for chikane, trusler og vold.
3. Hvorvidt social støtte fra ledelse og kollegaer mindsker risikoen for at underviserne et år senere rapporterer at være udsat for chikane, trusler og vold, når underviserne oplever høje arbejdskrav.

Resultaterne var baseret på multilevel logistisk regressionsanalyser, hvor der blev justeret for køn, alder og baseline chikane, trusler og vold.

Resultaterne viste, at høje arbejdskrav øgede risikoen med 60-70% for, at underviserne rapporterede høje niveauer af chikane og trusler, når der blev taget højde for køn, alder og niveauet af elevernes negative adfærd ved baselinemålingen. Samtidig viste resultaterne også, at social støtte fra især ledelsen mindskede risikoen med 30-40% for, at underviserne rapporterede høje niveauer af chikane, digital chikane og trusler, når der blev taget højde for køn, alder og niveauet af elevernes negative adfærd ved baselinemålingen. Endelig viste resultaterne også, at hvis underviserne oplevede høje arbejdskrav, kunne social støtte fra ledelsen ikke forhindre, at underviserne rapporterede høje niveauer af chikane og trusler. Med andre ord øger høje arbejdskrav risikoen for chikane og trusler, også selvom ledelsen støtter underviserne. Artiklen er submittet til *Journal of Aggressive Behavior* den 27/5 2021.

Betydningen af høje følelsesmæssige krav og indflydelse over arbejdet

I artiklen "The Demand-Control Model and Pupils' Aggressive Behaviour towards Teachers: A Follow-Up Study" undersøgte vi følgende spørgsmål:

1. Hvorvidt høje følelsesmæssige krav øger risikoen for, at underviserne et år senere rapporterer at være udsat for chikane, trusler og vold.
2. Hvorvidt indflydelse over eget arbejde mindsker eller øger risikoen for, at underviserne rapporterer at være udsat for chikane, trusler og vold.
3. Hvorvidt indflydelse over eget arbejde mindsker risikoen for at underviserne rapporterer at være udsat for chikane, trusler og vold, når underviserne oplever høje følelsesmæssige arbejdskrav.

Resultaterne var baserede på multilevel logistisk regressionsanalyser, hvor der blev justeret for køn, alder og baseline chikane, trusler og vold.

Resultaterne viste, at høje følelsesmæssige krav øger risikoen med omkring 50% for, at undervisere rapporterede høje niveauer af chikane, trusler og vold, når der blev taget højde for køn, alder og niveauet af elevernes negative adfærd ved baselinemålingen. Samtidig viste resultaterne også, at lav indflydelse på arbejdet øger risikoen med hhv. 78% og 37% for at undervisere rapporterede høje niveauer af chikane og trusler (trusler dog ikke statistisk signifikant i justeret model og derfor lidt usikkerhed om styrken af sammenhængen), når der tages højde for køn, alder og niveauet af elevernes negative adfærd ved baselinemålingen. Omvendt betyder resultatet, at høj grad af indflydelse over arbejdet mindsker risikoen for, at

underviserne rapporterer høje niveauer af chikane og trusler. Endelig viste resultaterne også, at hvis underviserne oplever høje følelsesmæssige krav, kan høj grad af indflydelse på arbejdet ikke mindske risikoen for chikane og trusler. Med andre ord øger høje følelsesmæssige krav risikoen for chikane og trusler uanset hvor meget indflydelse underviserne har over deres arbejde. Artiklen er publiceret i *International Journal of Environmental Research and Public Health*.

Sammenhængen mellem elevers udadreagerende adfærd og udbrændthed og betydningen af stress og social støtte på arbejdet

I artiklen "The association between pupils' aggressive behaviour and burnout among Danish school teachers - the role of stress and social support at work. A longitudinal study." undersøgte vi følgende spørgsmål:

1. Om der er en sammenhæng mellem at være udsat for udadreagerende adfærd hos eleverne og udbrændthed et år senere.
2. Om stress i arbejdet kan forklare sammenhængen mellem udadreagerende adfærd hos eleverne og udbrændthed.
3. Om social støtte fra hhv. kolleger og leder mindsker risikoen for at undervisere der er udsat for udadreagerende adfærd bliver udbrændte.

Resultaterne var baserede på multilevel logistisk regressionsanalyser, hvor der blev justeret for køn, alder, anciennitet og baseline udbrændthed.

Resultaterne viste, at undervisere, der er udsat for enten chikane, trusler eller vold, har en 60% forøget risiko for at være udbrændt et år senere, sammenlignet med undervisere, der ikke har været udsat for udadreagerende adfærd, når der er taget højde for køn, alder, anciennitet og udbrændthed ved baselinemålingen. Samtidig viste resultaterne, at stress ikke forklarer ret meget af sammenhængen, da der efter justering for stress fortsat var en 50% forøget risiko for udbrændthed for undervisere, der havde været udsat for udadreagerende adfærd, sammenlignet med dem, der ikke havde været udsat. Det er således ikke nok at fokusere på at mindske stress, hvis man vil forhindre, at undervisere der har været udsat for chikane, trusler eller vold på sigt bliver udbrændte.

I forhold til social støtte viste resultaterne modsatrettede tendenser. Hvor støtte fra kolleger kunne mindske risikoen for udbrændthed blandt dem der havde været udsat for udadreagerende adfærd, var dette ikke tilfældet ved støtte fra lederen. Det er dog værd at nævne, at spørgsmålene vedrørende støtte fra nærmeste leder fokuserede på lederens

tilgængelighed ift. at tale om problemer relateret til arbejdet, mens spørgsmålene til kollegerne i højere grad omhandlede betydningen af at opleve støtte og at føle sig som en del af en gruppe. Artiklen er re-submitteret til *BMC Public Health* (slut oktober 2021).

Spørgsmålet om, hvordan chikane, trusler og vold kan påvirke underviseres og lederes trivsel, og hvordan de bedst støttes efter at have været udsat for sådanne hændelser, er opgjort i bilag 2. I follow-up spørgeskemaet blev undervisere og ledere spurgt, hvorvidt de havde erfaringer fra dem selv eller fra kollegaer med, at elevers udadreagerende adfærd kunne påvirke deres egen eller kollegaers trivsel og velbefindende, og hvordan de vurderede, at undervisere bedst kunne støttes af kollegaer og/eller ledelse, når de havde været udsat for udadreagerende adfærd fra elever. En opgørelse og kategorisering af svarene kan læses i bilag 2.

Sammenfatning af de vigtigste resultater

De vigtigste resultater fra dette projekt er følgende:

- Negativ adfærd fra elever mod undervisere er udbredt i den danske folkeskole.
- Langt de fleste undervisere er trygge ved at gå på arbejde.
- Negativ adfærd fra elever mod skolens ledere forekommer, men i mindre omfang end mod undervisere.
- Det er især de yngste elever (indskolingselever), som udviser negativ adfærd.
- Negativ adfærd fra elever opstår ofte, når undervisere stiller krav til eleven eller sætter grænser for elevens adfærd.
- Negativ adfærd fra elever opstår ofte om eftermiddagen i undervisningssituationer.
- Mange trussels- og voldshændelser registreres ikke, og mange undervisere har ikke kendskab til skolens voldspolitik.
- Analyser af baselinedata viste, at undervisere, der var dygtige til klasserumsledelse, arbejdede på en skole, hvor de oplevede at de havde gode relationer med eleverne og et godt samarbejde med forældre, var mindre udsat for alle fire typer af negativ adfærd – især trusler og vold. Derudover viste baselinedataanalyserne, at når undervisere oplever at have tilstrækkeligt kendskab og kompetencer til at forebygge vold og trusler på skolen, så er de mindre udsat for alle fire typer af elevernes negative adfærd – især trusler og vold. Resultaterne skal dog tolkes med det forbehold, at vi ikke kan sige noget om årsagssammenhængen, da analyserne er baseret på en tværsnitanalyse.
- Resultater fra længdesnitundersøgelsen viste følgende:
 - Høje arbejdskrav øger risikoen for chikane og trusler, mens social støtte fra især ledelsen mindsker chikane, digital chikane og trusler. Når underviserne oplever høje arbejdskrav, så kan den sociale støtte fra ledelsen ikke mindske risikoen for at undervisere rapporterer chikane og trusler.
 - Høje følelsesmæssige krav øger risikoen for chikane, trusler og vold. Samtidig øger lav grad af indflydelse på arbejdet risikoen for chikane og trusler (trusler dog ikke helt statistisk signifikant i justeret model). Når undervisere oplever høje

følelsesmæssige krav, så kan øget indflydelse på arbejdet ikke mindske risikoen for chikane og trusler.

- Alle tre typer negativ adfærd øger underviseres risiko for at blive udbændte. Hvis undervisere er udsat for negativ adfærd, er det ikke nok at fjerne stressbelastninger i arbejdet for at undgå udbændthed. Manglende social støtte fra kolleger øger risikoen for udbændthed, hvis man som underviser har været udsat for negativ adfærd fra elever.

Perspektivering og anbefalinger

Resultaterne fra denne undersøgelse peger på, at der er bestemte personalegrupper på skolerne, som er mere udsat for chikane, trusler og vold end andre personalegrupper. Det er personale med kort erfaring og pædagogerne. At yngre og mindre erfarne medarbejdere er mere i risiko for at blive udsat end mere erfarne medarbejdere er også fundet i en tidligere undersøgelse på folkeskoler (Aust et al., 2018). Resultaterne peger på, at det er vigtigt med en god introduktion til yngre medarbejdere, især hvis de skal undervise i indskolingen.

At pædagoger er mere udsatte for chikane, trusler og vold skyldes sandsynligvis, at de oftest arbejder udelukkende med indskolings elever. Resultaterne peger på, at det er vigtigt for skolerne at være opmærksom på denne problemstilling.

På baggrund af studiets resultater anbefaler vi, at forebyggelsen af chikane, trusler og vold bygger på fire søjler af indsatser:

1. Relationer, samarbejde og kompetencer bidrager til forebyggelsen af negativ adfærd mod undervisere. Det er vigtigt, at undervisere oplever, at der på deres skole er gode relationer til eleverne og et godt samarbejde med forældrene. Ligeledes er det vigtigt at undervisere uddannes og har kompetencer i tydelig klasserumsledelse.

2. Det er vigtigt, at de enkelte skoler har retningslinjer for registrering, håndtering og forebyggelse af vold og trusler samt retningslinjer for, hvorledes medarbejdere støttes bedst muligt, hvis de udsættes for negativ adfærd fra elever. Det er vigtigt, at volds- og trusselshændelserne bliver registreret, så der på den baggrund kan udvikles forebyggende strategier. Løbende overvågning og analyse af registreringer af vold og trusler kan være med til at udvikle de rigtige forebyggende strategier.

3. Arbejdsmiljøet spiller en vigtig rolle i forebyggelsen af negativ adfærd mod undervisere. Det mindsker risikoen for negativ adfærd, hvis undervisere har gode og støttende relationer til ledelsen og til deres kollegaer, og hvis undervisere har en høj grad af indflydelse over deres arbejdsopgaver. Høje arbejdskrav – både kvantitative og følelsesmæssige krav – øger risikoen for at undervisere udsættes for negativ adfærd. Derfor er det vigtigt, at der er en balance mellem arbejdets krav og de ressourcer, som er nødvendige for at løse undervisernes opgaver. Selvom undervisere får social støtte fra ledelsen, så mindsker dette ikke risikoen for at blive udsat for negativ adfærd, hvis undervisere samtidig har høje arbejdskrav. Undersøgelsen peger på, at det er vigtigt at være opmærksom på, at det er den korrekte form for støtte (praktisk, informativ, emotionel), som gives af ledelse og kollegaer. Endvidere fandt vi, at selv om undervisere har stor indflydelse på arbejdet, så mindsker det ikke risikoen for at blive udsat for elevernes negative adfærd, når undervisere samtidig oplever høje følelsesmæssige krav. Endeligt er det væsentligt at forsøge at nedsætte forekomsten af negativ udadreagerende adfærd fra elever mod undervisere, samt styrke de sociale relationer mellem kolleger og derved forebygge mistrivsel i form af udbrændthed blandt undervisere.

4. Forebyggelse af elevernes negative adfærd kræver en systematisk indsats på mange områder og involverer alle organisatoriske niveauer. Der er brug for, at medarbejderne og lederne arbejder sammen i en fælles indsats, som samtidig tager højde for elevernes og undervisernes/ledernes trivsel og for underviserens og ledernes arbejdsmiljø.

Publikationer og produkter fra projektet

Rapporter

Andersen, L. P., Aust, B. & Nørh, T. W (2019); Chikane, trusler og vold mod undervisere i folkeskolen – resultater fra en baseline-undersøgelse. April 2019

Videnskabelige artikler

Andersen, L. P., Aust, B., & Winding, T. N. (2021). The Demand–Control Model and Pupils' Aggressive Behaviour towards Teachers: A Follow-Up Study. *International journal of environmental research and public health*, 18(19), 10513.

Andersen, L. P., Aust, B. & Winding, T. N (2021). Work demands and the risk of pupils' aggressive behaviour towards teachers: The mitigating effect of social support at work: a follow-up study. Manus submitted to *Journal of Aggressive Behaviour*.

Winding T.N., Aust B. & Andersen L.P (2021). The association between pupils' aggressive behaviour and burnout among Danish school teachers- the role of stress and social support at work. A longitudinal study. Re-submittet to *BMC Public Health*.

Andersen, L. P., Aust, B. & Winding, T. N (2021). Pupil's aggressive behavior towards teachers: The importance of teacher-efficacy and school violence prevention climate examined in a follow-up study. Forventet submitted december 2021.

Oplæg

Trusler om vold og fysisk vold rettet mod undervisningspersonale i folkeskoler: Forekomsten og anbefalinger til håndtering og forebyggelse. Birgit Aust, Oplæg på Kommunernes Arbejdsmiljødag 2021, 7. september 2021

Hyppighed af chikane, trusler og vold i Folkeskolen. Lars Peter Andersen, Oplæg for Folketingets Børne- og Undervisningsudvalg ved åben høring 27/10 2021

Trusler om vold og fysisk vold rettet mod undervisningspersonale i folkeskoler. Lars Peter Andersen. NFA formidling; 8/11 2018

Trusler om vold og fysisk vold rettet mod undervisningspersonale i folkeskoler. Lars Peter Andersen, Oplæg for tillidsfolk i Holstebro Lærerkreds, juni 2019

Trusler om vold og fysisk vold rettet mod undervisningspersonale i folkeskoler. Lars Peter Andersen, Oplæg for tillidsfolk fra Midt Fyns Lærerkreds, november 2020

Tak til Arbejdsmiljøforskningsfonden

Projektet er blevet gennemført med støtte fra Arbejdsmiljøforskningsfonden.

Projektnummer 24-2017-03- 201 751 00233

Vi takker for samarbejdet.

Vi takker også tre psykologistuderende fra Aarhus Universitet, som har hjulpet med gennemførelsen af undersøgelsen. Det drejer sig om Maria Silberbauer, Maiken Torp og Adam Poulsen. Vi takker også datamanager Jeppe Medom Vestergaard og formidlingsmedarbejder Elisabeth Dørken på Arbejdsmedicin, Regionshospitalet Gødstrup.

En særlig tak til alle ledere og undervisere, som deltog i spørgeskemaundersøgelserne.

Tidligere rapporter om en undersøgelse om udadreagerende adfærd i folkeskoler

Aust B., Andersen L.P.S, Laursen L.L., Erdogan M., Kristiansen J., Nielsen H.B. (2018).

Undersøgelse af chikane, trusler om vold og fysisk vold rettet mod undervisningspersonale i udvalgte folkeskoler. Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA) og Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, Undervisningsministeriet.

Aust B, Andersen LPS, Laursen LL, Erdogan M, Kristiansen J, Nielsen HB (2018). Sammendrag fra rapporten: Undersøgelse af chikane, trusler om vold og fysisk vold rettet mod undervisningspersonale i udvalgte folkeskoler. Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA) og Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, Undervisningsministeriet.

Bilag til rapporten

1. Chikane, trusler og vold mod undervisere i Folkeskolen – kvalitative resultater fra baseline undersøgelsen
2. Chikane, trusler og vold mod undervisere i Folkeskolen – kvalitative resultater fra follow-up undersøgelsen
3. Spørgekema baseline: Undervisere
4. Spørgekema baseline: Ledere

Chikane, trusler og vold mod lærere i folkeskolen

Kvalitative resultater
fra baseline spørgeskema 2018

Indhold

Indledning	3
Data	3
Metode	3
Resultater for spørgsmål 1, undervisere og ledere.....	5
Undervisere	5
Ledere	7
Kvalitative eksempler til spørgsmål 1	8
Resultater for spørgsmål 2, undervisere og ledere.....	13
Undervisere	13
Ledere	14
Kvalitative eksempler til spørgsmål 2	15
Opsamling	20

Indledning

Denne rapport er en del af forskningsprojektet "Chikane, trusler og vold mod undervisere i folkeskolen", som er påbegyndt i 2018 med formålet blandt andet at undersøge hyppigheden af chikane, trusler og vold mod undervisere i folkeskoler i Danmark. Undersøgelsen gennemføres af Arbejdsmedicin, Regionshospitalet Gødstrup og Det Nationale Forskningscenter For Arbejdsmiljø.

Denne rapport vil tage udgangspunkt i de kvalitative data fra spørgeskemaerne, som er blevet besvaret af undervisere og ledere fra danske skoler.

Disse besvarelser omhandler underviserne og ledernes egne oplevelser med elevernes negative adfærd samt deres forslag til forebyggelses- og håndteringsmuligheder af disse problemstillinger. Samlet set vil disse kvalitative informationer i samspil med de resterende data fra projektet bidrage med en større viden omkring vold-og trusselsforebyggelse på skolerne.

Data

Denne deskriptive rapport tager afsæt i den kvalitative del af spørgeskemaundersøgelsen, som blev udført i 2018/2019. I sidste del af spørgeskemaet var der mulighed for, at underviser og leder med egne ord kunne beskrive en situation, hvor de har været udsat for vold, trussel eller chikane. Dertil var der også mulighed for, at de kunne dele deres forslag forebyggelsesmuligheder inden for området.

De afsluttende spørgsmål, der kunne besvares i fritekstfelter, var udformet med henblik på, at få nogle konkrete beskrivelser af oplevelsen af vold på skoler, samt høre underviserne og ledernes egne syn på forebyggelses- og håndteringsmuligheder.

Spørgsmålene var udformet således:

- 1) Har du haft en eller flere oplevelser med vold eller trusler på din skole, som du kort vil beskrive for os? Vi ønsker at blive klogere på, hvad det er, der helt konkret sker i situationen samt hvad der, efter din mening, udløste volds- eller trusselsepisoden?*
- 2) Hvad, synes du, er vigtigst for at forebygge og håndtere vold og trusler på skolerne?*

I alt var der 796 undervisere og 143 ledere, der besvarede spørgsmål 1 og 877 underviser og 129 ledere, der besvarede spørgsmål 2.

Metode

Alle besvarelserne med underviserne og lederenes fritekster er læst igennem med ønsket om at få et mere nuanceret billede af situationerne med vold og trusler, og få nogle konkrete eksempler på vold samt forslag til forebyggelse.

Dette er foregået ved at samle beskrivelserne under nogle overordnede temaer og derefter finde nogle eksempler, der tydeliggør disse gennemgående temaer. Temaerne er primært valgt ud fra fællestrækkene i beskrivelserne, men også på baggrund af tidligere undersøgelsers fremtrædende problematikker i forhold til voldssituationer og forebyggelse.

Antallet af beskrivelser under hvert tema er optalt for at give et overblik over vægtningen af de forskellige temaer. Denne tematisering er lavet for at få et mere systematisk overblik over, om visse faktorer i volds- og trusselsepisoder er gentagende hos underviserne og lederne. Ligeledes om der er nogle håndteringsmuligheder i forhold til voldsforebyggelse, der er mere efterspurgt end andre hos underviser og ledere.

Der er forskellige tematikker til hvert af de to spørgsmål, og temaerne er således:

Spørgsmål 1

Ved spørgsmål 1 er der, ved både undervisere og ledere, taget udgangspunkt i disse 12 tematikker:

Tabel 1:

Temaer for Spørgsmål 1	
Manglende håndteringsmuligheder for eleven	Diagnoser og specielle behov
Frustration hos eleven	Manglende bemanding
Kravsituationer i undervisningen	Elever der mistrives
Kravsituationer generelt / manglende skoleparathed	Uforberedte situationer
Konflikter mellem elever	Problemer på hjemmefronten
Konflikter mellem lærer og elev	Forældre der er truende

Temaerne forsøger at indfange de faktorer, som undervisere og leder ser som værende udløsende eller forklarende i de situationer, hvor de har oplevet vold, chikane eller trusler.

Spørgsmål 2

Ved andet spørgsmål omkring forebyggelses- og håndteringsmuligheder er der otte temaer, som indfanger, hvad underviserne og ledernes ser som de vigtigste elementer i forebyggelse og håndtering af vold og trusler:

Tabel 2:

Temaer for Spørgsmål 2
Bedre normering
Kompetencer
Åben kultur/klima
Voldsforebyggelsesklime*
Samarbejde m. eksterne parter (forældre, skoleforvalter, PPR, m.m.)
Inklusion
Manglende ressourcer
Relationsarbejde

Resultaterne fra de kvalitative besvarelser, som tager udgangspunkt i disse tematikker, vil i efterfølgende afsnit præsenteres samt udvalgte eksempler vil inddrages for at konkretisere resultaterne.

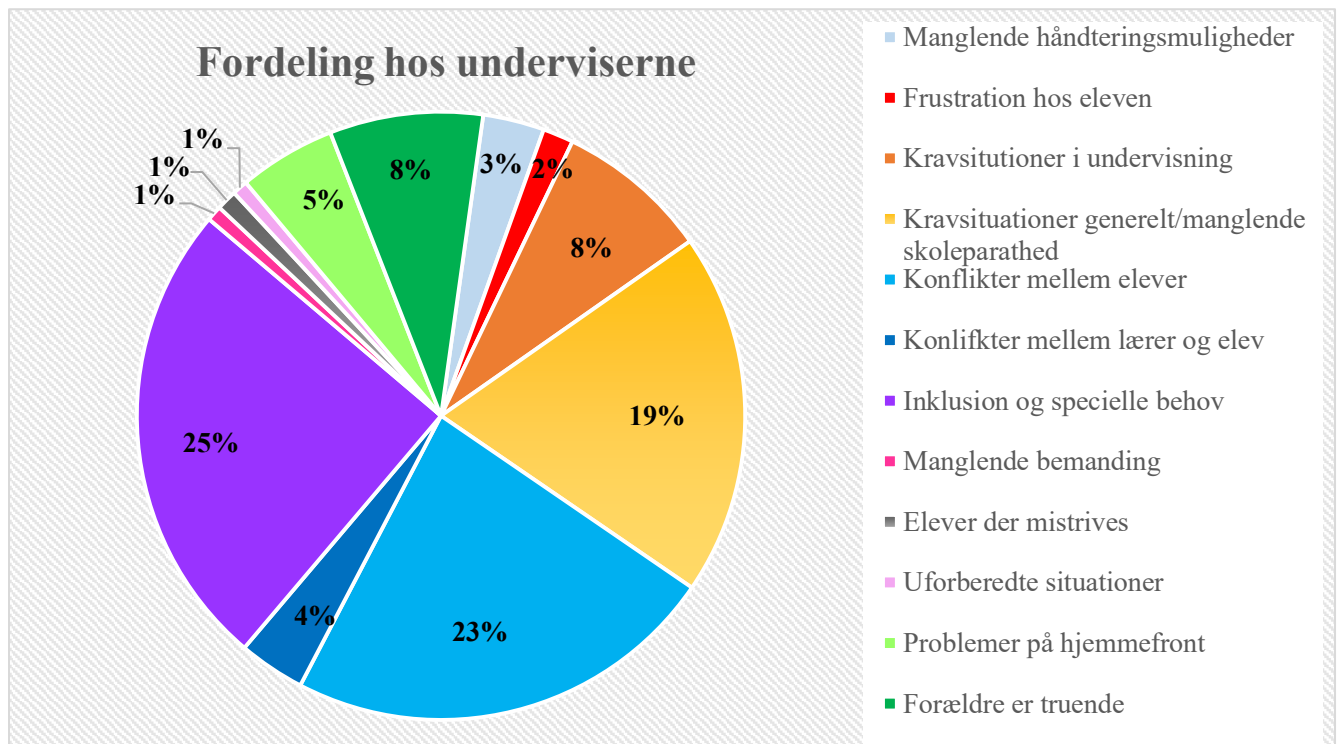
Resultater for spørgsmål 1, undervisere og ledere

Undervisere

Først præsenteres resultaterne for underviserens oplevelser med vold og trusler, hvor fordelingen inden for temaerne er således:

Figur 1.a

Spørgsmål 1.a	Tema	Antal	Procent
<i>Har du haft en eller flere oplevelser med vold eller trusler på din skole, som du kort vil beskrive for os?</i>	Manglende håndteringsmuligheder	12	3,3%
	Frustration hos eleven	6	1,6%
	Kravsituationer i undervisning	30	8,2%
	Kravsituationer generelt/manglende skoleparathed	71	19,3%
	Konflikter mellem elever	85	23,1%
	Konflikter mellem lærer og elev	13	3,5%
	Inklusion og specielle behov	92	25,0%
	Manglende bemanning	3	0,8%
	Elever der mistrives	4	1,1%
	Uforberedte situationer	3	0,8%
	Problemer på hjemmefront	19	5,2%

De temaer, der især ses som værende forklarende for de volds- og trusselssituationer, der beskrives, er elever med diagnoser eller andre specielle behov og generelle kravsituationer eller ikke-skoleparate elever samt konflikter mellem elever, hvor underviser kommer imellem.

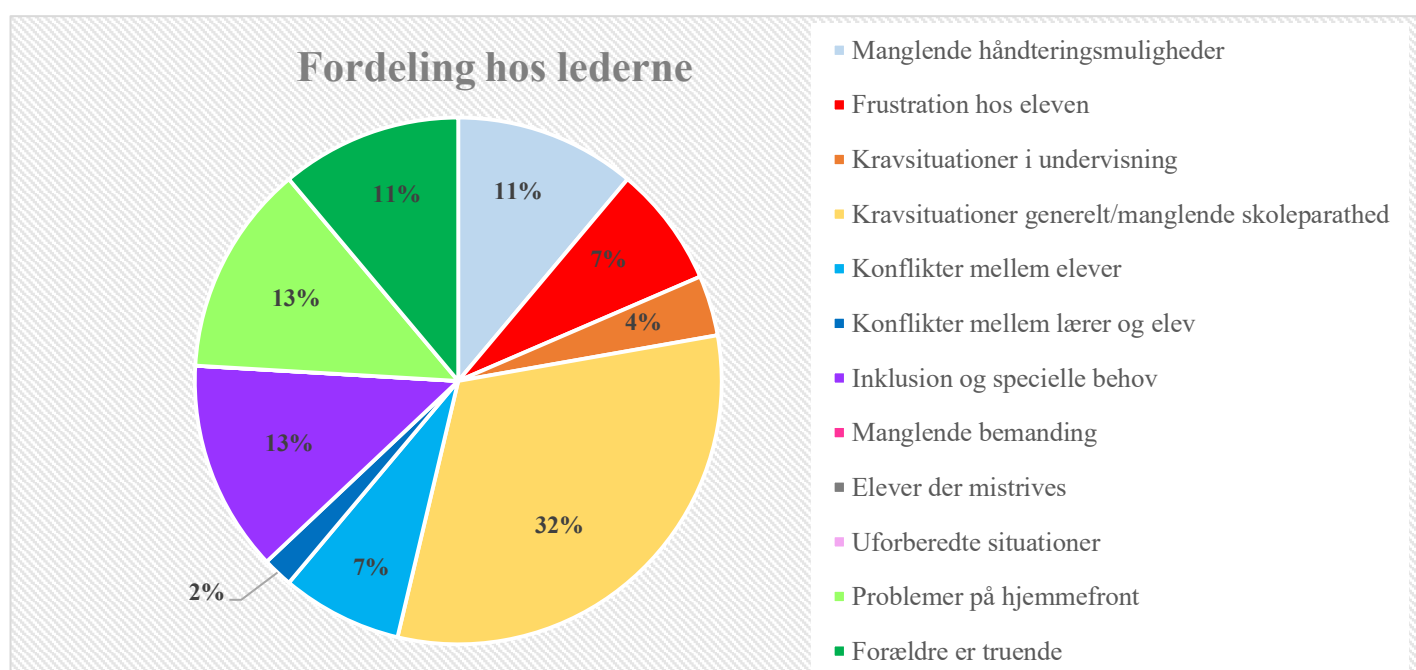
Der ses dog også flere undervisere, der fortæller om, hvordan det er frustrerede forældrene, der er årsag til episoder med trusler og voldelig adfærd. Derimod er generel mistrivsel hos elever ikke brugt til at forklare udløsningen af voldelig adfærd eller trusler, ligeledes er manglende bemanding i situationen heller ikke set som en væsentlig faktor til vold eller trusler.

Ledere

Resultaterne for ledernes besvarelser af spørgsmålet om oplevelser med vold og trusler er således fordelt i forhold til de 12 temaer:

Figur 1.b

Spørgsmål 1.b	Tema	Antal	Procent
<i>Har du haft en eller flere oplevelser med vold eller trusler på din skole, som du kort vil beskrive for os?</i>	Manglende håndteringsmuligheder	6	11,1%
	Frustration hos eleven	4	7,4%
	Kravsituationer i undervisning	2	3,7%
	Kravsituationer generelt/manglende skoleparathed	17	31,5%
	Konflikter mellem elever	4	7,4%
	Konflikter mellem lærer og elev	1	1,9%
	Inklusion og specielle behov	7	13,0%
	Manglende bemanding	0	0,0%
	Elever der mistrives	0	0,0%
	Uforberedte situationer	0	0,0%
	Problemer på hjemmefront	7	13,0%
	Forældre er truende	6	11,1%

Hos lederne var det især temaet manglende skoleparathed og kravssituationer, der blev nævnt i forbindelse med volds- eller trusselsepisoder. Næsten en tredjedel af lederne oplever, at det er elevernes manglende skoleparathed, som især ses i almindelig kravssituationer, der spiller en stor rolle i forhold til disse episoder. Inklusionstemaet er hos lederne, ligesom ved underviserne, også en vigtig faktor.

Derudover ses også her forældrene som en årsag til lederens oplevelse af volds- og trusselsepisoder. Konflikter mellem eleverne nævnes ikke så ofte, som hos underviserne, hvilket muligvis kan være forklaret i at det sjældnere er lederne, der skal skille to elever ad. Omvendt oplever lederne oftere, at problematikkerne skyldes problemer på elevens hjemmefront.

Kvalitative eksempler til spørgsmål 1

I nedenstående afsnit er der udvalgt forskellige citater fra undervisere og leder for at eksemplificere de forskellige tematikker og give et indblik i, hvordan vold, chikane og trusler opleves ude på skolerne.

Inklusionsproblemer og elever med særlige behov

Ud fra besvarelser (figur 1.a) oplever en fjerdedel af underviserne samt en del af lederne, at elever med diagnoser eller andre specielle behov er en central faktor i forhold til udadreagerende adfærd og trusler i skolernes hverdag. Underviserne forklarer, at årsagen er, at disse elever har endnu sværere ved at rumme kravssituationerne, strukturen og de mange forstyrrelser, der kan være i et klasselokale, end andre elever. Som følge af ikke at kunne rumme de daglige situationer, bliver eleverne udadreagerende og disse volds- og trusselsepisoder opstår. Disse situationer kan opstå, som der beskrives her:

"Har oplevet at børn med særlige behov (inklusionsbørn) har det særlig svært, og det er ofte dem, der opleves som udadreagerende. I min situation, var der en dreng med særlige behov, som var i gang med at ødelægge et andet barns arbejde i billedkunst. Efter flere henstillinger blev han aggressiv, hvor han stak mig gentagende gange med en lineal og jeg endte med en fastholdelse af ham, hvor han fortsat sparkede mig flere gange over skinnebenet."

Eller i citatet her, som ligeledes viser, hvordan almindelige kravssituationer hurtigt kan udvikle sig til truende situationer:

"En situation hvor jeg beder en dreng i specialklasse om at flytte sig og han nægter, jeg ruller stolen i retningen for ham og han vender sig om og truer med et boldtræ."

Og afsluttende et citat, der i stor grad opsummerer, hvordan generelle krav samt timerens struktur er ekstra udfordrende for elever, der har brug for særlige rammer for at kunne trives. Og samtidig giver et indblik i, hvordan det både

påvirker underviserne, de andre elever, men især den omtalte elev, der ikke rummer strukturen i den almindelige skole:

"Vi har haft en elev med særlige behov i min 2.klasse. Han har været udadreagerende på daglig basis. Jeg har ikke været udsat for vold fra ham (kun verbalt), men det har mine kollegaer og elever i klassen. Særligt eleverne har været meget utrygge. Det der har udløst hans vold, har som oftest været, hvis der er blevet stillet krav til eleven, eller hvis planerne i timen har ændret sig. I grove træk, hvis det ikke er eleven selv, som har måttet sætte dagsordenen. Eleven har haft svært ved at erkende fejl eller indgå kompromis, hvilket har medført voldelige episoder. Eleven har haft behov for specialpædagogisk undervisning, og først i 2.klasse er han blevet tilbudt en plads på en specialskole."

Manglende skoleparathed og generelle kravsituationer

Næsten 1/3 af lederne og omkring 1/5 af underviserne beskriver manglende skoleparathed og problemer med almene kravsituationer, som værende en forklaring til mange af de episoder med udadreagerende adfærd fra eleverne. Her er en beskrivelse af, hvordan almene krav hos elever kan føre til udfordrende situationer for underviseren og påvirker klassens funktion generelt:

"Vi har flere elever i 1.klasse, der forlader klassen, råber/skriger, kaster med ting, når der bliver sat krav eller de bliver bedt om at gøre ting, de ikke lige har lyst til. Da vi stort set altid kun er en voksen på, er det umuligt at følge op før frikvarteret."

Denne beskrivelse og en del lignende stemmer ligeledes overens med projektets resultat omkring, at udadreagerende adfærd oftere ses i indskoling. Disse situationer er krævende for undervisere, som det også beskrives af denne leder:

"Dette beskriver ikke vold eller trusler, men krænkelse pga. en manglende etisk omgang fra nogle elever. Oftest er det tilråb; Du er så grim, så jeg ikke gider se på dig, fede so eller lignende. Jeg bruger mange ressourcer på at være den rummelige, accepterende - den der finder på alternative løsninger, imødekomme barnet, når det ikke vil til undervisning eller ikke vil efterkomme simple anvisninger. Det kræver stort overskud at kunne håndtere disse situationer dagligt. Jeg ved, hvilke elever der sætter sig op imod en. Bliver de ikke mødt rummeligt, får man en række verbale grænseoverskridende ord i hovedet, eller barnet skrider. Når jeg går ind i en kravsituation med et sådan barn, er det et pres ikke at vide om indsatsen lykkes, eller hvor voldsom konflikten kan blive - eller om jeg skal lade barnet gå og derved være den der står tilbage med et uløst problem (en følelse af at 'tabe ansigt'). Dybest set syntes jeg, at børn, der går i folkeskolen, skal have et vist normsæt."

Denne oplevelse beskriver især det store pres og ressourceoverskud, det kræver for gentagende at kunne håndtere disse episoder, der ofte opstår ved simple krav til eleverne og muligvis pga. et manglende normsæt. Disse manglende

kompetencer hos eleverne beskrives også her, som en væsentlig faktor til episoderne med vold og trusler.

"Generelt har vi en børnegruppe, som ikke er vant til, at der bliver stillet krav og som reagerer kraftigt på selv de mindste krav. Generelt mangler børnene (og deres forældre) grænser for, hvad der er rimeligt over for andre mennesker. Især børnene er voldsomme i deres sprogbrug og deres fysiske trusler og vold. Enkelte forældre har truet med vold."

Denne oplevelse af, at eleverne mangler en vis almen pli, er gentagende gennem besvarelserne og lægger sig i forlængelse af, at der opleves, at børnene ikke er skoleparate, som kommer til udtryk ved udfordringerne ved simple kravsituationer.

Konflikter mellem elever

Episoder med vold og udadreagerende adfærd beskrives af undervisere og ledere ofte som et resultat af at to elever skal skilles ad i en slåskamp eller voldsom konflikt. I det at underviser træder imellem eleverne, er der ofte stor risiko for selv ramt af et slag eller spark. Som det beskrives i disse to eksempler:

"Jeg har haft en episode med en elev, der blev voldelig over for mig. Jeg stoppede en slåskamp, hvilket elev blev sur over og gik på mig i stedet. Han slog, bed og kradsede mig."

"Jeg måtte stille mig foran en elev, som var ved at blive nedsparket af en anden. Derved blev jeg ramt, da eleven blev ved med at angribe den anden. Flere kollegaer kom til og hjalp. Min højgravide kollega var ved at blive sparket på. Jeg skrev det ikke ned, men jeg tudede flere uger efter, når jeg så min kollegas mave foran mig."

I disse beskrivelser er opfattelsen af vold ofte varierende blandt underviserne, da nogle ser dette som tydelige eksempler på at være udsat for en form for vold. Mens andre muligvis ikke så direkte ser det som en form for vold, da de ikke mener, adfærden direkte er rettet mod dem, som eksempelvis beskrives her:

"Jeg oplever oftest, at volden ikke er rettet mod mig som person. Konflikterne opstår ofte imellem elever, og så kommer jeg bare til at stå i vejen - og bliver dermed objekt for elevens vrede."

Disse beskrivelser fortæller, at der er en vis risiko som lærer ved at skulle skille to elever fra hinanden og stille sig mellem elevens frustration, men de viser også en forskellighed i opfattelsen af vold.

Truende og aggressive forældre

Omkring 10% af lederne og underviserne oplever også en udfordring i forhold til elevernes forældre, og at det er i kontakt med frustrerede forældre, at de oplever trusler, chikane og voldsom adfærd. Dette beskrives af underviserne i disse citater:

"Forældre der opfører sig grænseoverskridende, farer op, skælder ud og bliver personlige i deres angreb."

"For et par år siden havde jeg en forælder, der meget ophidset stod helt oppe i ansigtet på mig. Forælderen var ikke tilfreds med den måde, hvorpå vi havde håndteret, at hendes barn havde taget kvælertag på en anden elev. Det er den eneste gang, hvor jeg har følt mig truet af en forælder."

"Ved orientering af forældre om en underretning oplevede jeg indirekte trusler i form af 'Jeg ved, hvor du bor' og 'Jeg ved, du har en lille datter'."

"Jeg har oplevet forældre som ikke ville anerkende deres barns adfærd og indlæringsvanskeligheder og som går hen og bliver fjendtlige eller prøver at skabe chikane mod læren eller pædagogen, i forældregruppen. Har oplevet en forælder som endte med at chikanere og true lærere og ledelse, da vi lavede en underretning efter han slog sit barn foran en pædagog. Oplever sommetider fjendtligheder fra forældre, hvis der skrives en underretning omkring deres barn."

"Mor til en pige i 8. klasse var meget ubehagelig til skolehjemsamtale. Hun starter med slet ikke at ville hilse på mig, hvorefter hun fortæller mig, da jeg spørger ind til, hvad vi kan gøre for at hjælpe datteren til at komme i skole, hvor uprofessionel og dårlig en lærer jeg er foran datteren, og ender med at sige, at jeg skal være glad for, at hun ikke har slået mig ned. Hun har chikaneret mig og mine kollegaer skriftligt og verbalt siden datteren gik i 6. klasse og jeg lavede en underretning til kommunen."

Disse citater viser, at lærerne ikke kun oplever disse episoder med chikane og trusler fra eleverne, men også i en vis grad fra forældrene, som i sær har svært ved at håndtere deres frustration, når skolen må lave en underrettelse eller henstilling om deres børn.

Andre faktorer

Af andre faktorer, der bruges af underviserne og lederne i forhold trussels- og voldsepisoder, er elever, der har problemer på hjemmefronten. Elever som har hårde vilkår derhjemme og generelt har det svært, kan dermed også have svært ved at rumme skolen og håndtere det med en udadreagerende adfærd.

Eksempelvis som i denne undervisers oplevelse:

"Har oplevet voldelige børn som har sat sig selv og andre i fare (gået rundt med store grene for at slå nogen eller noget, taget en kniv i hånden, smadret vinduer, samlet glas op og klemmt det i sin hånd så det blødte, konstant banket hovedet ind i vindue eller væg, slået ud efter de voksne, riv, spark, bid) på grund af vanskelige hjemmeforhold, frustrationer og ukontrollerbar vrede."

Eller børnene reagerer med en mere konfliktsøgende og voldsom adfærd over for andre elever eller lærer, men som sandsynligvis mere er et tegn på svære problemstillinger i hjemmefra. Som underviseres her beskriver:

"Et barn fra 2.kl starter konflikt med klassekammerat. Jeg guider barnet ind i klassen, men løber efter en anden klassekammerat. Jeg stopper og afskærmer ham. Barnet giver mig en lussing og sparker mig på benet. Barnet har en dødelig syg far derhjemme."

En anden faktor, der opleves hos undervisere og leder, som en mulig forklarende faktor, er, at eleven ikke har andre håndteringsmuligheder end at ty til trusler eller voldelig adfærd.

"Når man arbejder med børn i indskolingen, har de ikke altid det sproglige til at kunne gøre sig forståelig, derfor går det nogen gange over i grimme ord, bid, slag eller spark. Jeg oplever dog ikke disse 'trusler' som vilde, da det er små børn jeg har med at gøre. Dermed ikke sagt, at jeg ikke reagerer på det."

Det kan være som i denne beskrivelse, at børnene har svært ved at give udtryk på deres frustration på anden vis end at ty til truende ord eller voldelig adfærd.

En sidste faktor, som især underviserne også oplever, er at eleverne ofte også føler et fagligt pres, og når der i undervisningen sættes et krav, er reaktionen fra eleverne også ofte med trusler eller udadreagerende adfærd. Et eksempel på dette kan ses i citaterne her:

"Jeg oplyser en elev om, hvor og hvilke opgaver han skal i gang med. Han er utilfreds og nægter. Jeg gør det klart over for ham, hvad jeg beder ham om. Jeg vil hjælpe ham ved at fysisk vise ham vejen. Jeg forklarer ham, at opgaverne han har i hånden, kan gå i stykker, hvis jeg skal hjælpe ham hen hvor han skal være. Papiret krøller og han udbryder 'Jeg slår dig ihjel, når jeg finder en saks'. Han går ned bag i klassen, afprøver om saksene er spidse og kaster to efter mig."

"Min elev skal flyttes personligt, men også fagligt for at nå til afgangsprøven. Når det er svært, gør det ondt på eleven. Min elev siger ikke, det kan jeg ikke finde ud af, eleven siger heller ikke stop, jeg har brug for en pause, eleven siger, 'vil du leve i morgen eller skal jeg måske slå dig ihjel'. Jeg har med tiden lært at trække mig og give eleven luft/bruge afledninger/give et andet svar (mener du at..) mv."

Disse andre faktorer er også med til at vise, at der kan være meget forskellige grunde til, at der opstår episoder med trusler eller udadreagerende adfærd, og det kan både være på barnets hjemmefront, i forhold til det faglige pres eller at eleven ikke har indlært andre handlemuligheder til at takle udfordringer end at reagere med fysisk eller verbal vold.

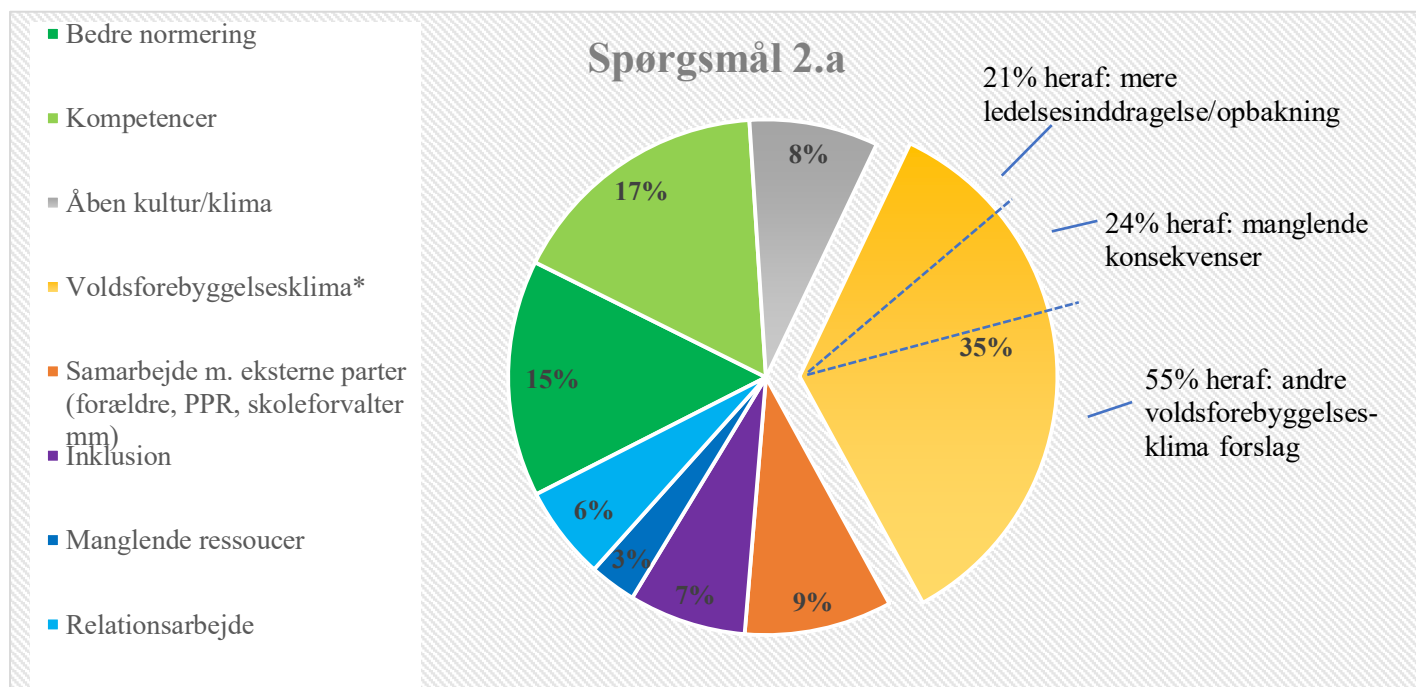
Resultater for spørgsmål 2, undervisere og ledere

Undervisere

Spørgsmål 2.a	Tema	Antal	Procent
<i>Hvad, synes du, er vigtigst for at forebygge og håndtere vold og trusler på skolerne?</i>	Bedre normering	101	14,9%
	Kompetencer	113	16,6%
	Åben kultur/klima	55	8,1%
	Voldsforebyggelsesklimate*	238	35,0%
	Samarbejde m. eksterne parter (forældre m.m.)	63	9,3%
	Inklusion	50	7,4%
	Manglende ressourcer	20	2,9%
	Relationsarbejde	40	5,9%

*Tema under voldsforebyggelsesklimate

Ledelses inddragelse/ opbakning	50	21%
Konsekvenser	56	24%
Andet	132	55%

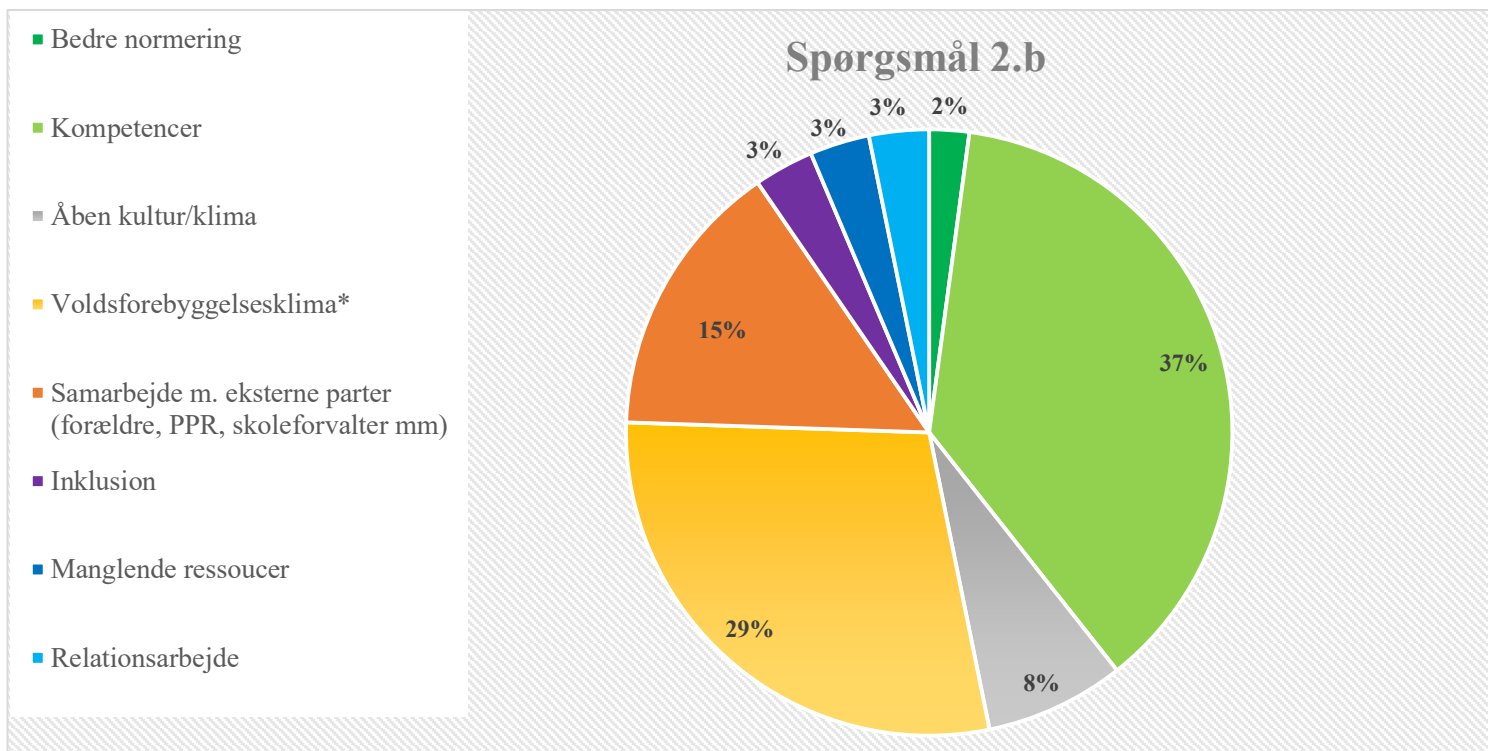
Ud fra undervisernes besvarelser ses voldsforebyggelsesklima som det vigtigste område at sætte ind på i forhold til vold og trusler. Hele 35% nævner vigtigheden af godt voldsforebyggelsesklima, hvor af de to væsentligste faktorer heri er mere ledelsesinddragelse og opbakning fra lederen i forhold til vold/trusselsepisoder og en problematik med manglende konsekvenser over for eleverne.

Derudover nævnes manglende kompetencer til at håndtere konflikter og elever med specielle behov som vigtigt i forebyggelsesprocessen, samt en bedre normering i klasserne. Også samarbejdet med de eksterne parter inden for skolesystemet, men også i høj grad med forældrene, ses som værende centrale i håndtering af volds- og trusselsepisoder. Dertil nævnes også en manglende åben kultur omkring vold på skolerne og problematikken med inklusion, som væsentlige faktorer. Derimod er manglende fysiske eller andre former for materialistiske ressourcer ikke så vigtig en faktor i forhold til forebyggelse og håndtering af vold og trusler på skolerne.

Ledere

Resultaterne for lederens besvarelser af, hvad der er vigtigt i forhold til forebyggelse og håndtering af vold og trusler, fremgår her:

Spørgsmål 2.b	Tema	Antal	Procent
<i>Hvad, synes du, er vigtigst for at forebygge og håndtere vold og trusler på skolerne?</i>	Bedre normering	2	2,1%
	Kompetencer	35	37,2%
	Åben kultur/klima	7	7,4%
	Voldsforebyggelsesklima	27	28,7%
	Samarbejde m. eksterne parter (forældre m.m.)	14	14,9%
	Inklusion	3	3,2%
	Manglende ressourcer	3	3,2%
	Relationsarbejde	3	3,2%

Ud fra ledernes besvarelser er det bedre kompetencer, der ses som det vigtigste i forhold til forebyggelse og håndtering af vold og trusler. Et godt voldsforebyggelsesklima, som for underviserne var det vigtigste, er også ved lederne et vigtigt element.

Men i ledernes beskrivelser af voldsforebyggelsesklima, ses der ikke, som hos underviserne, nogle fremtrædende faktorer, der synes ekstra vigtige inden for temaet. Derudover vægtes også samarbejdet med de eksterne partnere som en væsentlig faktor i håndteringen af volds- og trusselsepisoder, samt en åben kultur og dialog omkring dette mellem lærerne, pædagoger og leder.

Lederne ser dog ikke normering eller inklusion som lige så vigtige faktorer som underviserne, men vægter i stedet, at underviserne er bedre rustet med kompetencer til håndtering af konflikter og specielle behov hos eleverne.

Kvalitative eksempler til spørgsmål 2

Voldsforebyggelsesklima

35% af underviserne ser voldsforebyggelsesklimaet som det område, der er vigtigst at arbejde med i forhold til håndtering af vold og trusler på skolerne. Især et ønske om mere lederinddragelse og opbakning, når der opstår situationer med vold, chikane eller trusler som det beskrives i citaterne her:

"At lederne er villige til at stille op og støtte (at vi har deres ryg). At der bliver lavet regler for konsekvenser, så vi ikke ender med en 'hvad synes du selv'."

"Klare retningslinjer for hvilke muligheder vi har for at bremse disse voldsomt udadreagerende elever op. Klare rettigheder for at kunne gribe ind, således at vi beskytter den resterende elevgruppe og os selv. Klar og tryk ledelse som har et tydeligt forhold og beredskab omkring dette, således at ansatte ikke udsættes for overbelastning ift. at føle sig magtesløse og uden redskaber til at handle. Det er yderst belastende for et arbejdsmiljø, at vi ikke har klare aftaler ift. at skærme andre elever. At ledelsen træder tydeligt ind ift. skole-hjem samarbejdet og træder ind her. Det er vigtigt, at den enkelte lærer ikke står med et stort og ensomt ansvar for elever, men at ledelsen viser forældre og ansatte, at der er grænser for, hvor voldsom adfærd vi kan rumme - dette for at stille sig foran og imellem - idet der ofte kommer en storm af andre forældre, der føler deres børn udsatte af disse meget udadreagerende elever."

Udover mere støtte og opbakning fra ledelsen er også de klare retningslinjer og tydelig konsekvenser ved vold og trusler meget vigtigt for både lærerne og lederne, som det kommer til udtryk i disse citater:

"At man har nogen klare restriktioner og konsekvenser for vold eller trusler med lærer eller pædagoger. I dag må man ingenting. Børnene får blot at vide, at de ikke må slå. Børn mangler respekt."

"At vi som lærere har sanktionsmuligheder. At eleven kan blive bortvist i et par dage, så den pågældende lærer får noget ro og kommer sig. At vi sender et signal til omverden, at denne opførelse, står vi ikke model til. At det 'bare' er et almindeligt job vi har, og at vi ikke er kommet på arbejde for at blive bidt eller kaldt for 'So', 'Kælling', som jeg har oplevet nogen af mine kollager er blevet kaldt."

"Klare og tydelige rammer og strukturer for hvordan man opfører sig over for andre mennesker når man starter i skole. Dette gælder allerede fra 0.kl. At vi ikke accepterer vold, groft sprog eller lign., og vi selvfølgelig gør det vi siger. (...)"

Klare rammer og konsekvenser fremhæves som afgørende for at håndtere episoder med vold og trusler, men også med henblik på at skabe en klar voldspolitik, som skal være tydelig allerede fra indskolingen. Fokus på dette allerede ved indskoling kan muligvis ses i forlængelse af problematikken med manglende skoleparathed.

Kompetencer

De rette kompetencer til at håndtere og forebygge udadreagerende adfærd er hos både undervisere og leder også vigtigt. Det er især mere uddannelse i konflikthåndtering og viden om håndtering af elever med diagnoser eller særlige behov. Som det også beskrives i disse citater:

"At alle lærere og pædagoger er udrustet til at håndtere de forskellige diagnoser og er informeret på et noget dybere og bredere plan end tilfældet er i dag. Mange er fuldstændig på bar bund."

"Efter-/videreuddannelse mht. konflikthåndtering, og få drøftet situationer igennem, når man har været udsat for vold og trusler med henblik på at udvikle forebyggelsen og den konkrete håndtering af konflikterne."

"Efteruddannelse i konflikthåndtering og en bedre skoleparathedsvurdering. Det er min oplevelse, at det i indskolingen er de børn som ikke er klar til strukturen i skolen som bliver udadreagerende."

Disse besvarelser er eksempler på, at det især er kompetencer til generel konflikthåndtering og information omkring håndtering af inklusionselever, der ses som vigtigt i forebyggelse af vold og trusler. Igen kommer det også frem, at problematikken også ligger i manglende skoleparathed, som sammen med inklusionsproblematikken, ofte var faktorer der var forklarende eller udløsende i volds/trusselssituationer (spørgsmål 1).

Bedre normering

Bedre normering af lærer eller pædagoger i klasserummet er for underviserne også et vigtigt punkt i forhold til volds-og trusselsforebyggelse. Ønske om bedre normering er klart, som disse besvarelser viser:

"Bedre normering og bedre mulighed for at sende børn videre i specialtilbud."

"Bedre fysiske rammer. Bedre/grundigste visitering af elever og ikke mindst bedre normering af uddannet personale."

"Flere hænder. Færre elever i klaserne. Færre diagnoseramte elever i klasserne."

Flere af besvarelserne kobler ønsket om flere ansatte sammen med de øgede udfordringer med inklusionseleverne. Årsagen til at kombinationen af elever med specielle behov og for lidt personale ikke er god i forhold til vold og trusler, er beskrevet af en underviser her:

"At der er flere ansatte til at tage sig af de børn, der har specielle behov. Når man står alene med en børnegruppe, kan man ikke tage sig af de børn, der har specielle behov, og det kan ende i konflikter mellem børn, som man som ansat skal 'lægge sig imellem', også mentalt - det er det, der gør, at man bliver stresset."

Vigtigt for forebyggelsen er derfor, ifølge undervisernes besvarelser, en bedre normering og helst af uddannet personale, som er rustet til at håndtere de inkluderede elever. En kombination af flere hænder med de rette kompetencer, som underviseren her udtrykker:

"Vi er ikke udlært i at klare disse situationer. Desuden står vi alene i timerne og skal klare almindelige udfordringer samt tage sig af udbruddene (...). Dvs. vi skal være flere hænder i timerne!!!! Og ekstrauddannelse i forhold til inkluderede elever."

Resultaterne viser, at især underviserne ser bedre normering af kvalificeret personale som et central punkt i planen for forebyggelse af vold, trusler og chikane på skolerne.

Samarbejde med eksterne parter

Omkring 15% af ledernes besvarelser og 9% af undervisernes nævner samarbejde med eksterne parter som væsentligt i forhold til håndtering af vold og trusler. Det er især et bedre og tættere samarbejde med forældrene, som disse undervisere beskriver:

"For mig at se, er forældresamarbejdet en vigtig faktor ved forebyggelse af vold og trusler. Mange forældre sætter ingen grænser for deres barn og når de stiller krav til barnet, er der ingen konsekvens, hvis barnet ikke opfylder selv små krav. De børn har det virkelig svært i skolen, fordi der hele tiden er grænser og krav, som de skal forholde sig til og efterleve. Det kræver en fælles indsats både på skolen og i hjemmet at ændre på vold og trusler om vold. Desuden skal eleverne naturligvis være placeret der, hvor de har mulighed for at lykkes. "

"Jeg forestiller mig, at man via et stærkt forældresamarbejde kan komme volds- og trusselsproblematikkerne til livs. Hvis man taler til forældrene om deres barn med det fokus, at man vil styrke deres barns livschancer og resiliens og benytter en ligeværdig relations tilgang, så kan jeg ikke se anden vej end at forældrene vil være lydhøre og interesseret. Samarbejde er vejen frem."

Samarbejdet med forældrene beskrives både henblik på bedre håndtering af episoder, men også forebyggende i form af, at der er brug for at rammerne og retningslinjerne også bliver støttet op om hjemmefra.

En åben kultur

Omkring 8% af ledernes og undervisernes besvarelser omhandler en åben kultur på skolerne omkring vold, chikane og trusler. Det at kunne tale åbent omkring episoderne og bruge hinanden til støtte og sparring ses som vigtigt i håndteringen af volds- og trusselsepisoder og til videre forebyggelse. Det forklares i undervisernes besvarelser om, hvad der er vigtigt:

"Åbenhed. At bryde med tabuet – lærere skyder skylden på sig selv."

"At der bliver talt åbent om det - men at det bliver gjort uden at man forsøger at placere skyld hos de forskellige parter (lærer, pædagoger, ledere, forældre osv.). Vi skal tale om det, som det er og vi skal have

regeringen til at vågne op og se, hvad det er de gør ved og tilbyder de elever, der ikke trives i den almene folkeskole."

Åbenhed spiller en stor rolle og ses af underviserne som et vigtigt redskab at tage i brug for at bryde med det tabu omkring lærerens skyldfølelse og mulig faglig tvivl på sig selv i forbindelse med disse episoder. Vigtigheden af dette i forhold til håndtering omtaler denne underviser i sin besvarelse:

"Det handler om ærlighed og åbenhed. Mange tror at de bliver set ned på eller opfattet som ikke dygtig nok, når de pludselig bliver del af en episode med vold eller trusler. Det er ikke nok med handleplaner, det kræver en evidensbaseret pædagogisk tilgang til emnet som hele kollegiet skal have optaget i sig selv. Det kræver en ledelse, som er tæt på ansatte og elever og som virkelig ved hvad der sker og hvad de ansatte oplever og ikke render rundt med en løftet pegefinger og siger: 'så skal du bare gøre sådan og sådan og så vil jeg helst ikke høre mere til det'. Jeg har oplevet en arbejdsplads hvor lærere, som uheldigvis kom ud for vold eller trusler, blev opfattet som forstyrrende. Hellere smide ubehagelige sandheder på bordet end at dække over sin egen utilstrækkelighed med søde løgne."

Også i forhold til forebyggelse af vold og trusler er en åben kultur vigtig og et middel til samle mere viden omkring håndtering af fremtidige episoder, som denne underviser beskriver:

"Der bliver talt højt om voldelige episoder i personalegruppen. Så alle har mulighed for at reflektere over, hvad der er sket, og hvordan der er handlet, og hvad vi kan gøre næste gang. Selvom jeg ikke selv har haft præcis de samme oplevelser som nogle af mine kollegaer, så gør den viden jeg opnår, at jeg kan handle mere optimalt, hvis jeg kommer til at stå i en lignende situation i fremtiden. Så jeg hurtigere kan konflikt-nedtrappe."

En åben kultur kan dermed også være et vigtigt skridt mod bedre håndtering af vold og trusler, ifølge underviserne, og ligeledes også være vigtigt for fremtidig forebyggelse gennem sparring og vidensdeling.

Andre vigtige faktorer

Af andre vigtige forebyggelse/håndtering af vold og trusler er også inklusion nævnt i besvarelsene. Inklusionsproblematikken er ifølge lærernes oplevelse den faktor, der oftest er forklarende til volds- eller trusselsituationer i skolen, derfor er det naturligvis et punkt, der også er vigtigt, når der ses på håndterings- og forebyggelsesplaner.

Dog er det hos både undervisere og ledere ikke direkte inklusionen, de ser som det vigtigste at gå ind og arbejde med, muligvis fordi valget om inklusion ligger uden for skolernes område. I stedet ses der på vigtigheden af de ting, der kan gøres for at favne inklusionen bedre, som bl.a. ved bedre kompetencer, en klar voldsforebyggelsespolitik og bedre normering. Dog er der også nogle

undervisere, der direkte udtrykker problemet ved inklusionen i forhold til vold og trusler på skolen, som denne underviser:

"Afskaffe inklusionen og sørge for, at der er tilbud til de børn som er ramt af diverse diagnoser, så de ikke blive max presset hver eneste dag, oplever at de ikke kan leve op til de krav der stilles i en almindelig folkeskole, give dem bedre tilbud, hvor der er mulighed for rummelighed og forståelse for den enkelte elevs udfordringer, f.eks. i mindre klasser med specialuddannede lærere. Der er oftest en rigtig god grund til at et barn reagerer, som det gør. Det er muligt at vi ikke kan se det altid, eller forstå det, men børn er ikke ondskabsfulde i udgangspunktet. Men det kan de blive i deres opførsel, hvis de hver eneste dag bliver presset ud i ydrepositioner og føler at de står med ryggen mod muren og ikke slår til socialt og /eller fagligt. En forebyggelse kunne være at sætte klassekvotienten ned til 20-22 elever pr klasse, så vi lærere havde en reel mulighed for dagligt at kunne runde hvert enkelt barn, have tiden til at skabe den gode relation og dermed en tryghed og tillid, som er bydende nødvendig, for at kunne række ud og hjælpe et barn."

Og som citatet her afslutter med er også vigtigheden af en god relation til eleverne en af de andre væsentlige faktorer, som underviserene og lederne omtaler i besvarelsene. En god relation til eleverne ses som et godt fundament til at forebygge vold og trusler og gør muligvis også håndteringen af eventuelle udadreagerende situationer nemmere.

Opsamling

De kvalitative resultater, som denne rapport har beskrevet, giver samlet et billede af, at der er visse tematikker, der er fælles for undervisere og ledere i folkeskolerne i forhold til chikane, trusler og vold.

I de oplevelser, der er beskrevet med vold, trusler og chikane er inklusionsproblemer oftest nævnt som forklarende faktorer. Derefter beskrives manglende skoleparathed som en central forklaring på oplevelserne med trusler og udadreagerende adfærd, som oftest udspiller sig, når der sættes almene krav til eleverne. Den sidste af de tre store forklaringsårsager på vold-og trusselsepisoder er i de situationer, hvor lærerne skal gå imellem to elever og stoppe en konflikt. De andre oplevelser med chikane, trusler og vold, der ses på folkeskolerne, forklares også som resultat af problemer på hjemmefronten, således at eleven har svært ved at rumme hverdagen i skolen og respondere med en udadreagerende adfærd. Men i flere tilfælde, både for undervisere og leder, er det chikane og trusler de har oplevet, kommet fra forældre, som er frustreret over skolens håndtering af deres børn.

I forhold til ledernes og undervisernes opfattelse af, hvad det vigtigste område er i forhold til håndtering og forebyggelse af vold og trusler, fremstår især et bedre voldsforebyggelsesklima. Hos underviserne indebærer dette, at der er fælles retningslinjer og klare konsekvenser i forhold til vold, trusler og chikane.

Ligeledes er det især vigtigt, at konsekvenserne bliver håndhævet ens hos alle parter og vigtigst at lederen viser sin opbakning og er inddraget i håndteringen af disse episoder. Udover at skabe et godt voldsforebyggelsesklime fremstår også kompetencer som et område af vigtighed for forebyggelse og håndtering af vold og trusler. Lærerne er fælles om oplevelsen af, de mangler de rette kompetencer til at håndtere elever med særlige behov og generelt mere viden om diagnoser. Lederne ser ligeledes kompetenceudvikling og mere uddannelse i konflikthåndtering som den væsentligste faktor for bedre forebyggelse og håndtering af volds- og trusselsepisoder.

Underviserne ser også en bedre normering i klasserne som et godt tiltag til at forebygge vold og trusler. Og som samtidig vil gøre håndteringen af eventuelle situationer nemmere, da læreren sjældnere vil stå alene i situationen med en udadreagerende elev, der skal håndteres, mens resten af klassens elever også skal passes. Andre tiltag, der også ses som vigtige i denne sammenhæng, er et godt samarbejde med forældrene, en åben kultur i forhold til vold og trusler, der gør det muligt at skabe dialog, støtte og sparring om situationerne, samt at der ses på inklusionsproblematikken i forhold til vold og trusler. Her nævnes i flere tilfælde bedre visitering af elever i forhold til, om den almindelige folkeskole er det bedste tilbud til dem, men også en generel visitering i forhold til skoleparathed.

Det kan ses at de tematikker i forhold til forebyggelse og håndtering i høj grad bygger på, hvilke faktorer der er på spil i de volds- og trusselsepisoder, underviserne og lederne har oplevet. Der er en god sammenhæng mellem, hvad der opleves på folkeskolerne, og hvilke tiltag lærerne og lederne ser som væsentlige for at håndtere denne problematik.

Resultaterne her kan dermed give et godt indblik i, hvad er det præcis for nogle oplevelser underviserne har ude på skolerne og samtidig skabe en større forståelse af, hvilke forebyggende tiltag, undervisere og ledere finder kan være relevante.

Chikane, trusler og vold mod lærere i folkeskolen

Kvalitative resultater

fra follow-up spørgeskemaundersøgelsen 2019

Indhold

Indledning	3
Data	3
Metode	3
Spørgsmål 1	4
Temaer	4
Eksempler	5
Konklusion	6
Spørgsmål 2	7
Temaer	7
Eksempler	8
Konklusion	11
Opsamling	11

Indledning

Nærværende rapport er del af forskningsprojektet "Chikane, trusler og vold mod lærere i folkeskolen", der bl.a. har til formål at undersøge sammenhængen mellem vold, trusler og chikane og underviseres mentale helbred og engagement i arbejdet og at identificere risiko- og beskyttende faktorer herfor.

Undersøgelsen gennemføres af Arbejdsmedicin, Regionshospitalet Gødstrup og Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø.

Data

Denne rapport vil tage udgangspunkt i kvalitative besvarelser fra spørgeskema udsendt i 2019, og som blev udfyldt af undervisere. Disse data består af to spørgsmål, som dels omhandler udadreagerende elevers indflydelse på undervisernes trivsel og velbefindende og dels omhandler undervisernes muligheder for støtte, når de har været udsat for elevers udadreagerende adfærd. Vha. disse kvalitative data stræbes der her efter en større forståelse for undervisernes egne oplevelser og holdninger vedrørende disse to spørgsmål.

Spørgsmålene var udformet således:

- 1) *"Har du erfaringer fra dig selv eller kollegaer med, at elevers udadreagerende adfærd kan påvirke din eller dine kollegaers trivsel og velbefindende. Hvordan kommer det til udtryk?"*
- 2) *"Har du forslag til, hvordan undervisere – både på kort og lang sigt – bedst støttes af kollegaer og/eller ledelse, når de har været udsat for udadreagerende adfærd fra elever?"*

Der var i alt 475 besvarelser på spørgsmål 1 og 335 besvarelser på spørgsmål 2. Blanke besvarelser er trukket fra.

Metode

Ud fra besvarelserne i datasættet er der anvendt en induktiv tematisk analyse og der er dermed fundet en række temaer, der kategoriserer undervisernes besvarelser. Temaerne beskrives i nedenstående tabeller, og til hvert spørgsmål vil der blive vist eksempler på de temaer, der optrådte i mindst 8% af besvarelserne – dette svarer til de 5 mest fremtrædende temaer i begge spørgsmål. Disse eksempler vil have form af citater fra undervisernes besvarelser i datasættet.

Det bør bemærkes, at procentdelene i tabellerne sammenlagt giver mere end 100%, hvilket skyldes, at der ofte optræder flere temaer i en enkelt besvarelse. Procenttallet, der i skemaet nævnes, beskriver derfor hvor mange procent af besvarelserne der omhandler et bestemt tema, hvilket dog ikke udelukker, at også andre temaer optræder i en del af disse besvarelser.

Spørgsmål 1

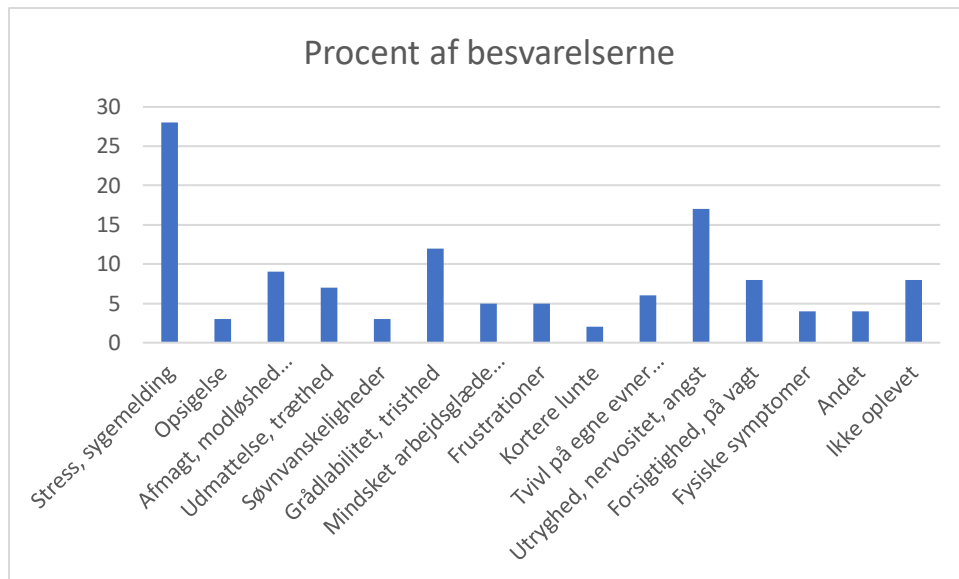
"Har du erfaringer fra dig selv eller kollegaer med, at elevers udadreagerende adfærd kan påvirke din eller dine kollegaers trivsel og velbefindende. Hvordan kommer det til udtryk?"

Til dette spørgsmål var der i alt 475 besvarelser, hvoraf 38 ikke havde oplevet, at deres eller kollegaers trivsel og velbefindende var blevet påvirket af elevers udadreagerende adfærd. De resterende 437 havde dog oplevet dette – det svarer til 92%. Det bør dog nævnes, at det er langt fra alle studiets deltagere der har svaret på dette spørgsmål. Her kan det forventes, at det primært har været undervisere med tilsvarende oplevelser, der har taget sig tid til at svare på dette spørgsmål, hvorfor den reelle andel undervisere med sådanne oplevelser sandsynligvis vil være lavere.

Temaer

Der er i datasættet fundet følgende temaer:

Tema	Antal besvarelser	Procentdel af besvarelserne
Stress og sygemelding	133	28%
Opsigelser	15	3%
Afmagt, modløshed og opgivenhed	45	9%
Udmattelse og træthed	34	7%
Søvnvanskeligheder	16	3%
Grådlabilitet og tristhed	59	12%
Mindsket arbejdsglæde, motivation, engagement	25	5%
Frustration	26	5%
"Kortere lunte"	8	2%
Tvivl på egne evner, utilstrækkelighed og påvirkning af selvværd	30	6%
Utryghed, nervøsitet og angst	81	17%
Forsigtighed, at være "på vagt"	37	8%
Kropslige symptomer	17	4%
Andet	21	4%
Har ikke oplevet	38	8%

Eksempler

Stress og sygdommelding

I grafen og tabellen foroven kan man se, at den mest fremtrædende måde, hvorpå studiets deltagere beskriver at deres eller deres kollegaers trivsel og velbefindende er blevet påvirket af elevers udadreagerende adfærd er i form af stress og hermed forbundne sygdommeldinger. Dette beskriver 28% af deltagerne. De skriver f.eks. følgende:

"Har kollegaer der er sygmeldt med stress efter gentagne gange at være blevet slået, sparket og talt nedværdigende til"

"Jeg har haft kollegaer, der måtte sygemelde sig med stress i en kortere eller længere tid, efter situationer med udadreagerende elever."

Utryghed, nervøsitet og angst

Det næststørste tema, der i deltagerne besvarelser fremtræder, er beskrivelser af utryghed, nervøsitet og angst i forbindelse med at skulle undervise og møde den pågældende elev. Dette beskrives i 17% af besvarelsene:

"Man bliver usikker i relationen, når man arbejder med udadreagerende børn. Man bliver utryg, når de får raserianfald og nervøs for om de kunne finde på at gå efter en."

"Der, hvor det er sket har jeg oplevet utryghed ved at gå ind i en klasse, at jeg i klassen har været bevidst om min og elevens placering i forhold til døren, uro i kroppen, grådlabil uden for klassen."

"Ja. Nogle kollegaer giver udtryk for at de er bange for bestemte elever."

Grådlabilitet og tristhed

Herefter følger beskrivelser af udpræget grådlabilitet og tristhed med 12% af besvarelsene. Der beskrives her f.eks.:

"Lærere der forlader arbejdspladsen grædende efter episoder med verbalt voldsomme elever. Især fra overbygningen, hvor der ikke har været opbakning/forståelse fra deres nærmeste leder."

"Jeg har flere gange oplevet mine kollegaer bryde sammen på grund af et barns udadreagerende adfærd (sker ofte i skoletiden). De har grædt og har derefter ikke kunne udføre deres arbejde."

"Har ofte set grædende lærere på personalestuen, der har været udsat for fysiske eller verbale udfald."

"Ja. Kolleger går grædende hjem fra arbejde. Er stærkt påvirkede af det psykisk. Får stress og depression af det."

Afmagt, modløshed og opgivenesshed

Med 9% af besvarelsene fremstår følelser afmagt, modløshed og opgivenesshed som det fjerde store tema i besvarelsene. Her beskriver deltagerne:

"Når elever er truende, råbende og aggressive i deres adfærd, så bliver kollegaer usikre på egen formåen, manglende opbakning fra ledelsen gør at kollegaer står tilbage med en afmagtsfølelse. Manglende håndtering af udfordringerne fra ledelsens side, gør at kollegaer er usikre på hvordan arbejdet med klassen/elev skal fortsætte."

"Jeg taler for mig selv, er ikke i trivsel, selvom jeg elsker mit arbejde. (...) fordi jeg er så magtesløs over, at jeg hver dag er i alarmberedskab, over at jeg ikke ved hvornår den næste nedsmeltning kommer, og hvad den føre med sig."

"Man bliver opgivende overfor arbejdet med elever/elevgruppen, og planlægger arbejdet efter at beskytte sig selv, frem for at yde det bedst mulige."

Forsigtighed, at være "på vagt"

8% af deltagerne beskriver desuden, hvordan oplevelser med udadreagerende elever har ført til, at de selv eller deres kollegaer er blevet meget forsigtige i undervisning – mange beskriver her en tilstand af at være "på vagt".

"Jeg har selv haft en elev, som senere blev visiteret til andet tilbud. I den periode kunne jeg mærke, at jeg var meget på vagt, når jeg var i klassen med eleven. Det har jeg også andre kollegaer, som har haft det på samme måde. Jeg kunne ikke slappe af i min klasse, og det var en meget hård oplevelse. Eleven kunne være meget udfarende, også ud af det blå."

Konklusion

Det kan således konkluderes, at undervisere, der oplever udadreagerende elever, påvirkes på mange forskellige måder. Underviserne beskriver her en del symptomer, der svarer til dem, der opleves af personer med stressreaktioner,

depression og angst. Deres trivsel og velbefindende fremstår i disse data stærkt påvirket, og næsten alle af de besvarende undervisere (92%) kan beskrive oplevelser, hvor elevers udadreagerende adfærd har påvirket deres eller deres kollegaers trivsel og velbefindende. Udadreagerende adfærd fremstår derfor som et alvorligt arbejdsmiljøproblem for underviserne.

Det vil derfor være relevant at se på det næste spørgsmål – hvordan mener underviserne selv, at man kan støtte dem, når de har været udsat for en elevs udadreagerende adfærd.

Spørgsmål 2

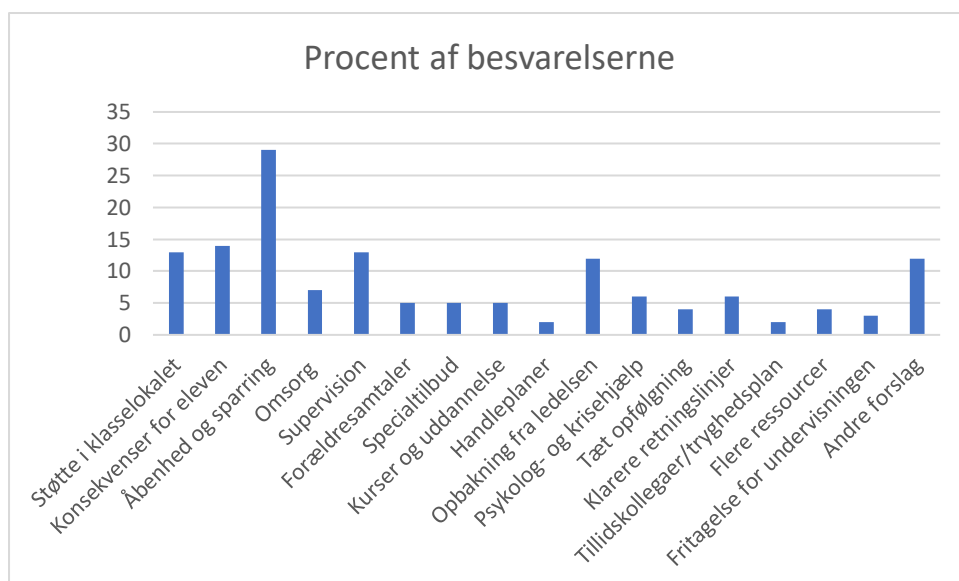
”Har du forslag til, hvordan undervisere – både på kort og lang sigt – bedst støttes af kollegaer og/eller ledelse, når de har været udsat for udadreagerende adfærd fra elever?”

På dette spørgsmål var der 335 besvarelser.

Temaer

Der er i datasættet fundet følgende temaer:

Tema	Antal besvarelser	Procentdel af besvarelserne
Støtte i klasselokalet	44	13%
Konsekvenser for eleven	46	14%
Åbenhed og sparring	96	29%
Omsorg fra kollegaer og ledelse	23	7%
Supervision	44	13%
Forældresamtaler	16	5%
Specialtilbud for eleverne	16	5%
Kurser og uddannelse	16	5%
Handleplaner for håndtering af problemet	8	2%
Opbakning og praktisk støtte fra ledelsen	40	12%
Psykolog og krisehjælp	21	6%
Tæt opfølgning	12	4%
Klarere retningslinjer	21	6%
Tillidskollegaer/tryghedsplan	7	2%
Flere ressourcer	12	4%
Undervisningsfri	9	3%
Andre forslag	40	12%

Eksempler

Åbenhed og sparring

Som det foroven kan ses, er den støtte, de fleste undervisere ønsker, en mere åben kommunikationskultur omkring udadreagerende elever, hvor der er mulighed for at tale om de følelser der er forbundet med sådanne situationer, og hvor der er mulighed for sparring med kollegaerne. Dette behov for åbenhed og sparring beskrives i 29% af besvarelserne.

"Man skal have et miljø og tillid omkring sig, hvor det er ok at 'læsse af' mentalt, om det så er over for en leder eller andre kollegaer. Hvis man altid kan komme af med sine frustrationer bag en lukket dør, er der større chance for at man ikke tager problemerne med hjem og tænker over dem der. For at det kan lade sig gøre er det vigtigt at der er tillid kollegaer imellem og også til ledelsen."

"Jeg tænker, at det er vigtigt, at have nogle kollegaer/ledelse, der støtter op, hvis uheldet er ude. Jeg tror bare, at man skal have en god samtale om situationer som opstår. Jeg tror først der opstår et problem, hvis man ikke føler en opbakning fra ledelse og kollegaer. Man skal stole på hinanden. Så jeg tror samtalen er mit bedste forslag."

"Vigtigt at der bliver taget hånd om de kollegaer, der har været udsat for vold/trusler. Vigtigt at man snakker tingene igennem og informerer kollegaer, i stedet for at tælle tingene ihjel."

"At man taler om hændelserne og truslerne i teamet. At man støtter den eller de personer, som har været udsat for trusler eller vold. At man tager hændelsen seriøst fra ledelsens side. At ledelsen bakker det forurettede kollega op."

Konsekvenser for eleven

Det næststørste ønske, der i besvarelsene fremtræder, handler om undervisernes perception af manglende konsekvenser for eleverne, der er udadreagerende. 14% af deltagerne ønsker således bedre muligheder for sanktionering af elever eller mere konsekvent anvendelse af disse.

"Når man som lærer har været udsat for vold eller grove trusler fra elevens side, mener jeg at der skal følge en konsekvens fra skolelederen. Om det så er bortvisning eller et møde med forældrene hvor eleven er med. Når der ingen konsekvenser er, føler jeg at min skoleleder fortæller mig at min trivsel og mit arbejdsmiljø ikke spiller nogen rolle."

"Generelt bør der være langt mere konsekvens for elever og forældre. Elever, der ikke er undervisningsparate, og/eller uopdragne og grænseoverskridende bør sendes hjem til forældrene, indtil de er i stand til at indgå i undervisningen. Således vil personale og andre elever i højere grad opleve mening i deres 'arbejde'. Således vil stolthed for både elever og voksne få plads til at udfolde sig. Har forældrene udfordringer med opdragelse, bør der være mulighed for at få støtte og vejledning andetsteds i kommunalt regi."

"Tydelige konsekvenser for bestemte typer af udadreageren, som at råbe en lærer/pædagog ind i hovedet, trusler mod lærer/pædagog og lignende. Konsekvenser som at indkalde til møde med skoleledelsen og evt. bortvisning i rimeligt omfang, situationen taget i betragtning. Det tror jeg vil hjælpe."

Støtte i klasseværelset

Desuden ønsker mange undervisere en øget støtte i klasseværelset – enten af en sekundær lærer eller en pædagog. Hvor meget støtte der ønskes er dog forskelligt – hvor nogle ønsker en tolærerordning ønsker andre en støttepædagog, og hvor nogle undervisere ønsker støtte i alle klasser, er der mange, der her fokuserer på et behov i specifikke situationer. Det primære omdrejningspunkt ser dog ud til at være, at der her er en anden voksen person tilstede, når en vanskelig situation opstår. 13% af deltagerne beskriver dette ønske om støtte i klasselokalet.

"Der skal flere hænder ind i de klasser, hvor der er udadreagerende elever, indtil der er faldet helt ro på. Der skal arbejdes special pædagogisk med børnene og deres familie. Pt. er det os almindelige lærere, der skal varetage opgaven, stort set uden hjælp."

"Flere timer til 2-lærer ordning, da det kan hjælpe rigtig meget i klasser med udadreagerende børn, at man er to voksne som bakker hinanden op"

"Der skal tilbydes støtte i de klasser, der oplever udadreagerende elever. Både for lærer, eleven og de øvrige elevers skyld."

Supervision

Derudover ønsker mange af underviserne bedre mulighed for at få supervision. Andelen af besvarelserne ligger her, ligesom ved ønsket om støtte i klasselokalet, på 13%.

"Der skal tilbydes supervision og kollegaerne skal klædes på til at forstå mekanismerne, så vi bedst kan støtte hinanden, som er essensen i at klare det daglige arbejde."

"Kunne ønske der altid var adgang til supervision af kompetente fagpersoner udefra – til observation, struktureret supervision, samtaler – efterbehandling og forebyggelse."

"Jeg synes, vi mangler efteruddannelse til at håndtere udadreagerende elever. Jeg mangler ofte sparring fra fagpersonale til hjælp med at udarbejde handleplaner og følge op på tiltag. Samt hjælp til at samarbejde med forældre."

"Systematisk og skemalagt supervision. Det skal ikke være noget man selv skal bede om."

Opbakning og praktisk støtte fra ledelsen

Også opbakning og praktisk støtte fra ledelsen er omdrejningspunkt for mange af besvarelserne. Der ligger her et gennemgående ønske om, at ledelsen tager en del af ansvaret for processen, efter at en elev har været udadreagerende, hvor ledelsen forventes at træde i karakter og bakke op om den underviser, der har været udsat for en situation med en udadreagerende elev. Dette ønske om opbakning og praktisk støtte fra ledelsens side beskrives i 12% af besvarelserne.

"Ledelsen bliver nødt til at vide hvad vi står med i klasselokalerne. De skal være mere synlige og mere til stede; både fysisk og med støtte og opbakning."

"Det er meget vigtigt at ledelsen er på banen med det samme, og hjælper læreren, (det sker ikke) så det ikke kun er overladt til de kollegaer der har overskud."

"Det er ikke den, der har været udsat for en voldsom hændelse, der skal udfylde skemaer omkring det. Man skal tages i hånden og hjælpes ved beroligende samtale og praktisk hjælp til formulering af hændelse mm."

"Der skal være meget tydelig opbakning af kollegaer fra ledelsens side i tilfælde af trusler/chikane fra elever/forældre. Ledelsen skal meget tydeligt vise hvordan de håndterer episoderne og det skal være tydeligt, at det ikke vil ske igen. Sker det igen, skal ledelsen gribe ind med det samme."

Konklusion

Sammenfattende beskriver underviserne altså især et ønske om forandring af åbenheden omkring emnet og de belastninger der kan følge med situationer med udadreagerende elever, forandrede muligheder for at omgås barnet i situationen – herunder større konsekvenser for barnet, inddragelse af forældre og anvendelsen af specialtilbud. Derudover ønsker mange af undervisere professionel støtte – især i form af supervision, men også i form af psykolog- og krisehjælp, og i form af kurser til yderligere uddannelse af håndteringen af udadreagerende elever. Slutteligt er der mange undervisere, der ønsker ikke at stå alene i en potentielt farlig situation med en udadreagerende elev, hvorfor også et ønske om støtte i klasseværelset opstår, fx i form af hjælpelærer- eller pædagog.

Opsamling

Nærværende rapport har undersøgt underviseres egne oplevelser af elevers udadreagerende adfærd – både ift. hvordan dette har påvirket deres og deres kollegaers trivsel og velbefindende, og ift. hvilke forslag de selv har til at støtte undervisere, der har været udsat for situationer med udadreagerende elever.

Resultaterne viser, at langt de fleste af de undervisere, der har besvaret spørgeskemaet, har oplevet at elevers udadreagerende adfærd har påvirket deres trivsel og velbefindende. Den mest fremtrædende måde, undervisernes velbefindende påvirkes er her stress og sygemeldinger, men også angst, tristhed og afmagtsfølelser er fremtrædende.

Samtidig viser resultaterne, at underviserne har en lang række forslag til, hvordan de i sådanne situationer bedre vil kunne støttes. Disse vil være vigtige at tage i betragtning, hvis man vil forebygge mistrivsel hos undervisere i forbindelse med elevers udadreagerende adfærd. Især åbenhed og sparring blandt kollegaer og med ledelsen efterspørges her, men også konsekvenser for de pågældende elever og forskellige former for støtte – i klasseværelset, praktisk støtte fra ledelsens side og professionel støtte i form af fx supervision.

Denne rapport inddrager undervisernes egne perspektiv for, hvilke konsekvenser elevers udadreagerende adfærd kan have, men også deres perspektiv på, hvordan man kan forhindre disse konsekvenser. Dette perspektiv vil være vigtigt at inddrage, når det handler om at sikre undervisernes trivsel på trods af vanskelige situationer.

Medarbejder spørgeskema

Please complete the survey below.

Thank you!

Kære deltager

Dette er et spørgeskema om det psykosociale arbejdsmiljø i den danske folkeskole, med særligt fokus på elevers udadreagerende adfærd og håndtering af denne. Undersøgelsen udføres af Arbejdsmedicinsk Klinik, Regionshospitalet, Herning og Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø, København

Sådan gør du

De fleste spørgsmål kan du svare på ved at sætte en enkelt markering. Hvis du bliver afbrudt under besvarelsen og evt. er nødt til at lukke ned for browseren, kan du følge linket til skemaet igen - dine tidligere svar bliver gemt.

Fortroligt

Alle oplysninger bliver behandlet fortroligt efter Datatilsynets regler på Arbejdsmedicinsk Klinik, Regionshospitalet Herning. Du kan ikke identificeres i statistikker og analyser fra undersøgelsen. Du kan få udleveret egen besvarelse, og/eller få den slettet, ved at sende en mail til en af nedenstående.

Med venlig hilsen

Lars Peter Andersen, forsker og projektleder, laande@rm.dk

Trine Nøhr Winding, forsker, trwind@rm.dk

Birgit Aust, seniorforsker, bma@nfa.dk

Samtykke

☐ Jeg er informeret om, hvordan jeg kan få udleveret min egen besvarelse, og hvordan jeg kan få den slettet, hvis jeg ønsker det, og accepterer hermed at deltage i undersøgelsen

Baggrund

Køn

- ☐ Mand
☐ Kvinde

Alder

- ☐ ≤ 20
☐ ≤ 21-30
☐ ≤ 31-40
☐ ≤ 41-50
☐ ≤ 51-60
☐ > 60

Hvilke af de angivne stillingsbetegnelser passer bedst til dig?

- ☐ Lærer
☐ Pædagog
☐ Pædagogmedhjælper
☐ Undervisningsassistent
☐ Børnehaveklasseleder
☐ Børnehaveklasseassistent
☐ Andet (f.eks. ufaglært vikar)

Hvor længe har du været uddannet? (Angiv antal år - vælg fra liste)

- ☐ Under 1 år
☐ 1-5 år
☐ 6-10 år
☐ 11-15 år
☐ 16-20 år
☐ over 20 år

Hvor længe har du været ansat på denne skole?
(Angiv antal år - vælg fra liste)

- ☐ Under 1 år
☐ 1-5 år
☐ 6-10 år
☐ 11-15 år
☐ 16-20 år
☐ over 20 år

Hvor mange lektioner (af 45 minutter) om ugen indgår du i undervisningen? (Angiv antal lektioner - vælg fra liste. Skriv 0 hvis du ikke indgår i undervisningen).

- ☐ 0
☐ 1-5
☐ 6-10
☐ 11-15
☐ 16-20
☐ 21-25
☐ > 25

Har du en uddannelse som AKT-lærer/konsulent eller lignende?

- ☐ Ja
☐ Nej

På hvilke klassetrin trin underviser du mest?

- ☐ Indskoling (0.-3. klassetrin)
☐ Mellemtrin (4.-6. klassetrin)
☐ Udskoling (7.-9. (10.) klassetrin)
☐ Både indskoling og mellemtrin
☐ Både mellemtrin og udskoling
☐ Jeg underviser lige meget på tværs af klassetrin

Er du ansat på ...

- ☐ en folkeskole uden specialtilbud (specialklasse, modtageklasse el. lign.)?
☐ en folkeskole med specialklasser el.lign?
☐ en folkeskole med modtageklasser el.lign?
☐ en folkeskole med både specialklasser og modtageklasser?

Hvilke klassetrin er repræsenteret på din skole?

- ☐ Kun indskoling
☐ Kun mellemtrin
☐ Kun udskoling
☐ Indskoling og mellemtrin
☐ Mellemtrin og udskoling
☐ Alle klassetrin

Psykosocialt arbejdsmiljø

De følgende spørgsmål handler om indholdet og organiseringen af dit arbejde

	I meget høj grad	I høj grad	Delvist	I lav grad	I meget lav grad
Har du indflydelse på, hvordan du løser dine arbejdsopgaver?	☐	☐	☐	☐	☐
Har du mulighed for at træffe væsentlige beslutninger om dit arbejde?	☐	☐	☐	☐	☐
Ved du hvornår, du har udført dit arbejde godt?	☐	☐	☐	☐	☐

Skal du gøre ting i dit arbejde, som du føler, burde gøres anderledes?	☐	☐	☐	☐	☐
Må du nogen gange afslutte en opgave, før du føler, du er færdig med den?	☐	☐	☐	☐	☐
Giver forholdene på din arbejdsplads mulighed for, at du kan udføre arbejdet tilfredsstillende?	☐	☐	☐	☐	☐
Kan du udføre arbejdet i en kvalitet, du er tilfreds med?	☐	☐	☐	☐	☐
Bruger du tid på arbejdsopgaver, som du har svært ved at se formålet med?	☐	☐	☐	☐	☐

De næste spørgsmål handler om de krav, der stilles i dit arbejde

	Altid	Ofte	Somme tider	Sjældent	Aldrig/næsten aldrig
Er arbejdstempoet så højt, at det påvirker kvaliteten i dit arbejde?	☐	☐	☐	☐	☐
Bringer dit arbejde dig i følelsesmæssigt krævende situationer?	☐	☐	☐	☐	☐
Har du i dit arbejde kontakt til elever, forældre eller andre, der er modvillige eller aggressive over for dig?	☐	☐	☐	☐	☐
Har du i forbindelse med dit arbejde relationer, der er følelsesmæssigt vanskelige at håndtere?	☐	☐	☐	☐	☐

De næste spørgsmål handler om ledelse og samarbejde på din skole

	I meget høj grad	I høj grad	Delvist	I lav grad	I meget lav grad
Er der en følelse af sammenhold og samhørighed blandt dig og dine kolleger?	☐	☐	☐	☐	☐
Kan du tale med din nærmeste leder om det, hvis du oplever problemer i arbejdet?	☐	☐	☐	☐	☐
Bliver konflikter løst på en retfærdig måde?	☐	☐	☐	☐	☐

Er medarbejdere og ledere gode til at samarbejde om at forbedre arbejdsgangene?

☐☐☐☐☐

Bliver din arbejdsindsats anerkendt og påskønnet af din arbejdsplads?

☐☐☐☐☐

De næste spørgsmål handler om den gruppe / det team, som du arbejder i til daglig

I meget høj grad

I høj grad

Delvist

I lav grad

I meget lav grad

I vores gruppe/team hjælper vi kolleger, der har for meget at lave
I vores gruppe/team er vi enige om, hvad der er det vigtigste i vores arbejdsopgaver

☐☐☐☐☐

Jeg har tillid til gruppens/teamets evne til at gøre arbejdet godt

☐☐☐☐☐

Jeg har en følelse af sammenhold og samhørighed i min gruppe/mit team

☐☐☐☐☐

De næste spørgsmål handler om forholdet mellem medarbejdere i gruppen /teamet og den nærmeste daglige leder af gruppen /teamet

I meget høj grad

I høj grad

Delvist

I lav grad

I meget lav grad

Vores nærmeste leder tager hensyn til vores behov og synspunkter, når han eller hun træffer beslutninger.

☐☐☐☐☐

Vores nærmeste leder bidrager til at løse konkrete problemer i hverdagen

☐☐☐☐☐

Vores nærmeste leder har stor forståelse for det arbejde, vi udfører.

☐☐☐☐☐

Gruppens/teamets forhold til vores nærmeste leder er præget af gensidig respekt og anerkendelse

☐☐☐☐☐

De næste spørgsmål handler om åbenhed til at tale om svære emner og problemer

Meget enig

Lidt enig

Hverken eller

Lidt uenig

Meget uenig

På vores skole kan kollegaerne tale åbent sammen om svære emner og problemer.

☐☐☐☐☐

På vores skole kan vi tale åbent med ledelsen om svære emner og problemer.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

De næste spørgsmål handler om din oplevelse af din arbejdssituation

Føler du, at dit arbejde tager så meget af din energi, at det går ud over dit privatliv?

- ☐ I meget høj grad
☐ I høj grad
☐ Delvist
☐ I lav grad
☐ I meget lav grad

Angående dit arbejde, hvor tilfreds er du med ...

	Meget tilfreds	Tilfreds	Hverken tilfreds eller utilfreds	Utilfreds	Meget utilfreds
arbejds miljøet, alt taget i betragtning?	☐	☐	☐	☐	☐
dit job som helhed, alt taget i betragtning?	☐	☐	☐	☐	☐

De følgende spørgsmål handler om mening i dit arbejde

	I meget høj grad	I høj grad	Delvist	I lav grad	I meget lav grad
Føler du dig motiveret og engageret i dit arbejde?	☐	☐	☐	☐	☐
Er dine arbejdsopgaver meningsfulde?	☐	☐	☐	☐	☐
Synes du, at dine arbejdsopgaver er interessante og inspirerende?	☐	☐	☐	☐	☐
Giver dit arbejde dig selvtillid og arbejdsglæde?	☐	☐	☐	☐	☐

De følgende spørgsmål handler om involvering i dit arbejde

	I meget høj grad	I høj grad	Delvist	I lav grad	I meget lav grad
Vil du anbefale andre at søge en stilling på din arbejdsplads?	☐	☐	☐	☐	☐
Fortæller du dine venner, at din arbejdsplads er et godt sted at arbejde?	☐	☐	☐	☐	☐
Er du stolt over at arbejde på din arbejdsplads?	☐	☐	☐	☐	☐
Inspirerer din arbejdsplads dig til at yde dit bedste?	☐	☐	☐	☐	☐

Følgende spørgsmål handler om stress. Med stress menes der en situation, hvor du har følt dig anspændt, urolig, nervøs, ængstelig eller har haft svært ved at sove om natten, fordi du tænker på problemer

Oplever du denne form for stress i øjeblikket?

- ☐ I meget høj grad
☐ I høj grad
☐ I nogen grad
☐ Kun lidt
☐ Slet ikke

I hvor lang tid har du oplevet denne form for stress?

- ☐ Mindre end 2 uger
☐ 2-4 uger
☐ 1-3 måneder
☐ Mere end tre måneder

Hvad, tror du, er årsag til denne form for stress?

- ☐ Hovedsageligt forhold på arbejdet
☐ Hovedsageligt forhold i mit privatliv
☐ En kombination af forhold på arbejdet og i mit privatliv
☐ Ved ikke/andet

De næste spørgsmål drejer sig om din oplevelse af velbefindende

	Altid	Ofte	Somme tider	Sjældent	Aldrig/ næsten aldrig
Hvor tit føler du dig træt?	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit er du fysisk udmattet?	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit er du følelsesmæssigt udmattet?	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit tænker du: "Nu kan jeg ikke klare mere"?	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit føler du dig udkørt?	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit føler du dig svag og modtagelig overfor sygdom?	☐	☐	☐	☐	☐

Det næste spørgsmål drejer sig om dit helbred helt overordnet

Hvordan, synes du, at dit helbred er alt i alt?

- ☐ Fremragende
☐ Vældig godt
☐ Godt
☐ Mindre godt
☐ Dårligt

De følgende spørgsmål handler om din søvn de sidste 4 uger

	Hele tiden	En stor del af tiden	En del af tiden	sjældent	På intet tidspunkt
Hvor tit har du sovet dårligt og uroligt?	☐	☐	☐	☐	☐

Hvor tit har du haft besvær med at falde i søvn?	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit er du vågnet for tidligt, uden at kunne falde i søvn igen?	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit er du vågnet flere gange, og har haft svært ved at falde i søvn igen?	☐	☐	☐	☐	☐

De næste spørgsmål handler om hvordan du har haft det indenfor de sidste to uger

	Hele tiden	En meste af tiden	Lidt mere end halvdelen af tiden	Lidt mindre end halvdelen af tiden	Lidt af tiden	På intet tidspunkt
Jeg har været glad og i godt humør	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har følt mig rolig og afslappet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har følt mig aktiv og energisk	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg er vågnet frisk og udhvilet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har haft min hverdag fyldt med ting, der interesserer mig	☐	☐	☐	☐	☐	☐

De næste spørgsmål handler om din vurdering af skole- og læringsmiljøet på din skole

	Meget enig	Enig	Hverken enig eller uenig	Uenig	Meget uenig
På vores skole er der en god relation mellem eleverne og underviserne.	☐	☐	☐	☐	☐
På vores skole bliver undervisningen ofte forstyrret af eleverne.	☐	☐	☐	☐	☐
På vores skole mangler eleverne ofte respekt for underviserne.	☐	☐	☐	☐	☐
På vores skole er eleverne stort set undervisningsparate, når de starter på skolen.	☐	☐	☐	☐	☐
På vores skole er der et godt samarbejde mellem forældrene og underviserne.	☐	☐	☐	☐	☐

Vær venlig at indikere, hvor sikker du er på at kunne gøre de ting, som er præsenteret nedenfor, ved at markere det tal, som du synes passer bedst til dig.

På den nedenstående skala fra 0-100 betyder 0 "kan slet ikke", 50 betyder: "kan delvist" og 100 betyder: "kan meget sikkert"

	0	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100
Jeg er i stand til at få eleverne til at følge de regler, der er i klasseværelset.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg er i stand til at kontrollere forstyrrende adfærd i klasseværelset.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg er i stand til at forebygge forstyrrende adfærd i klasseværelset.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

De næste spørgsmål drejer sig om mobning

Ved mobning forstås når én eller flere personer regelmæssigt, og over længere tid eller gentagne gange, på grov vis udsætter én eller flere personer for krænkende handlinger, som vedkommende opfatter som sårende eller nedværdigende.

Har du inden for de sidste 12 måneder været udsat for mobning på din skole?

- ☐ dagligt
☐ ugentligt
☐ månedligt
☐ sjældnere
☐ aldrig

Hvem udsatte dig for mobning? (Gerne flere svar)

- ☐ Kolleger
☐ Ledere
☐ Elever
☐ Forældre

Har du inden for de sidste 12 måneder haft skænderier eller konflikter med nogen på din arbejdsplads?

- ☐ dagligt
☐ ugentligt
☐ månedligt
☐ sjældnere
☐ aldrig

Hvem havde du skænderier eller konflikter med?(Gerne flere svar)

- ☐ Kolleger
☐ Ledere
☐ Elever
☐ Forældre

De næste spørgsmål drejer sig om chikane samt trusler og vold på din skole
Har du på din skole, indenfor de sidste 12 måneder, været udsat for følgende, der relaterer sig til chikane?

	dagligt	ugentligt	månedligt	sjældnere	aldrig
Blive kaldt nedværdigende ting (f.eks. luder, kælling, idiot)	☐	☐	☐	☐	☐
Udsat for ubehagelige practical jokes i timen/frikvarteret (f.eks. et tyggegummi på din stol, som du sætter dig på)	☐	☐	☐	☐	☐
Blive verbalt latterliggjort i klassen	☐	☐	☐	☐	☐
Elev har truet med at udtale sig negativt omkring dig til andre (f.eks. forældre, andre undervisere m.fl.)	☐	☐	☐	☐	☐
Få private ejendele stjålet	☐	☐	☐	☐	☐
Få private ejendele beskadiget/ødelagt (f.eks. rids i bil, cykel piftet, dæk skåret op)	☐	☐	☐	☐	☐
Vedvarende chikaner/forstyrrelser i undervisningen rettet mod dig som lærer/pædagog	☐	☐	☐	☐	☐
Fået ejendele gennemrodet (f.eks. telefon, taske, jakke)	☐	☐	☐	☐	☐
Chikaneret af forældre	☐	☐	☐	☐	☐
Elev stikker af eller gemmer sig i forbindelse med konflikt	☐	☐	☐	☐	☐

Har du på din skole inden for de sidste 12 måneder været udsat for følgende former for trusler eller chikane på de sociale medier (f.eks. Facebook, Twitter, Skoleintra m.fl.) ?

	dagligt	ugentligt	månedligt	sjældnere	aldrig
Truet med at blive udstillet på sociale medier?	☐	☐	☐	☐	☐
Mod din vilje blevet filmet i timerne, eller andre steder på skolen, og udstillet på sociale medier?	☐	☐	☐	☐	☐
Ydmyget, krænket eller latterliggjort på sociale medier?	☐	☐	☐	☐	☐

Blive gjort opmærksom på, at du omtales negativt i lukkede grupper på sociale medier af elever?

☐☐☐☐☐

Blive gjort opmærksom på, at du omtales negativt i lukkede grupper på sociale medier af forældre?

☐☐☐☐☐

Har du på din skole, i arbejdstiden, inden for de sidste 12 måneder været udsat for følgende, der relaterer sig til trusler om vold?

	dagligt	ugentligt	månedligt	sjældnere	aldrig
At blive truet med bank?	☐	☐	☐	☐	☐
At modtage skriftlige trusler?	☐	☐	☐	☐	☐
At blive råbt ad/skældt ud på en truende facon?	☐	☐	☐	☐	☐
At modtage trusler over telefonen?	☐	☐	☐	☐	☐
At blive truet med genstande (f.eks. saks, pegepind, blyant)?	☐	☐	☐	☐	☐
At få indirekte trusler? (f.eks. "jeg ved, hvor du bor")	☐	☐	☐	☐	☐
Har du været udsat for trusler fra elever eller forældre udenfor dit arbejde?	☐	☐	☐	☐	☐

Andre former for trusler - skriv hvad:

Er truslerne blevet registreret på din arbejdsplads?

- ☐ alle episoder
☐ over halvdelen af episoderne
☐ under halvdelen af episoderne
☐ Nej

Hvor alvorlige synes du, at de alvorligste trusler var i forhold til din egen sikkerhed? (Svar på en skala fra 1-10, hvor 1 betyder: "ikke alvorlig" og 10 betyder: "særdeles alvorlig")

- ☐ 1
☐ 2
☐ 3
☐ 4
☐ 5
☐ 6
☐ 7
☐ 8
☐ 9
☐ 10

Hvor alvorlige synes du, at de alvorligste trusler var i forhold til de andre elevers sikkerhed? (Svar på en skala fra 1-10, hvor 1 betyder: "ikke alvorlig" og 10 betyder: "særdeles alvorlig")

- ☐ 1
☐ 2
☐ 3
☐ 4
☐ 5
☐ 6
☐ 7
☐ 8
☐ 9
☐ 10

Har du på din skole, i arbejdstiden, inden for de sidste 12 måneder været udsat for følgende, der relaterer sig til vold?

	dagligt	ugentligt	månedligt	sjældnere	aldrig
At blive slået?	☐	☐	☐	☐	☐
At blive revet/kradset/nappet?	☐	☐	☐	☐	☐
At få knytnæveslag?	☐	☐	☐	☐	☐
At blive slået med en genstand? (f.eks. kæp, bog, stol)	☐	☐	☐	☐	☐
At blive sparket?	☐	☐	☐	☐	☐
At blive bidt?	☐	☐	☐	☐	☐
At blive rykket i håret?	☐	☐	☐	☐	☐
At blive fastholdt? (f.eks. holdt hårdt i armen)	☐	☐	☐	☐	☐
At få kastet en genstand efter dig? (f.eks. saks, bøger, stol)	☐	☐	☐	☐	☐
At blive spyttet på?	☐	☐	☐	☐	☐
At blive skubbet til?	☐	☐	☐	☐	☐
Har du været udsat for vold fra elever eller forældre udenfor dit arbejde?	☐	☐	☐	☐	☐

Andre former for vold - skriv hvad:

Er volden blevet registreret på din arbejdsplads?

- ☐ alle episoderne
☐ over halvdelen af episoderne
☐ under halvdelen af episoderne
☐ Nej

Hvor alvorlige synes du, at de alvorligste voldshændelser var i forhold til din egen sikkerhed? (Svar på en skala fra 1-10, hvor 1 betyder: "ikke alvorlig" og 10 betyder: "særdeles alvorlig")

- ☐ 1
☐ 2
☐ 3
☐ 4
☐ 5
☐ 6
☐ 7
☐ 8
☐ 9
☐ 10

Hvor alvorlige synes du, at de alvorligste voldshændelser var i forhold til de andre elevers sikkerhed?(Svar på en skala fra 1-10, hvor 1 betyder: "ikke alvorlig" og 10 betyder: "særdeles alvorlig")

- ☐ 1
☐ 2
☐ 3
☐ 4
☐ 5
☐ 6
☐ 7
☐ 8
☐ 9
☐ 10

Angiv i hvilken grad du har været generet af følgende reaktioner, de sidste 7 dage

	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke
Jeg har følt mig opmærksom og på vagt	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har haft svært ved at koncentrere mig	☐	☐	☐	☐	☐

Hvor ofte er følgende situationer gået forud for, eller hænger sammen med, episoder med vold og trusler på din skole?

	Altid	Næsten altid	Somme- tider	Sjældent	Aldrig
Underviseren stiller krav til eleven	☐	☐	☐	☐	☐
Underviseren sætter grænser for elevens adfærd (f.eks. beder eleven sætte sig, tie stille, vente på sin tur)	☐	☐	☐	☐	☐
Underviseren bliver involveret i en konflikt mellem eleverne	☐	☐	☐	☐	☐
Underviseren kommer ikke med det samme, når eleven kalder	☐	☐	☐	☐	☐
Underviseren afslår et ønske fra eleven	☐	☐	☐	☐	☐
Konflikter fra frikvarteret fortsætter i timen	☐	☐	☐	☐	☐
Elever har svært ved at falde til ro igen efter frikvarter/pauser/ikke undervisning	☐	☐	☐	☐	☐
Undervisning i fag, hvor det er vanskeligere at skabe en struktur (f.eks. idræt, billedkunst, hjemkundskab)	☐	☐	☐	☐	☐

Andre situationer (skriv hvilke):

Hvilket af følgende udsagn passer bedst på din skole?

Vold, trusler og/eller chikane fra elever forekommer hyppigst ...

- ☐ i indskoling (0.-3. klasse)
☐ i mellemtrin (4.-6. klasse)
☐ i udskoling (7.-9. (10.) klasse)
☐ Der er ikke vold, trusler eller chikane på min skole

Vold, trusler og/eller chikane fra elever forekommer hyppigst ...

- ☐ om formiddagen i undervisningen
☐ om formiddagen uden for undervisningen (f.eks. frikvarter)
☐ om eftermiddagen i undervisningen
☐ om eftermiddagen uden for undervisningen (f.eks. frikvarter)
☐ Der er ikke vold, trusler eller chikane på min skole

De næste spørgsmål handler om tryghed på arbejdspladsen, samt forebyggelse og håndtering af vold og trusler på din skole

	Meget enig	Enig	Hverken enig eller uenig	Uenig	Meget uenig
Jeg føler mig tryk ved at færdes på min arbejdsplads	☐	☐	☐	☐	☐

Har din skole en skriftlig voldspolitik/retningslinjer for forebyggelse af vold og trusler?

- ☐ Ja
☐ Nej
☐ Ved ikke

Retningslinjer og kompetencer

	I meget høj grad	I høj grad	Delvist	I ringe grad	I meget ringe grad	Ved ikke
Er der en fælles forståelse af hvad udadreagerende adfærd, vold og trusler er på din skole?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Får medarbejdere tilstrækkelig vejledning i forhold til at forebygge og håndtere vold og trusler?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Har medarbejderne tilstrækkelige kompetencer til at forebygge og håndtere vold og trusler?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Har I retningslinjer for, hvordan en medarbejder skal hjælpes og støttes, hvis vedkommende har været udsat for vold og/eller trusler?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Har I en klar aftale om, hvilke konsekvenser vold eller trusler fra eleverne har for den enkelte elev?

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

De næste spørgsmål handler om, hvordan din leder, dine kolleger og arbejdsmiljøgruppen forholder sig til forebyggelse og håndtering af vold og trusler på skolen

I hvor høj grad vil du sige, at din nærmeste leder ...

	I meget høj grad	I høj grad	Delvist	I ringe grad	I meget ringe grad	ikke relevant/ved ikke
Er engageret og aktiv i forebyggelse af vold og trusler?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Giver tilstrækkelig hjælp og støtte efter en trussels- eller voldshændelse?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Opfordrer de ansatte til at registrere trussels- eller voldshændelser?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Informerer de ansatte om ledelsens arbejde med at forebygge vold og trusler?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

I hvor høj grad vil du sige at...

	I meget høj grad	I høj grad	Delvist	I ringe grad	I meget ringe grad	ikke relevant/ved ikke
I kollegagruppen gives der tilstrækkelig hjælp og støtte efter en trussels- eller voldshændelse?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I kollegagruppen opfordrer man til at registrere trussels- og voldshændelser?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

I hvor høj grad vil du sige, at

	I meget høj grad	I høj grad	Delvist	I ringe grad	I meget ringe grad	Ikke relevant/ved ikke
Arbejdsmiljøgruppen er engageret i det voldsforebyggende arbejde?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Tilbydes I...

	Ja	Nej	Ved ikke
Efteruddannelse inden for konflikthåndtering?	☐	☐	☐
Supervision ved særligt vanskelige, udadreagerende elever (f.eks. specialpædagogisk rejsehold)?	☐	☐	☐

I hvilken grad bliver der løbende justeret på jeres voldsforebyggelsesindsats, som følge af registreringer og fælles erfaringer?

- ☐ I meget høj grad
☐ I høj grad
☐ Delvist
☐ I ringe grad
☐ I meget ringe grad
☐ Ikke relevant/ved ikke

Som supplement til nærværende spørgeskemaundersøgelse, som gennemføres to gange med et års mellemrum, vil vi gerne undersøge de mere kortvarige reaktioner på episoder med chikane, trusler om vold og/eller vold på din skole. Derfor har vi brug for deltagere, som er villige til at besvare et kort elektronisk spørgeskema om chikane, trusler og vold tre gange i løbet af det næste år (ca. hver 3. måned). Angiv derfor venligst i nedenstående spørgsmål, om vi må sende dig disse supplerende spørgsmål.

	Ja	Nej
Må vi sende dig et meget kort spørgeskema om chikane, trusler og vold på din skole tre gange i løbet af det næste år?	☐	☐

Til sidst vil vi gerne bede dig om at beskrive dine erfaringer med vold, eller trusler om vold, samt bede dig om dine forslag til forebyggelse af vold og trusler mod lærere og pædagoger.

Har du haft en eller flere oplevelser med vold eller trusler på din skole, som du kort vil beskrive for os? Vi ønsker at blive klogere på, hvad det er, der helt konkret sker i situationen samt hvad, der efter din mening, udløste volds- eller trusselsepisoden.

Hvad, synes du, er vigtigst for at forebygge og håndtere vold og trusler på skolerne?

Mange tak for dine svar!

Leder Spørgeskema

Please complete the survey below.

Thank you!

Kære deltager

Dette er et spørgeskema om det psykosociale arbejdsmiljø i den danske folkeskole, med særligt fokus på elevers udadreagerende adfærd og håndtering af denne. Undersøgelsen udføres af Arbejdsmedicinsk Klinik, Regionshospitalet, Herning og Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø, København

Sådan gør du

De fleste spørgsmål kan du svare på ved at sætte en enkelt markering. Hvis du bliver afbrudt under besvarelsen, og evt. er nødt til at lukke ned for browseren, kan du følge linket til skemaet igen - dine tidligere svar bliver gemt.

Fortroligt

Alle oplysninger bliver behandlet fortroligt efter Datatilsynets regler på Arbejdsmedicinsk Klinik, Regionshospitalet Herning. Du kan ikke identificeres i statistikker og analyser fra undersøgelsen. Du kan få udleveret egen besvarelse, og/eller få den slettet, ved at sende en mail til en af nedenstående.

Med venlig hilsen

Lars Peter Andersen, forsker og projektleder, laande@rm.dk

Trine Nøhr Winding, forsker, trwind@rm.dk

Birgit Aust, seniorforsker, bma@nfa.dk

Samtykke

☐ Jeg er informeret om, hvordan jeg kan få udleveret min egen besvarelse, og hvordan jeg kan få den slettet, hvis jeg ønsker det, og accepterer hermed at deltage i undersøgelsen

Baggrund

Køn

- ☐ Mand
☐ Kvinde

Alder

- ☐ ≤ 20
☐ ≤ 21-30
☐ ≤ 31-40
☐ ≤ 41-50
☐ ≤ 51-60
☐ > 60

Hvilke af de angivne stillingsbetegnelser passer bedst til dig?

- ☐ Skoleleder
☐ Pædagogisk leder/afdelingsleder
☐ Anden ledelse

Hvor længe har du været lærer-uddannet, eller haft færdiggjort tilsvarende uddannelse? (Angiv antal år - vælg fra liste)

- ☐ Under 1 år
☐ 1-5 år
☐ 6-10 år
☐ 11-15 år
☐ 16-20 år
☐ over 20 år

Hvor længe har du haft den aktuelle ledelsesstilling på denne skole? (Angiv antal år - vælg fra liste)

- ☐ Under 1 år
☐ 1-5 år
☐ 6-10 år
☐ 11-15 år
☐ 16-20 år
☐ over 20 år

Har du en lederuddannelse?	☐ ja ☐ nej
Hvor mange lektioner (af 45 minutter) om ugen indgår du i undervisningen? (Angiv antal lektioner - vælg fra liste. Skriv 0 hvis du ikke indgår i undervisningen)	☐ 0 ☐ 1-5 ☐ 6-10 ☐ 11-15 ☐ 16-20 ☐ 21-25 ☐ > 25
Har du en uddannelse som AKT-lærer/konsulent eller lignende?	☐ Ja ☐ Nej
På hvilke klassetrin trin underviser du mest?	☐ Indskoling (0.-3. klassetrin) ☐ Mellemtrin (4.-6. klassetrin) ☐ Udskoling (7.-9. (10.) klassetrin) ☐ Både indskoling og mellemtrin ☐ Både mellemtrin og udskoling ☐ Jeg underviser lige meget på tværs af klassetrin
Er du ansat på ...	☐ en folkeskole uden specialtilbud (specialklasse, modtageklasse el. lign.)? ☐ en folkeskole med specialklasser el.lign? ☐ en folkeskole med modtageklasser el.lign? ☐ en folkeskole med både specialklasser og modtageklasser?
Hvilke klassetrin er repræsenteret på din skole?	☐ Kun indskoling ☐ Kun mellemtrin ☐ Kun udskoling ☐ Indskoling og mellemtrin ☐ Mellemtrin og udskoling ☐ Alle klassetrin

De næste spørgsmål handler om din oplevelse af din arbejdssituation

Føler du, at dit arbejde tager så meget af din energi, at det går ud over dit privatliv?	☐ I meget høj grad ☐ I høj grad ☐ Delvist ☐ I lav grad ☐ I meget lav grad
--	---

Angående dit arbejde, hvor tilfreds er du med ...

	Meget tilfreds	Tilfreds	Hverken tilfreds eller utilfreds	Utilfreds	Meget utilfreds
arbejdsmiljøet, alt taget i betragtning?	☐	☐	☐	☐	☐
dit job som helhed, alt taget i betragtning?	☐	☐	☐	☐	☐

De følgende spørgsmål handler om mening i dit arbejde

	I meget høj grad	I høj grad	Delvist	I lav grad	I meget lav grad
Føler du dig motiveret og engageret i dit arbejde?	☐	☐	☐	☐	☐
Er dine arbejdsopgaver meningsfulde?	☐	☐	☐	☐	☐
Synes du, at dine arbejdsopgaver er interessante og inspirerende?	☐	☐	☐	☐	☐
Giver dit arbejde dig selvtillid og arbejdsglæde?	☐	☐	☐	☐	☐

De følgende spørgsmål handler om involvering i dit arbejde

	I meget høj grad	I høj grad	Delvist	I lav grad	I meget lav grad
Vil du anbefale andre at søge en stilling på din arbejdsplads?	☐	☐	☐	☐	☐
Fortæller du dine venner, at din arbejdsplads er et godt sted at arbejde?	☐	☐	☐	☐	☐
Er du stolt over at arbejde på din arbejdsplads?	☐	☐	☐	☐	☐
Inspirerer din arbejdsplads dig til at yde dit bedste?	☐	☐	☐	☐	☐

Følgende spørgsmål handler om stress. Med stress menes der en situation, hvor du har følt dig anspændt, urolig, nervøs, ængstelig eller har haft svært ved at sove om natten, fordi du tænker på problemer

Oplever du denne form for stress i øjeblikket?	☐ I meget høj grad ☐ I høj grad ☐ I nogen grad ☐ Kun lidt ☐ Slet ikke
I hvor lang tid har du oplevet denne form for stress?	☐ Mindre end 2 uger ☐ 2-4 uger ☐ 1-3 måneder ☐ Mere end tre måneder
Hvad, tror du, er årsag til denne form for stress?	☐ Hovedsageligt forhold på arbejdet ☐ Hovedsageligt forhold i mit privatliv ☐ En kombination af forhold på arbejdet og i mit privatliv ☐ Ved ikke/andet

De næste spørgsmål drejer sig om din oplevelse af velbefindende

	Altid	Ofte	Somme tider	Sjældent	Aldrig/ næsten aldrig
Hvor tit føler du dig træt?	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit er du fysisk udmattet?	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit er du følelsesmæssigt udmattet?	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit tænker du: "Nu kan jeg ikke klare mere"?	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit føler du dig udkørt?	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit føler du dig svag og modtagelig overfor sygdom?	☐	☐	☐	☐	☐

Det næste spørgsmål drejer sig om dit helbred helt overordnet

Hvordan, synes du, at dit helbred er alt i alt?

- ☐ Fremragende
☐ Vældig godt
☐ Godt
☐ Mindre godt
☐ Dårligt

De følgende spørgsmål handler om din søvn de sidste 4 uger

	Hele tiden	En stor del af tiden	En del af tiden	sjældent	På intet tidspunkt
Hvor tit har du sovet dårligt og uroligt?	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit har du haft besvær med at falde i søvn?	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit er du vågnet for tidligt, uden at kunne falde i søvn igen?	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit er du vågnet flere gange, og har haft svært ved at falde i søvn igen?	☐	☐	☐	☐	☐

De næste spørgsmål handler om hvordan du har haft det indenfor de sidste to uger

	Hele tiden	Det meste af tiden	Lidt mere end halvdelen af tiden	Lidt mindre end halvdelen af tiden	Sjældent	På intet tidspunkt
Jeg har været glad og i godt humør	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har følt mig rolig og afslappet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har følt mig aktiv og energisk	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Jeg er vågnet frisk og udhvilet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har haft min hverdag fyldt med ting, der interesserer mig	☐	☐	☐	☐	☐	☐

De næste spørgsmål handler om din vurdering af skole- og læringsmiljøet på din skole

	Meget enig	Enig	Hverken enig eller uenig	Uenig	Meget uenig
På vores skole er der en god relation mellem eleverne og underviserne	☐	☐	☐	☐	☐
På vores skole bliver undervisningen ofte forstyrret af eleverne	☐	☐	☐	☐	☐
På vores skole mangler eleverne ofte respekt for underviserne	☐	☐	☐	☐	☐
På vores skole er eleverne stort set undervisningsparate, når de starter på skolen	☐	☐	☐	☐	☐
På vores skole er der et godt samarbejde mellem forældrene og underviserne	☐	☐	☐	☐	☐

De næste spørgsmål drejer sig om mobning

Ved mobning forstås når én eller flere personer regelmæssigt, og over længere tid eller gentagne gange, på grov vis udsætter én eller flere personer for krænkende handlinger, som vedkommende opfatter som sårende eller nedværdigende.

Har du inden for de sidste 12 måneder været udsat for mobning på din skole?	☐ dagligt ☐ ugentligt ☐ månedligt ☐ sjældnere ☐ aldrig
---	--

Hvem udsatte dig for mobning? (Gerne flere svar)	☐ Kolleger ☐ Ledere ☐ Elever ☐ Forældre
--	--

Har du inden for de sidste 12 måneder haft skænderier eller konflikter med nogen på din arbejdsplads?	☐ dagligt ☐ ugentligt ☐ månedligt ☐ sjældnere ☐ aldrig
---	--

Hvem havde du skænderier eller konflikter med?(Gerne flere svar)	☐ Kolleger ☐ Ledere ☐ Elever ☐ Forældre
--	--

De næste spørgsmål drejer sig om chikane samt trusler og vold på din skole
Har du på din skole, indenfor de sidste 12 måneder, været udsat for følgende, der relaterer sig til chikane?

	dagligt	ugentligt	månedligt	sjældnere	aldrig
Blive kaldt nedværdigende ting (f.eks. luder, kælling, idiot)	☐	☐	☐	☐	☐
Udsat for ubehagelige practical jokes i forbindelse med mit arbejde (f.eks. et tyggegummi på din stol, som du sætter dig på)	☐	☐	☐	☐	☐
Blive verbalt latterliggjort i forbindelse med mit arbejde	☐	☐	☐	☐	☐
Elev har truet med at udtale sig negativt omkring dig til andre (f.eks. forældre, andre undervisere m.fl.)	☐	☐	☐	☐	☐
Få private ejendele stjålet	☐	☐	☐	☐	☐
Få private ejendele beskadiget/ødelagt (f.eks. rids i bil, cykel piftet, dæk skåret op)	☐	☐	☐	☐	☐
Vedvarende chikaner/forstyrrelser i forbindelse med mit arbejde	☐	☐	☐	☐	☐
Fået ejendele gennemrodet (f.eks. telefon, taske, jakke)	☐	☐	☐	☐	☐
Chikaneret af forældre	☐	☐	☐	☐	☐
Elev stikker af eller gemmer sig i forbindelse med konflikt	☐	☐	☐	☐	☐

Har du på din skole inden for de sidste 12 måneder været udsat for følgende former for trusler eller chikane på de sociale medier (f.eks. Facebook, Twitter, Skoleintra m.fl.) ?

	dagligt	ugentligt	månedligt	sjældnere	aldrig
Truet med at blive udstillet på sociale medier?	☐	☐	☐	☐	☐
Mod din vilje blevet filmet i forbindelse med dit arbejde, og udstillet på sociale medier?	☐	☐	☐	☐	☐
Ydmyget, krænket eller latterliggjort på sociale medier?	☐	☐	☐	☐	☐
Blive gjort opmærksom på, at du omtales negativt i lukkede grupper på sociale medier af elever?	☐	☐	☐	☐	☐

Blive gjort opmærksom på, at du omtales negativt i lukkede grupper på sociale medier af forældre?

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Har du på din skole, i arbejdstiden, inden for de sidste 12 måneder været udsat for følgende, der relaterer sig til trusler om vold?

	dagligt	ugentligt	månedligt	sjældnere	aldrig
At blive truet med bank?	☐	☐	☐	☐	☐
At modtage skriftlige trusler?	☐	☐	☐	☐	☐
At blive råbt ad/skældt ud på en truende facon?	☐	☐	☐	☐	☐
At modtage trusler over telefonen?	☐	☐	☐	☐	☐
At blive truet med genstande (f.eks. saks, pegepind, blyant)?	☐	☐	☐	☐	☐
At få indirekte trusler? (f.eks. "jeg ved, hvor du bor")	☐	☐	☐	☐	☐
Har du været udsat for trusler fra elever eller forældre udenfor dit arbejde?	☐	☐	☐	☐	☐

Andre former for trusler - skriv hvad:

Er truslerne blevet registreret på din arbejdsplads?

- ☐ alle episoder
☐ over halvdelen af episoderne
☐ under halvdelen af episoderne
☐ Nej

Hvor alvorlige synes du, at de alvorligste trusler var i forhold til din egen sikkerhed? (Svar på en skala fra 1-10, hvor 1 betyder: "ikke alvorlig" og 10 betyder: "særdeles alvorlig")

- ☐ 1
☐ 2
☐ 3
☐ 4
☐ 5
☐ 6
☐ 7
☐ 8
☐ 9
☐ 10

Hvor alvorlige synes du, at de alvorligste trusler var i forhold til de andre elevers sikkerhed? (Svar på en skala fra 1-10, hvor 1 betyder: "ikke alvorlig" og 10 betyder: "særdeles alvorlig")

- ☐ 1
☐ 2
☐ 3
☐ 4
☐ 5
☐ 6
☐ 7
☐ 8
☐ 9
☐ 10

Har du på din skole, i arbejdstiden, inden for de sidste 12 måneder været udsat for følgende, der relaterer sig til vold?

	dagligt	ugentligt	månedligt	sjældnere	aldrig
At blive slået?	☐	☐	☐	☐	☐
At blive revet/kradset/napet?	☐	☐	☐	☐	☐
At få knytnæveslag?	☐	☐	☐	☐	☐
At blive slået med en genstand? (f.eks. kæp, bog, stol)	☐	☐	☐	☐	☐
At blive sparket?	☐	☐	☐	☐	☐
At blive bidt?	☐	☐	☐	☐	☐
At blive rykket i håret?	☐	☐	☐	☐	☐
At blive fastholdt? (f.eks. holdt hårdt i armen)	☐	☐	☐	☐	☐
At få kastet en genstand efter dig? (f.eks. saks, bøger, stol)	☐	☐	☐	☐	☐
At blive spyttet på?	☐	☐	☐	☐	☐
At blive skubbet til?	☐	☐	☐	☐	☐
Har du været udsat for vold fra elever eller forældre udenfor dit arbejde?	☐	☐	☐	☐	☐

Andre former for vold - skriv hvad:

Er volden blevet registreret på din arbejdsplads?

- ☐ alle episoderne
☐ over halvdelen af episoderne
☐ under halvdelen af episoderne
☐ Nej

Hvor alvorlige synes du, at de alvorligste
voldshændelser var i forhold til din egen sikkerhed?
(Svar på en skala fra 1-10, hvor 1 betyder: "ikke
alvorlig" og 10 betyder: "særdeles alvorlig")

- ☐ 1
☐ 2
☐ 3
☐ 4
☐ 5
☐ 6
☐ 7
☐ 8
☐ 9
☐ 10

Hvor alvorlige synes du, at de alvorligste
voldshændelser var i forhold til de andre elevers
sikkerhed?(Svar på en skala fra 1-10, hvor 1 betyder:
"ikke alvorlig" og 10 betyder: "særdeles alvorlig")

- ☐ 1
☐ 2
☐ 3
☐ 4
☐ 5
☐ 6
☐ 7
☐ 8
☐ 9
☐ 10

Angiv i hvilken grad du har været generet af følgende reaktioner, de sidste 7 dage

	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke
Jeg har følt mig opmærksom og på vagt	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har haft svært ved at koncentrere mig	☐	☐	☐	☐	☐

I forbindelse med oplevede episoder...

	i meget høj grad	i høj grad	i nogen grad	kun lidt	slet ikke
Føler du dig, som leder, klædt på til at håndtere ansatte, som har været udsat for vold, eller trusler om vold?	☐	☐	☐	☐	☐
Føler du dig, som leder, klædt på til at håndtere forældre, hvis barn har udsat undervisere for vold eller trusler om vold?	☐	☐	☐	☐	☐

Hyppeghed af chikane, trusler og vold

Hvor tit oplever du, at en eller flere undervisere bliver udsat for episoder med udadreagerende børn på din skole

- ☐ dagligt
☐ ugentligt
☐ månedligt
☐ sjældnere
☐ aldrig

Hvilken form for episode forekommer hyppigst på din skole?

- ☐ chikane i undervisningen
☐ chikane på sociale medier
☐ trusler om vold
☐ fysisk vold

Ud fra din vurdering, i hvor høj grad opleves disse episoder, som belastninger for undviserne

- ☐ i meget høj grad
☐ i høj grad
☐ i nogen grad
☐ kun lidt
☐ slet ikke

Har din skole en skriftlig voldspolitik/retningslinjer for forebyggelse af vold og trusler?

- ☐ Ja
☐ Nej
☐ Ved ikke

Retningslinjer og kompetencer

	I meget høj grad	I høj grad	Delvist	I ringe grad	I meget ringe grad
Er der en fælles forståelse af hvad udadreagerende adfærd, vold og trusler er på din skole?	☐	☐	☐	☐	☐

Får ledelsen tilstrækkelig vejledning i forhold til at forebygge og håndtere vold og trusler?	☐	☐	☐	☐	☐
Får medarbejdere tilstrækkelig vejledning i forhold til at forebygge og håndtere vold og trusler?	☐	☐	☐	☐	☐
Har ledelsen tilstrækkelige kompetencer til at forebygge og håndtere vold og trusler?	☐	☐	☐	☐	☐
Har medarbejderne tilstrækkelige kompetencer til at forebygge og håndtere vold og trusler?	☐	☐	☐	☐	☐
Har I retningslinjer for, hvordan en medarbejder skal hjælpes og støttes, hvis vedkommende har været udsat for vold og/eller trusler?	☐	☐	☐	☐	☐
Har I en klar aftale om, hvilke konsekvenser vold eller trusler fra eleverne har for den enkelte elev?	☐	☐	☐	☐	☐

De næste spørgsmål handler om, hvordan du synes, at du som leder forholder dig til forebyggelse og håndtering af vold og trusler på skolen

I hvor høj grad vil du sige, at du som leder....

	I meget høj grad	I høj grad	Delvist	I ringe grad	I meget ringe grad	ikke relevant/ved ikke
Er engageret og aktiv i forebyggelse af vold og trusler?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Giver tilstrækkelig hjælp og støtte efter en trussels- eller voldshændelse?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Opfordrer de ansatte til at registrere trussels- og voldshændelser?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Informerer de ansatte om ledelsens arbejde med at forebygge vold og trusler?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Tilbydes de ansatte

	Ja	Nej	Ved ikke
Efteruddannelse inden for konflikthåndtering?	☐	☐	☐
Supervision ved særligt vanskelige, udadreagerende elever (f.eks. specialpædagogisk rejsehold)?	☐	☐	☐

I hvilken grad bliver der løbende justeret på jeres voldsforebyggelsesindsats, som følge af registreringer og fælles erfaringer?

- ☐ I meget høj grad
☐ I høj grad
☐ Delvist
☐ I ringe grad
☐ I meget ringe grad
☐ Ikke relevant/ved ikke

Til sidst vil vi gerne bede dig om at beskrive dine erfaringer med vold, eller trusler om vold, samt bede dig om dine forslag til forebyggelse af vold og trusler mod lærere og pædagoger.

Har du haft en eller flere oplevelser med vold eller trusler på din skole, som du kort vil beskrive for os? Vi ønsker at blive klogere på, hvad det er, der helt konkret sker i situationen samt hvad, der efter din mening, udløste volds- eller trusselsepisoden.

Hvad, synes du, er vigtigst for at forebygge og håndtere vold og trusler på skolerne?

Mange tak for dine svar!